

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΜΙΛΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

ΛΟΥΤΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....σελ. 5

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....σελ. 6

ΔΟΜΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ.....σελ. 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....σελ. 8
1.2. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΡΙΣΗΣ.....σελ. 13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007 -2008.....σελ. 16
2.2 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ 2008-2009.....σελ. 19
2.3 Η ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....σελ. 24
    2.3.1 Γενικά στοιχεία 2008 – 2009.....σελ. 24
    2.3.2 Κερδοφορία.....σελ. 25
    2.3.3 Χρηματοδότηση.....σελ. 25
    2.3.4 Δανειακή επιβάρυνση.....σελ. 27
    2.3.5 Ρευστότητα.....σελ. 28
2.4 Η ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ.....σελ. 29
    2.4.1 Γενικά στοιχεία.....σελ.29
    2.4.2 Πιστωτικές εξελίξεις και δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών.....σελ. 29
    2.4.3 Κίνδυνος επιτοκίου για τα νοικοκυριά.....σελ. 31
    2.4.4 Κίνδυνος εισοδήματος για τα νοικοκυριά.....σελ. 32
    2.4.5 Κίνδυνος τιμών κατοικιών για τα νοικοκυριά.....σελ. 33
2.5 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ.....σελ. 34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ – ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ. 35
3.2 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ-ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ.....	σελ. 37
3.3 ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	σελ. 37
3.3.1 Αποδοτικότητα.....	σελ. 37
3.3.2 Κεφαλαιακή επάρκεια.....	σελ. 42
3.4 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ.....	σελ. 45
3.4.1 Πιστωτικός κίνδυνος.....	σελ. 45
3.4.2 Κίνδυνος αγοράς και λειτουργικός κίνδυνος.....	σελ. 48
3.4.3 Κίνδυνος ρευστότητας.....	σελ. 48
3.4.4 Κίνδυνοι και προοπτικές από την παρουσία στην Αναδυόμενη Ευρώπη.....	σελ. 50
3.5 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ.....	σελ. 53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΩΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ. 56
4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ.....	σελ. 57
4.2.1 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ-ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	σελ. 57
- Αποδοτικότητα Ίδιων Κεφαλαίων (ROE).....	σελ. 57
- Αποδοτικότητα Ενεργητικού (ROA).....	σελ. 59
- Καθαρά Κέρδη προ Φόρων/ Ίδια Κεφάλαια.....	σελ. 60
- Καθαρά Κέρδη προ Φόρων/Σύνολο Ενεργητικού.....	σελ. 62
- Καθαρά Κέρδη προ Φόρων/(Χορηγήσεις & Καταθέσεις).....	σελ. 63
- Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου.....	σελ. 65
- Δείκτης Κόστους Εσόδων.....	σελ. 66
4.2.2 ΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ.....	σελ. 68
- Χορηγήσεις/Καταθέσεις.....	σελ. 68
- Σύνολο Ενεργητικού/ Σύνολο Χορηγήσεων.....	σελ. 69
4.2.3 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ.....	σελ. 71
- Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων/ Σύνολο Ενεργητικού.....	σελ. 71
- Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων/Χορηγήσεις.....	σελ. 72
- Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων/Καταθέσεις.....	σελ. 73
4.2.4 ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ.....	σελ. 75
- Προβλέψεις/Λειτουργικά Έξοδα.....	σελ. 75
- Προβλέψεις/Σύνολο Ενεργητικό.....	σελ. 76

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	σελ. 79
--------------------------	----------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ. 83
--------------------------	----------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....σελ. 86	
i) ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....σελ. 86	
ii) ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....σελ. 90	
iii) ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (ΒΑΣΙΛΕΙΑ II).....σελ. 92	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Την τελευταία διετία το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα παρακολουθεί την εξέλιξη μιας κρίσης της οποίας οι προεκτάσεις δεν έχουν ακόμα καθορισθεί. Με την πτυχιακή αυτή εστιάζουμε στην ιστορική διάσταση του φαινομένου και τη διερεύνηση των αιτιών του, δίνοντας έμφαση στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Παράλληλα, επιχειρείται μια τεκμηριωμένη παρουσίαση της κατάστασης της ελληνικής οικονομίας σε συνάρτηση με το διεθνές πλαίσιο, ενώ εξετάζονται οι πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση του φαινομένου σε διεθνές επίπεδο και το σχέδιο της κυβέρνησης για την ελληνική περίπτωση.

Η αποτελεσματική λειτουργία μιας οικονομίας απαιτεί, κατά την επικρατούσα άποψη, την λειτουργία ενός αποτελεσματικού χρηματοδοτικού συστήματος. Το χρηματοδοτικό σύστημα είναι ο αγωγός δια μέσου του οποίου οι αποταμιεύσεις των πλεονασματικών οικονομικών μονάδων ρέουν στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες που επιθυμούν να δανειστούν. Οι τράπεζες, ως συστατικά στοιχεία του χρηματοδοτικού συστήματος έχουν ως βασική δραστηριότητα τον δανεισμό για την μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες. Η σημαντικότητα ύπαρξης ενός αποτελεσματικού χρηματοδοτικού συστήματος επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι όλες οι αναπτυσσόμενες οικονομίες του κόσμου χαρακτηρίζονται από άριστα ανεπτυγμένα χρηματοδοτικά συστήματα. Από αυτές κατά ένα μεγάλο ποσοστό κρίνεται η ανάπτυξη της οικονομίας (μέσω των χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις), η αναθέρμανση του εμπορίου (μέσω των χορηγήσεων προς τα νοικοκυριά) και γενικότερα ο τρόπος που θα αντιμετωπίσουν όλους αυτούς (επιχειρήσεις και ιδιώτες) που θα βρεθούν σε δύσκολη οικονομική κατάσταση. Ο ρόλος των ελληνικών τραπεζών σε αυτή την κρίση ήταν και παραμένει να είναι σημαντικός. Η χορήγηση κεφαλαίων προς τις επιχειρήσεις και προς τα νοικοκυριά, ο τρόπος που αντιμετωπίζουν την κρίση σε συνάρτηση με την οικονομική βοήθεια που πήραν από την ελληνική κυβέρνηση, το κλείσιμο της «κάνουλας» είναι μερικά από τα πιο σημαντικά θέματα που έχουν να διαχειρισθούν.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αναμφισβήτητα τον τελευταίο χρόνο το παγκόσμιο ενδιαφέρον περιστρέφεται γύρω από μια έντονη χρηματοοικονομική κρίση. Προ διετίας και συγκεκριμένα τον Αύγουστο του 2007 κάποιοι μίλησαν για μία πιστωτική «δυσλειτουργία» στην αμερικανική οικονομία. Από τα τέλη του 2008 και έχοντας ως δεδομένο τις εξελίξεις των αγορών ο όρος «κρίση» στην παγκόσμια οικονομία επιβεβαιώνεται και καθιερώνεται για να περιγράψει το σύνολο των επιπτώσεων μιας εκτεταμένης ύφεσης στην επιχειρηματική και γενικότερα οικονομική κοινότητα.

Από το γενικευμένο δυσμενές κλίμα δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη η χώρα μας, καθώς από τον Σεπτέμβριο του 2008 και σταδιακά μέχρι και σήμερα η ελληνική πραγματικότητα βρίσκεται κάτω από ένα πέπλο έντονου προβληματισμού και ανησυχίας εξαιτίας μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής κρίσης που έχει χαρακτηριστεί -δικαίως με βάση τα νούμερα και την διάρκεια- ως η χειρότερη των τελευταίων 70 ετών. Μιας κρίσης της οποίας τα αίτια δεν έγιναν αντιληπτά από μία σημαντική μερίδα της ελληνικής κοινωνίας που δεν έχουν τα ερεθίσματα και το ενδιαφέρον να την κατανοήσουν και να την αναλύσουν, κινούμενοι με γνώμονα την «ευημερία» της καθημερινής τους ζωής. Η ψευδαίσθηση της οικονομικής ασφάλειας που έπνεε πάνω από την ελληνική οικονομία κλονίστηκε το φθινόπωρο του 2008 με τα ΜΜΕ να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση ενός κλίματος ανησυχίας προβάλλοντας τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που παρατηρούνται διεθνώς, άλλοτε με την στοχευόμενη παράθεση των γεγονότων και άλλοτε με όχημα την υπερβολή ως απόρροια της μη κατανόησης.

ΔΟΜΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια ιστορική αναδρομή για την διεθνή οικονομική κρίση, πώς ξεκίνησε και ποιες προεκτάσεις είχε και έχει ακόμα τόσο στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τα αναλυτικά οικονομικά και τραπεζικά στοιχεία της Ελλάδας κατά τα έτη 2007 – 2009. Πιο συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στην διαμόρφωση του ΑΕΠ, του δείκτη εξαγωγών και της ζήτησης, καθώς και στην διαμόρφωση των βασικών δεικτών εμπορίου, τουρισμού και βιομηχανίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα αναφερθούμε αναλυτικά στις εξελίξεις του τραπεζικού τομέα και πώς διαμορφώθηκαν τα οικονομικά τους στοιχεία την περίοδο 2008 – 2009 όπως η αποδοτικότητα και η κεφαλαιακή τους επάρκεια.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα οικονομικά στοιχεία των βασικών ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων (ΕΤΕ, EURO BANK, ALPHA BANK, ΠΕΙΡΑΙΩΣ) όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί την τελευταία τριετία 2007 – 2009 και πραγματοποιείται χρηματοοικονομική ανάλυση με τους βασικότερους αριθμοδείκτες δίνοντας έμφαση στα βασικά στοιχεία που απεικονίζουν την οικονομική τους κατάσταση.

Τέλος εξάγονται κάποια βασικά συμπεράσματα και προτείνονται κάποιες λύσεις για την ανάκαμψη και αναθέρμανση της Ελληνικής οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε μια ιστορική αναδρομή για την διεθνή οικονομική κρίση, πώς ξεκίνησε και ποιες προεκτάσεις είχε και έχει ακόμα τόσο στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα.

Επίσης θα αναφερθούν αναλυτικά οι λόγοι που οδήγησαν στην κρίση και πώς επηρέασαν το τραπεζικό και οικονομικό σύστημα.

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Κρίνεται σκόπιμο για την συνέχεια της πτυχιακής μας και πριν αναλύσουμε τις επιπτώσεις της δυσμενούς αυτής οικονομικής συγκυρίας στην ελληνική οικονομία να αναφερθούμε στο ιστορικό της κρίσης διεθνώς, τα στάδια εξέλιξης της καθώς και τα αίτια που οδήγησαν σε αυτήν.

Μια οικονομική δυσλειτουργία, αρχικά με την μορφή της πιστωτικής ύφεσης, έκανε αισθητή την εμφάνιση της τον Ιούλιο του 2007, επιβεβαιώνοντας τα στοιχεία που είχαν παρουσιαστεί τους προηγούμενες μήνες. Αυτά είχαν να κάνουν με την μείωση των τιμών στην αγορά κατοικίας των ΗΠΑ στις αρχές του 2007 μετά από 5 χρόνια συνεχής ανόδου, ενώ το ίδιο χρονικό διάστημα (Φεβρουάριος 2007) η βρετανική τράπεζα HSBC κατέγραφε ζημίες στο τμήμα καταναλωτικής πίστης που δραστηριοποιείται στις ΗΠΑ, χωρίς παρ' όλα αυτά να εκφραστούν ιδιαίτερες ανησυχίες.

Ένα μήνα αργότερα, ο επικεφαλής της αμερικάνικης κεντρικής τράπεζας (Fed), Ben Bernanke, ανακοίνωνε ότι η υποχώρηση στην αγορά ακίνητης περιουσίας είναι

περιορισμένη και δεν επιφέρει κάποια ανησυχία. Παρά τις εφησυχαστικές δηλώσεις, η αγορά κατοικίας των ΗΠΑ συνέχισε να υποχωρεί με γρήγορους ρυθμούς και τον Ιούλιο του 2007 εμφανίζεται το πρώτο ανησυχητικό σημάδι με την τότε επενδυτική τράπεζα Bear Stearns να σταματάει την λειτουργία δύο hedge funds της που ήταν εκτεθειμένα στην αγορά ομολόγων καλυμμένων με στεγαστικά δάνεια χαμηλής εξασφάλισης (CDOs), ενώ παρόμοιες ενέργειες ακολουθούνται και από άλλα κορυφαία χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (π.χ. BNP Paribas).

Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, η αγορά των τιτλοποιημένων δανείων με έκθεση στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης δέχεται τους πρώτους κραδασμούς σημειώνοντας απότομη πτώση. Παγκόσμιοι χρηματοπιστωτικοί κολοσσοί με έκθεση στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης (subprime market) αρχίζουν να καταγράφουν σταδιακά ζημίες. Οι μεν εμπορικές τράπεζες σε μια προσπάθεια διάσωσης του κύρους τους, απορροφούν και ενσωματώνουν τα ζημιογόνα πλέον ομόλογα στον ισολογισμό τους, οι δε επενδυτικοί οίκοι, έρχονται αντιμέτωποι με την απομείωση των στοιχείων αυτών και κατά επέκταση του ενεργητικού τους που τους επέτρεπε να καταγράφουν υπερκανονικά κέρδη τα προηγούμενα έτη. Αποτέλεσμα είναι η δημιουργία ενός κλίματος αβεβαιότητας για την έκταση των υποτιμημένων αυτών στοιχείων (ομολόγων) στο χρηματοπιστωτικό σύστημα που δυναμιτίζει τις συνθήκες εμπιστοσύνης στην διατραπεζική αγορά, εκτοξεύει τα διατραπεζικά επιτόκια (LIBOR, EURIBOR) και δημιουργεί ένα κλίμα πιστωτικής ασφυξίας.

Αντιμέτωπες με το φαινόμενο μιας διευρυμένης πιστωτικής κρίσης οι διοικήσεις των κεντρικών τραπεζών τόσο σε Αμερική όσο και σε Ευρώπη μεταβιβάζουν ρευστότητα στην αγορά, ενώ η Fed αρχίζει να επιδίδεται σε μια διαρκή και σταδιακή υποχώρηση του βραχυπρόθεσμου κεντρικού επιτοκίου στοχεύοντας στην επαναφορά της ισορροπίας στην πιστωτική αγορά. Χαρακτηριστικά, στις 22 Ιανουαρίου του 2008, η Fed μείωσε το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο κατά 0,75% κατά την διάρκεια μιας έκτακτης συνεδρίας. Πολλές τράπεζες με μεγάλη χρηματοοικονομική μόχλευση στον ισολογισμό τους, αρχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα καθώς βρίσκονται στην δίνη ενός εντεινόμενου επιτοκιακού κινδύνου προερχόμενου από τα υψηλά διατραπεζικά επιτόκια και αδυνατούν να αποπληρώσουν το χρέος τους που σε ορισμένες περιπτώσεις τους οδηγούν σε ζημίες και σε ακραίες καταστάσεις στην χρεοκοπία ή στην κρατικοποίηση (Northern Rock).

Όπως ήταν αναμενόμενο, η ανασφάλεια μεταφέρεται στις χρηματαγορές και το επενδυτικό κοινό. Στους μήνες που ακολουθούν, μεγάλες επενδυτικές τράπεζες,

ασφαλιστικοί οργανισμοί και πολυεθνικές εταιρείες με έκθεση στην αγορά των subprime loans, παρατηρούν τις μετοχές τους να σημειώνουν ιστορικά χαμηλά, συμπαρασύροντας ταυτόχρονα τους γενικούς δείκτες των ΗΠΑ και Μ. Βρετανίας και με αβέβαιες τις έως τότε προεκτάσεις στον υπόλοιπο κόσμο και την πραγματική οικονομία. Τον Μάρτιο του 2008, ο χρηματοοικονομικός οργανισμός Bear Stearns βρίσκεται στο χείλος της χρεοκοπίας (εξαγοράζεται από την J.P Morgan προς \$10/μετοχή, ενώ πριν την κρίση η τιμή της διαπραγματευόταν προς \$100/μετοχή), καθώς αδυνατεί να αντλήσει κεφάλαια από την φειδωλή αγορά.

Η κατάσταση οξύνεται με την χρεοκοπία της μεγάλης επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers, την εξαγορά των RBS και Fortis από τις κυβερνήσεις τους, τη μετατροπή των Goldman Sachs και Morgan Stanley σε εταιρείες συμμετοχών υπό την εποπτεία της Fed, και την χρεοκοπία ενός μεγάλου συνόλου χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων παγκοσμίως. Παράλληλα ο κρατικός παρεμβατισμός ανακτά έδαφος προκειμένου να διασωθούν το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και η οικονομία. Στους ανωτέρω παράγοντες αστάθειας, πρέπει να προστεθούν η ανεξέλεγκτη αύξηση των τιμών του πετρελαίου και των τροφίμων έως το καλοκαίρι του 2008 καθώς και η ταχεία ανατιμητική πορεία του ευρώ.

Η κρίση κλονίζει την πραγματική οικονομία που εκφράζεται και μέσω της αδυναμίας του επιχειρηματικού κόσμου να αντλήσει κεφάλαια, ίδια η δανειακά, αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία του. Άμεση συνέπεια ήταν να συρρικνωθούν η παραγωγική, εμπορική και η κατανάλωση, αυξάνοντας την ανεργία και μειώνοντας το εθνικό εισόδημα των χωρών. Τέλος και το διεθνές εμπόριο πλήττεται σημαντικά παρασύροντας την ναυτιλία, τις εξαγωγές και το τουριστικό συνάλλαγμα. Έτσι συμπληρώνεται το σκηνικό στα τέλη του 2008 συμβάλλοντας στη γρήγορη επιδείνωση της ύφεσης και επιτείνοντας την μεγάλη αβεβαιότητα στην παγκόσμια αγορά σχετικά με την διάρκεια της κρίσης.

Έχει γίνει κατανοητό έως τώρα ότι η απαρχή της υφισταμένης οικονομικής κρίσης είναι η αγορά κατοικίας μειωμένης εξασφάλισης των ΗΠΑ. Στο σημείο αυτό για την πληρέστερη κατανόηση των αιτιών της κρίσης θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε την αγορά αυτή μέσα από τα δάνεια και τα δομημένα ομόλογά της.

Τα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης αφορούν δάνεια που χορηγήθηκαν σε ανθρώπους που δεν πληρούσαν τα βασικά κριτήρια πιστοληπτικής ικανότητας (άνθρωποι χαμηλού και μη σταθερού εισοδήματος, άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, φοιτητές) και έως εκ τούτου συνδέθηκαν με υψηλό κυμαινόμενο

επιτόκιο. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διείδαν στην κατηγορία αυτή των δανειοληπτών σημαντικά περιθώρια κέρδους (τα δάνεια αυτά διαπραγματεύονταν με απόδοση 6% πάνω από το LIBOR, κατατάσσοντας τα ιδιαίτερα ελκυστικά), καθώς στην περίοδο που ακολούθησε το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και την κατάρρευση της dot.com, η Fed σε μια προσπάθεια να προλάβει την επικείμενη οικονομική ύφεση, μείωσε σταδιακά το βραχυπρόθεσμο κεντρικό επιτόκιο, το οποίο κυμάνθηκε στο επίπεδο των 75 μονάδων βάσεως το 2002. Το εγχείρημα αυτό ενδυναμώθηκε και από την δυνατότητα των δανειστών χαμηλής εξασφάλισης να αντεπεξέλθουν στα έξοδα αποπληρωμής του δανείου λόγω των χαμηλών επιτοκίων της αγοράς, την ραγδαία αύξηση της ανοικοδόμησης στις ΗΠΑ την περίοδο εκείνη, καθώς και την πολιτική που ακολούθησαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χαλαρώνοντας τα κριτήρια χορήγησης στεγαστικών δανείων και πολλές φορές αγνοώντας τον πιστοληπτικό κίνδυνο των δανειοληπτών.

Αξίζει να σημειωθεί πως το 2007 το 13% της στεγαστικής πίστης στις ΗΠΑ καλυπτόταν από δάνεια χαμηλής εξασφάλισης. Η αυξανόμενη ζήτηση στην αγορά κατοικίας τροφοδότησε την άνοδο στις τιμές των ακινήτων, ενώ δημιούργησε την ψευδαίσθηση της εύκολης αποπληρωμής των δανείων στην αγορά.

Τα τελευταία χρόνια, η αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης διογκώθηκε περαιτέρω και έλαβε μια νέα ευρύτερη, παγκόσμια μορφή μέσω της τιτλοποίησης των δανείων αυτών σε ομόλογα (CDOs) και την πώληση τους σε ανά τον κόσμο επενδυτές. Η τιτλοποίηση χρησιμοποιήθηκε σαν ένα εργαλείο συνεχούς τροφοδότησης της αγοράς με ρευστότητα από τις τράπεζες και ως μέσο αύξησης της κερδοφορίας τους. Συγκεκριμένα, οι εμπορικές τράπεζες, μέσω της δημιουργίας εταιριών ειδικού σκοπού (SPE), εξέδιδαν ομόλογα (που είχαν ως αντίκρισμα τα τιτλοποιημένα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης) τα οποία πωλούσαν σε επενδυτές με αποτέλεσμα τα νέα κεφάλαια που συγκέντρωναν να τα χορηγούν στην αγορά. Η τιτλοποίηση των δανείων χαμηλής εξασφάλισης προσέφερε πλεονεκτήματα σε μια εμπορική τράπεζα, όπως:

α) Τη βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του ισολογισμού της και αύξηση της κυκλοφοριακής ταχύτητας των αποθεμάτων της, καθώς η τράπεζα πωλούσε τα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης και συνεπώς υψηλού ρίσκου που είχε στο ενεργητικό της σε σχήματα ειδικού σκοπού (SPE), επιτυγχάνοντας παράλληλα την μείωση του κόστους δανεισμού της

β) Τη βελτίωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, όπως αυτός ορίζεται από την Βασιλεία II, με την απομόνωση στοιχείων υψηλού ρίσκου από το κυκλοφορούν ενεργητικό της

γ) Το χαμηλότερο κόστος δανεισμού μέσω της έκδοση καλυμμένων ομολόγων με δάνεια χαμηλής εξασφάλισης. Η απομόνωση και τμηματοποίηση των στοιχείων χαμηλής εξασφάλισης καθιστούσε τα στοιχεία αυτά πιο ξεκάθαρα στην ανάλυση τους και την αποτίμηση τους, αυξάνοντας την πιστοληπτική τους ικανότητα. Αξίζει να σημειωθεί πως το 80% των καλυμμένων ομολόγων βαθμολογήθηκαν από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης (credit rating agencies-CRAs) ως αξιόγραφα χαμηλού πιστωτικού κινδύνου.

δ) Την εύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης σε περίπτωση που έχουν εξαντληθεί οι συμβατικοί τρόποι.

Οι τεχνικές αυτές έδωσαν ώθηση στην αγορά και λειτούργησαν ως μοχλός για την οικονομική άνθηση που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια. Από τον Μάρτιο του 2004 όταν η παγκόσμια οικονομία άρχισε να επιταχύνει τους ρυθμούς ανάπτυξης της τότε σημειώθηκαν οι πρώτες ανησυχίες για τις αυξητικές τάσεις του πληθωρισμού. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε τις κεντρικές τράπεζες στην σταδιακή αύξηση των βασικών επιτοκίων, με την Fed να ανεβάζει το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο έως και το ύψος του 5,25% τον Ιούλιο του 2006, αυξάνοντας το κόστος αποπληρωμής ενός δανείου, πλήττοντας άμεσα τους δανειστές χαμηλής εξασφάλισης που προσβλέπανε σε μια συνεχιζόμενη πολιτική χαμηλών αγορών. Αυτή η αδυναμία αποπληρωμής των ήδη υφισταμένων δανείων χαμηλής εξασφάλισης είχε ως συνέπειες την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και το πάγωμα έκδοσης νέων. Αυτό οδήγησε στην μείωση της ζήτησης κατοικίας των ΗΠΑ, και σε συνδυασμό με την υπερπροσφορά ακινήτων λόγω των κατασχέσεων από την μεριά των τραπεζών, παρέσυρε την αγορά κατοικίας σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η αξία των ακινήτων διαμορφώθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα από την αξία των δανείων. Η εξέλιξη αυτή επηρέασε αρνητικά και τα δομημένα ομόλογα (CDOs) που είχαν στηριχθεί στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης, χάνοντας πολύ γρήγορα την αξία τους καθώς και την υψηλή βαθμολογία που είχαν λάβει από τα CRAs.

Ανακύπτει συνεπώς ο προβληματισμός για την αξιοπιστία των συστημάτων αξιολόγησης που χρησιμοποιούν τα CRAs. Το γεγονός ότι τα υπό ανάλυση ομόλογα έγιναν αντικείμενο αγοραπωλησιών ανάμεσα σε επενδυτικές τράπεζες και σε ένα ευρύ φάσμα θεσμικών επενδυτών, συνταξιοδοτικών και ασφαλιστικών ταμείων, και επενδυτικών εταιρειών αποδεικνύει πόσο διευρυμένη είναι η έκθεση όλων στην κρίση.

1.2. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΡΙΣΗΣ

Στην πραγματικότητα η αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης ήταν η αφορμή να πληγεί το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα που θεωρείτο από πολλούς ασφαλές και στηριζόταν στις αυτορυθμιζόμενες αρχές της ελεύθερης οικονομίας. Εντούτοις, τα αίτια της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης είναι βαθύτερα και προέρχονται από την αδυναμία του παγκόσμιου πολιτικού, νομικού και ρυθμιστικού συστήματος να διαχειριστεί με επιτυχία τις προκλήσεις μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Ο **πρώτος λόγος** επαφίεται στις αστοχείς και υψηλού κίνδυνου πολιτικές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για την επίτευξη βραχυπρόθεσμων υψηλών κερδών, αδιαφορώντας για την πιθανή ύπαρξη μακροπρόθεσμων ζημιών. Με την χρήση πολύπλοκων μαθηματικών μοντέλων, αμφισβητούμενης αξιοπιστίας, οι επενδυτικές τράπεζες αποτιμούσαν με αυθαίρετο τρόπο προϊόντα σύνθετα στην μορφή τους και αγνώστου περιεχομένου για το μεγαλύτερο μέρος των επενδυτών που τα αγόραζαν. Ένα από τα κίνητρα για την επινόηση τέτοιων τεχνασμάτων αποτελούσαν οι υπέρογκες αμοιβές των στελεχών τους, που εξαρτιόνταν άμεσα από την κερδοφορία των τραπεζών τους.

Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι πολλοί αναλυτές την περίοδο 2005-2006 ήταν ενήμεροι για μια πιθανή πτώση στην αγορά ακίνητης περιουσίας των ΗΠΑ. Ανάλογα ήταν και τα οικονομικά κίνητρα για τις εμπορικές τράπεζες, οι οποίες προέβησαν σε ανεπαρκή εκτίμηση και τιμολόγηση πιστωτικού κινδύνου, αύξησης του λόγου του δανείου προ της αξία της κατοικίας κοντά στο 100% αδιαφορώντας για τις πιθανές επιπτώσεις στην αποπληρωμή του δανείου από πιθανή μείωση στην αγορά

κατοικίας και θυσιάζοντας μια σταθερότερη μακροπρόθεσμη πορεία στον βωμό της γρήγορης ανάπτυξης. Αξίζει να σημειωθεί πως το σύνολο των bonus που δόθηκαν στα στελέχη της Wall Street ανέρχονται στο ποσό των 23,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων για το έτος 2006. Ανάλογες υψηλές αμοιβές πραγματοποιήθηκαν και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο **δεύτερος λόγος** είναι το ανεπαρκές ρυθμιστικό, οργανωτικό και κανονιστικό πλαίσιο καθώς επίσης και η ελλιπής λειτουργία των εποπτικών αρχών που διέπουν τις χρηματοοικονομικές αγορές. Συγκεκριμένα, η δυσανάλογη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας μετά το 1995 προήλθε από την τάση απελευθέρωσης των αγορών με την περίφημη πολιτική της απορρυθμίσεως (deregulation), η οποία παρείχε «χαλαρότερο» πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς. Επιπροσθέτως η μη ολοκληρωμένη εφαρμογή της Βασιλείας II οδήγησε τα τραπεζικά ιδρύματα σε μη ορθό υπολογισμό των πιστωτικών κινδύνων που αντιμετώπιζαν. Σημαντικό ρόλο στη δημιουργία πλασματικών στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις πολλών εταιρειών έπαιξε και η μη ικανοποιητική εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων. Πολλά τραπεζικά ιδρύματα είχαν δημιουργήσει μονάδες εκτός ισολογισμού (SPE) για την απόκρυψη των τοξικών προϊόντων ώστε να ξεπερνούν τους περιορισμούς κεφαλαιακής επάρκειας των εποπτικών αρχών.

Τρίτον, έντονη κριτική έχει ασκηθεί και στην νομισματική πολιτική που ακολούθησαν οι κεντρικές τράπεζες. Η Fed θεωρείται από πολλούς ειδικούς υπαίτια για την κρίση στην αγορά κατοικίας, καθώς διατήρησε τα επιτόκια σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα, δημιουργώντας στους δανειστές την ψευδαίσθηση της εύκολης μακροχρόνιας αποπληρωμής των δανείων. Το επιχείρημα που αντιπαραβάλλει η αμερικάνικη κεντρική τράπεζα στην κριτική αυτή ήταν ο φόβος του ενδεχόμενου αποπληθωρισμού την περίοδο εκείνη. Από την άλλη μεριά, η ΕΚΤ θεωρείται υπεύθυνη για την επέκταση της χρηματοοικονομικής κρίσης στην Ευρώπη, την οποία φάνηκε να αγνοεί διατηρώντας τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα. Η Fed, από το φθινόπωρο του 2007, μείωσε τα επιτόκια με στόχο την αύξηση της ρευστότητας στην αγορά με τη βεβαιότητα όμως ότι δε θα δημιουργηθούν πληθωριστικές τάσεις καθώς αντισταθμίζονται από τη μείωση του τραπεζικού χρήματος. Αντίθετα, η ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα θέτοντας ως πρωταρχικό της στόχο την αντιμετώπιση των πληθωριστικών τάσεων αύξησε τα επιτόκια της υπερεκτιμώντας τις ικανότητες

της ισχυρής της οικονομίας. Άμεση συνέπεια ήταν η σταδιακή υποτίμηση του δολαρίου σε σχέση με το ευρώ και η εκτίναξη των τιμών του πετρελαίου και των τροφίμων.

Συνεπώς, η εξέλιξη αυτή σε συνδυασμό με την πιστωτική στενότητα συνέβαλλε στην ανατροπή της αναπτυξιακής δυναμικής των οικονομιών της ευρωζώνης. Η μη κοινή οικονομική πολιτική που εφήρμοσαν οι δύο κεντρικές τράπεζες όχι μόνο δε βοήθησαν να αντιμετωπιστεί η κρίση, αλλά χειροτέρεψαν την παγκόσμια οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε τα αναλυτικά οικονομικά και τραπεζικά στοιχεία της Ελλάδας κατά τα έτη 2007 – 2009.

Πιο συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στην διαμόρφωση του ΑΕΠ, του δείκτη εξαγωγών και της ζήτησης, καθώς και στην διαμόρφωση των βασικών δεικτών εμπορίου, τουρισμού και βιομηχανίας.

Επίσης θα αναφερθούμε αναλυτικά στις εξελίξεις που δημιουργήθηκαν στις επιχειρήσεις στον ελλαδικό χώρο σχετικά με την ρευστότητά τους και την δανειοδότησή τους.

Τέλος θα γίνει αναφορά στα νοικοκυριά και πώς επηρεασθήκαν οι καταναλωτικές τους συνήθειες και ο τρόπος δανεισμού τους από τις τράπεζες.

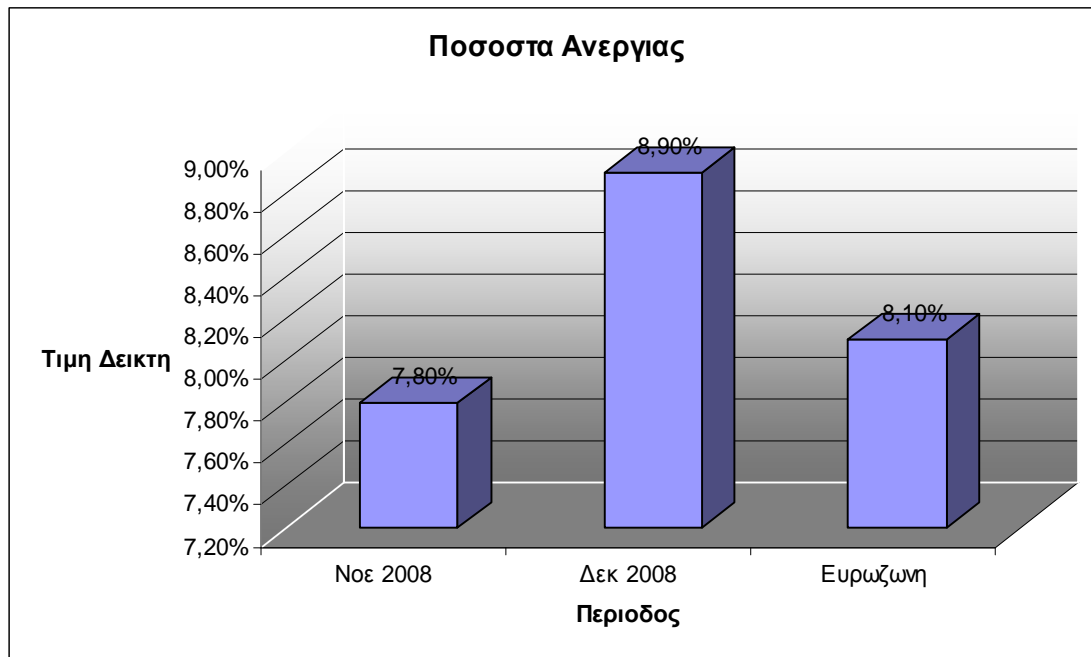
2.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007 – 2008

Όπως αναφέρθηκε και στον πρόλογο, στα πλαίσια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης παρατηρείται και η είσοδος της ελληνικής οικονομίας στη φάση της ύφεσης. Τα μακροοικονομικά μεγέθη αντικατοπτρίζουν την τάση αυτή, με την ανεργία να παρουσιάζει αυξητικές τάσεις, τις επενδύσεις να συρρικνώνονται διαρκώς και την ταχύτητα κυκλοφορίας χρήματος να επιβραδύνεται προκαλώντας στενότητα στην αγορά. Χαρακτηριστικά παρατίθενται τα ακόλουθα στοιχεία:

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας τον Δεκέμβριο του 2008 η ανεργία διαμορφώθηκε στο 8,9% από 7,8% τον Νοέμβριο, ενώ την ίδια περίοδο ο μέσος όρος της ανεργίας στην ευρωζώνη ήταν 8,1%. **(πίν. 1)**. Επίσης την ίδια περίοδο (Δεκέμβριος 2008) ο ετήσιος ρυθμός ανόδου της συνολικής

χρηματοδότησης προς το σύνολο των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών υπολογίστηκε στο 16,4% από 21,5% που ανερχόταν τον Δεκέμβριο του 2007.

Πίνακας 1

Παράλληλα ο χρηματοοικονομικός τομέας της χώρας επιβραδύνεται. Στα χρηματιστήρια αξιών και παραγώγων οι καθοδικές συνεδριάσεις διαδέχονται η μια την άλλη, οι ξένοι θεσμικοί επενδυτές ρευστοποιούν συνεχώς τις συμμετοχές τους στο ελληνικό χρηματιστήριο και η ΕΧΑΕ ανακοινώνει για το 2008 μείωση του κύκλου εργασιών της κατά 33%.

Η δεινή αυτή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η ελληνική οικονομία καθιστά αναγκαία την χάραξη μιας δυναμικής και αποτελεσματικής στρατηγικής για την αντιμετώπισή της. Το πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση είναι να κατανοηθεί ο βαθμός στον οποίον η κρίση που βιώνει η ελληνική οικονομία οφείλεται σε ενδογενείς παράγοντες ή στις εγγενείς δυνάμεις που οδήγησαν στην κρίση των subprime δανείων.

Σύμφωνα λοιπόν με τα δημοσιευθέντα στοιχεία, τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί είχαν μικρή έκθεση σε προϊόντα μειωμένης εξασφάλισης, ενώ λίγοι επενδυτές τοποθέτησαν τα κεφαλαία τους στα τοξικά προϊόντα κυρίως σε εκείνα της Lehman Brothers. Πράγματι την τελευταία δεκαετία οι ελληνικές τράπεζες έστρεψαν το επιχειρηματικό τους ενδιαφέρον και κατ' επέκταση

και τα κεφαλαία τους στις αναπτυσσόμενες χώρες (π.χ. Τουρκία, Αίγυπτος Βαλκάνια). Οι μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες ακολούθησαν μία παραδοσιακή τραπεζική πολιτική και ανέπτυξαν ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων στην Ρουμανία, στην Βουλγαρία κ.λπ. έναντι της επένδυσης σε επενδυτικά προϊόντα υψηλού ρίσκου. Επίσης όσον αφορά τα ασφαλιστικά ταμεία, τα προηγούμενα χρόνια αντιμετώπισαν την μείωση των διαθεσίμων τους εξαιτίας αστοχιών διαχείρισης και συνεπώς δεν είχαν τη δυνατότητα να επενδύσουν μεγάλα κεφάλαια στην αγορά αυτή. Παρ' όλα αυτά αξίζει να αναφερθεί ότι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης του κοινού και της αγοράς προς τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς παγκοσμίως, που εκδηλώθηκε με την πτώση των χρηματιστηριακών τιμών τους, τις συνεχείς αναλήψεις κεφαλαίων και την εκτόξευση των διατραπεζικών επιτοκίων επηρεάζουν την εικόνα και των αντίστοιχων ελληνικών χρηματοοικονομικών οργανισμών.

Συνεχίζοντας την ανάλυση θα τεθεί η εικόνα της ελληνικής οικονομίας κάτω από το πρίσμα ενός παγκοσμιοποιημένου οικονομικού συστήματος. Οι παραγωγικότεροι κλάδοι της χώρας μας (ναυτιλία, τουρισμός, τραπεζικός κλάδος) εμφανίζουν υψηλό βαθμό συσχέτισης με το εξωτερικό, συνεπώς και με χώρες που εκτέθηκαν άμεσα στα subprime δάνεια. Παράλληλα, δείκτες όπως αυτοί της καταναλωτικής εμπιστοσύνης στην ευρωζώνη και στις ΗΠΑ, των παραγγελιών διαρκών αγαθών, των επενδύσεων κ.α. αποτυπώνουν την επιβράδυνση στην παγκόσμια ζήτηση και κατανάλωση. Στοιχεία που ενισχύουν την άποψη ότι ήταν αναπόφευκτο να επηρεαστεί και η ελληνική οικονομία. Σε ένα δεύτερο επίπεδο μπορεί να υποστηριχτεί ότι για την περίπτωση της Ελλάδας αναφερόμαστε ουσιαστικά σε μια κρίση ζήτησης.

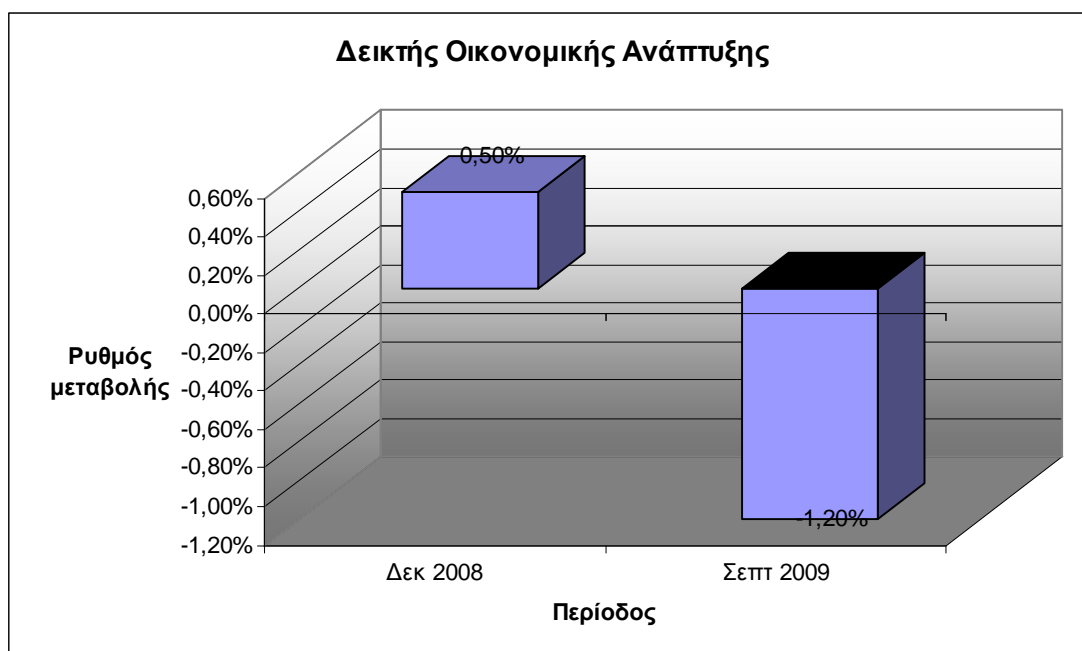
Από τα ανωτέρω συνάγεται το συμπέρασμα ότι η ύφεση στην Ελλάδα δεν συνδέεται άμεσα με τις πρωτογενείς αιτίες της κρίσης που εμφανίστηκε σε ΗΠΑ και Ευρώπη, αλλά με τις επιπτώσεις μια γενικευμένης κρίσης στην παγκόσμια οικονομία. Επιπτώσεις που βρήκαν πρόσφορο έδαφος και στην δυσμενή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας μας. Τα τελευταία χρόνια το δημόσιο χρέος της Ελλάδος διευρυνόταν συνεχώς. Ο δανεισμός τα προηγούμενα έτη χρησιμοποιήθηκε για την ανάληψη επενδυτικών έργων στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της χώρας και των υποχρεώσεων της απέναντι στο σχέδιο ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, αλλά κυρίως και για την κάλυψη των αναγκών του κοστοβόρου δημοσίου τομέα της. Δυστυχώς δεν δόθηκε η απαραίτητη προσοχή ώστε τα χρήματα αυτά να χρησιμοποιηθούν στην εξυγίανση και σωστή οργάνωση των ασθενικών παραγωγικών τομέων της χώρας. Ο υψηλός δανεισμός σε συνδυασμό με τα

επαναλαμβανόμενα ελλείμματα τόσο στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών όσο και των κρατικών προϋπολογισμών οδήγησαν στη μείωση της φερεγγυότητας του ελληνικού κράτους την περίοδο που διανύουμε, καθώς οι πλεονασματικές μονάδες είναι διατεθειμένες να δανείσουν τα χρήματά τους σε σταθερές οικονομικά χώρες και όχι σε χώρες οικονομικά αδύνατες. Το αποτέλεσμα ήταν η μεγάλη αύξηση του επιτοκίου δανεισμού της Ελλάδας, μιας και η ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου από τους δανειστές συνεπάγεται την προσαύξηση της απαιτούμενης ανταμοιβής, δημιουργώντας περαιτέρω δυσκολίες στην εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την χρηματοδότηση των μέτρων που θα την βοηθούσαν στην εξυγίανση του οικονομικού της τομέα.

2.2 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ 2008-2009

Οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας το 2009 είναι οι χειρότερες από την ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ. Οι επιδόσεις αυτές επηρεάζονται αρνητικά από τις επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοοικονομικής αναταραχής, και κυρίως από τους δυσμενείς εγχώριους παράγοντες, τόσο συγκυριακούς όσο και διαρθρωτικούς.

Την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2009 η οικονομική δραστηριότητα εμφάνισε υποχώρηση, ενώ δεν είναι ενθαρρυντικά τα πρόδρομα μηνύματα για το δ' τρίμηνο του 2009, όπως π.χ. η υποχώρηση του ρυθμού μεταβολής του σύνθετου δείκτη οικονομικής δραστηριότητας που καταρτίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος σε αρνητικά επίπεδα το Σεπτέμβριο του 2009 (-1,2%), από 0,5% το Δεκέμβριο του 2008. **(πίν. 2)**

Πίνακας 2

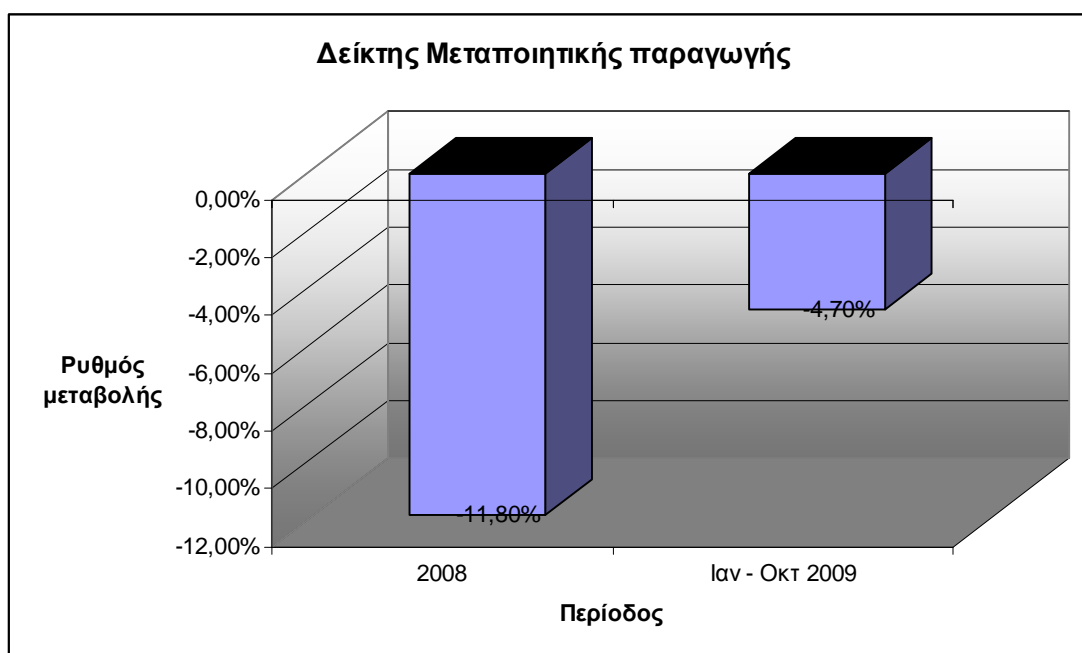
Στο διάστημα Απριλίου-Οκτωβρίου 2009 τα αποτελέσματα των ερευνών συγκυρίας, οι οποίες καταγράφουν τις προσδοκίες και προθέσεις των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, υποδήλωναν περιορισμό της επιδείνωσης των οικονομικών συνθηκών, χωρίς ωστόσο να σηματοδοτούν οριστική αντιστροφή των πτωτικών τάσεων και τον πιθανό χρόνο παγίωσης της ανάκαμψης, καθώς οι τιμές των σχετικών δεικτών υπολείπονταν ακόμη αισθητά του μέσου όρου των τελευταίων ετών. Παραδείγματος χάριν, ο δείκτης οικονομικού κλίματος για την Ελλάδα, που καταρτίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μετά από συνεχή υποχώρηση επί δεκαπέντε περίπου μήνες διαμορφώθηκε σε ιστορικά χαμηλό επίπεδο το Μάρτιο του 2009. Κατά την περίοδο Απριλίου-Οκτωβρίου ο δείκτης αυτός ανέκαμψε εν μέρει, παραμένοντας ωστόσο ακόμη σε σχετικά χαμηλό επίπεδο. Εντούτοις, το Νοέμβριο ο δείκτης οικονομικού κλίματος υποχώρησε εκ νέου.

Τροχοπέδη στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας εκτιμάται ότι θα αποτελέσουν —εάν δεν αντιμετωπιστούν αποφασιστικά— και οι χρόνιες διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, όπως ο περιορισμένος βαθμός ανοίγματος της οικονομίας στο διεθνές εμπόριο και οι δυσκαμψίες στις αγορές συντελεστών παραγωγής και τελικών προϊόντων. Οι παράγοντες αυτοί έχουν ίσως βραχυπρόθεσμα συμβάλει ως ένα βαθμό στην προσωρινή άμβλυση των επιδράσεων της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης. Μεσοπρόθεσμα όμως

λειτουργούν ανασταλτικά και θα εμποδίσουν την ελληνική οικονομία να παρακολουθήσει και να εκμεταλλευθεί την ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας, όταν αυτή παγιωθεί.

Όσον αφορά ορισμένα επιμέρους μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, τους πρώτους εννέα μήνες του 2009 υποχώρηση εμφάνισε ο κύκλος εργασιών σημαντικών κλάδων του τομέα των υπηρεσιών, όπως το εμπόριο (χονδρικό εμπόριο και εμπόριο αυτοκινήτων). Υποχώρηση παρατηρήθηκε επίσης στον κλάδο των μεταφορών τους πρώτους έξι μήνες του έτους, ενώ στον κλάδο του τουρισμού (ξενοδοχεία-εστιατόρια), αν και το β' τρίμηνο του 2009 παρατηρήθηκε τάση ανάκαμψης μετά τη μείωση του α' τριμήνου, τα μεγέθη δεν ήταν ενθαρρυντικά. Πτωτική ήταν η πορεία των ακαθάριστων επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2009 (-15,9%) σε σύγκριση με το αντίστοιχο εννεάμηνο του 2008, και (-7,4%) για ολόκληρο το 2008.

Υποχώρηση, σύμφωνα με τους βραχυχρόνιους δείκτες της ΕΣΥΕ, εμφάνισε και η συνολική βιομηχανική παραγωγή, εξέλιξη που οφείλεται σε όλες τις βασικές ομάδες αγαθών, με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής -9,7% κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2009 (2008: -4%). Την ίδια περίοδο, ακόμη μεγαλύτερη ήταν η υποχώρηση της μεταποιητικής παραγωγής (Ιανουάριος-Οκτώβριος 2009: -11,8%, έναντι -4,7% σε ολόκληρο το 2008). **(πίν. 3)**

Πίνακας 3

Ενισχυτικό παράγοντα της οικονομικής δραστηριότητας την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2009 αποτέλεσε η αύξηση της δημόσιας κατανάλωσης (10,9% σε σταθερές τιμές σύμφωνα με τις προσωρινές εθνολογιστικές εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ). Ο παράγοντας αυτός είχε θετική συμβολή (κατά 1,7 της εκατοστιαίας μονάδας) στη μεταβολή του ΑΕΠ.

Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι η αύξηση της δημόσιας κατανάλωσης αντανάκλα τη σημαντική υπέρβαση των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά τη διάρκεια του 2008 αλλά κυρίως το 2009 παρατηρήθηκε χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής τόσο από την πλευρά των εσόδων όσο και των δαπανών.

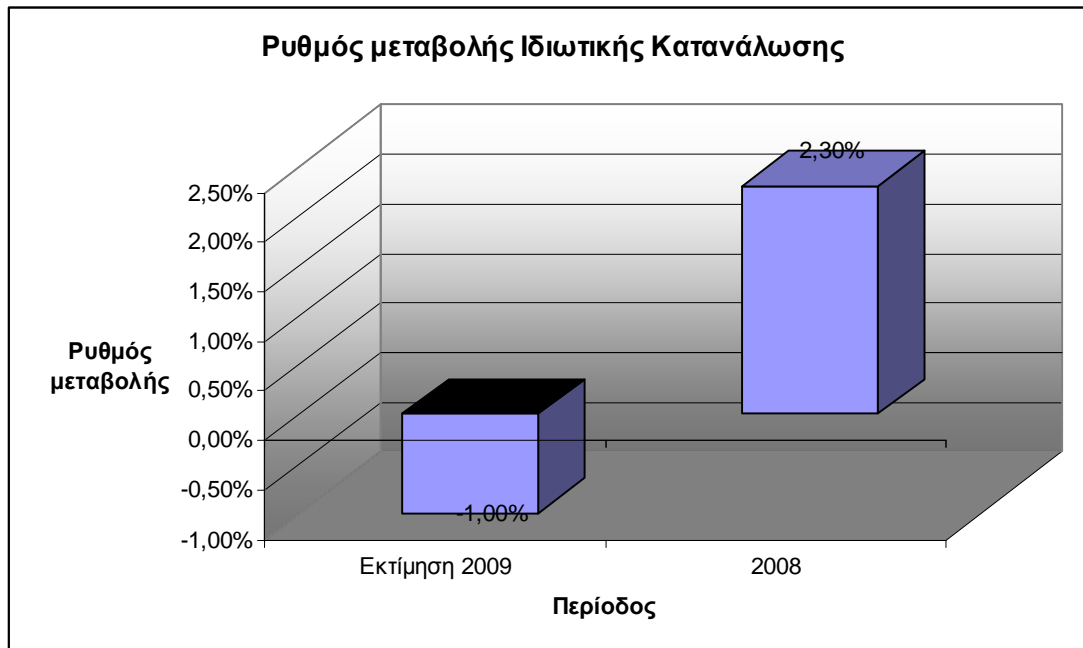
Η εξέλιξη αυτή οδήγησε σε σημαντική διεύρυνση του δημοσιονομικού ελλείμματος, με δυσμενείς επιπτώσεις στην πιστοληπτική αξιολόγηση της χώρας και συνεπώς στο κόστος δανεισμού και πιο μεσοπρόθεσμα στις αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας.

Όσον αφορά τις εκτιμήσεις βασικών οικονομικών μεγεθών για το 2009, με βάση τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα εθνολογιστικά στοιχεία, τις τρέχουσες τάσεις των κυριότερων βραχυχρόνιων δεικτών οικονομικής συγκυρίας, τις εκτιμήσεις και προβλέψεις των διεθνών οργανισμών για τις εξελίξεις της παγκόσμιας οικονομίας, ο μέσος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ για ολόκληρο το 2009 αναμένεται να είναι της τάξεως του -1,2% (ο μέσος ρυθμός ήταν -1,1% στο εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου), μετά από αύξηση κατά 2,0% το 2008 και 4,5% το 2007. Η εκτίμηση για το ρυθμό ανόδου του ΑΕΠ το 2009 βασίζεται επιπλέον στην υπόθεση ότι θα υπάρξει μικρή αρνητική επίδραση στο ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ λόγω μερικής ρευστοποίησης των αποθεμάτων, τα οποία το 2008 διαμορφώθηκαν σε εξαιρετικώς υψηλά επίπεδα, συμβάλλοντας στην άνοδο του ΑΕΠ κατά 1,1 εκατοστιαία μονάδα.

Η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να μειωθεί το 2009 (μετά από στασιμότητα το 2008), συμβάλλοντας αρνητικά στη μεταβολή του ΑΕΠ, ενώ οι ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου αναμένεται να εμφανίσουν για το σύνολο του 2009 πτώση κατά 17% περίπου. Αντίθετα, η μεταβολή του πραγματικού εξωτερικού ισοζυγίου εκτιμάται ότι θα συμβάλει θετικά, αποκλειστικά λόγω της προβλεπόμενης μεγάλης μείωσης των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών.

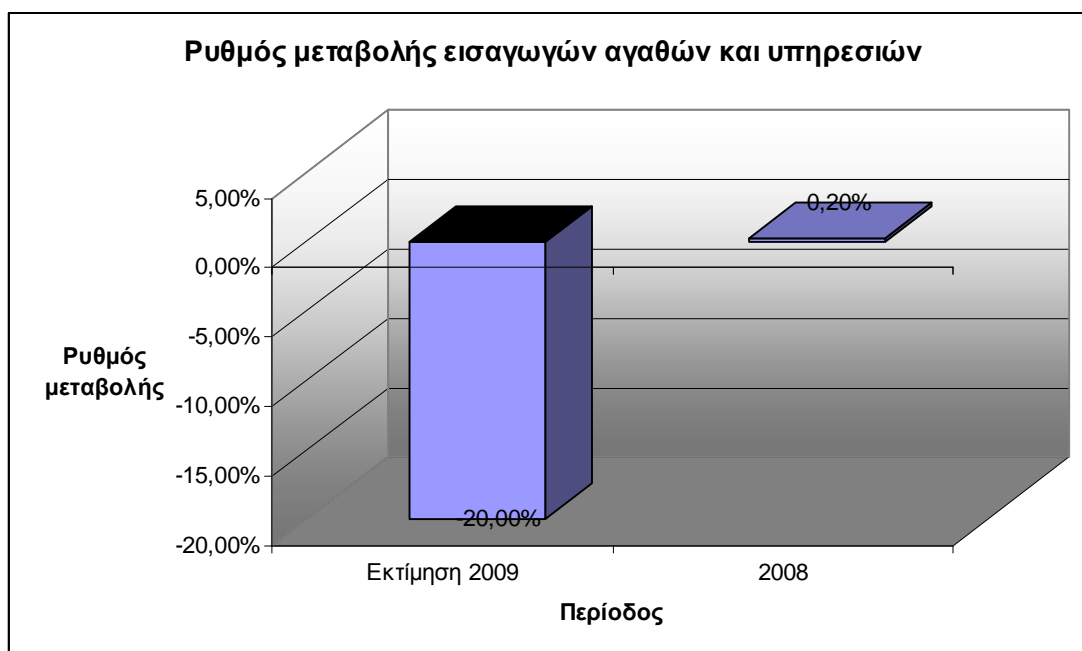
Η ιδιωτική κατανάλωση, η οποία ήταν ο κύριος παράγοντας στήριξης της εγχώριας ζήτησης επί μία τουλάχιστον δεκαετία, αναμένεται να μειωθεί κατά 1%

περίπου στο σύνολο του 2009 (έναντι ανόδου 2,3% το 2008), συμβάλλοντας στη διαμόρφωση αρνητικού ρυθμού μεταβολής της εγχώριας ζήτησης. **(πίν. 4)**

Πίνακας 4

Τέλος, σημαντική υποχώρηση αναμένεται να καταγράψουν οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών το 2009 μετά από άνοδο (4,0%) το 2008. Η μείωση των εξαγωγών αγαθών αλλά και υπηρεσιών προβλέπεται συνολικά να είναι της τάξεως του 17%. Η υποτονικότητα της εγχώριας ζήτησης αντανακλάται και στις εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών. Για ολόκληρο το 2009 η πτώση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να προσεγγίσει το 20% (2008: +0,2%). **(πίν. 5)**

Πίνακας 5

2.3 Η ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

2.3.1 Γενικά στοιχεία 2008 - 2009

Το πρώτο εξάμηνο του 2009, η χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα επηρεάστηκε δυσμενώς τόσο από τις εξελίξεις που παρατηρήθηκαν στο εγχώριο μακροοικονομικό περιβάλλον όσο και από την κάμψη της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας, η οποία έπληξε, μεταξύ άλλων, τις ελληνικές εξαγωγές.

Επιδείνωση εμφάνισαν ορισμένα βασικά χρηματοοικονομικά τους μεγέθη, όπως η κερδοφορία και η ρευστότητα, ενώ αντίθετα η σημαντική υποχώρηση (από το Νοέμβριο του 2008 και μετά) των τραπεζικών επιτοκίων χορηγήσεων επηρέασε ευνοϊκά τη χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων. Ωστόσο, αυτή η θετική επίδραση αναμένεται να έχει προσωρινό χαρακτήρα, καθώς η πιθανότητα ανόδου των επιτοκίων αυξάνεται όσο η οικονομία της ζώνης του ευρώ εξέρχεται από την κρίση και σταδιακά αποσύρονται τα μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ.

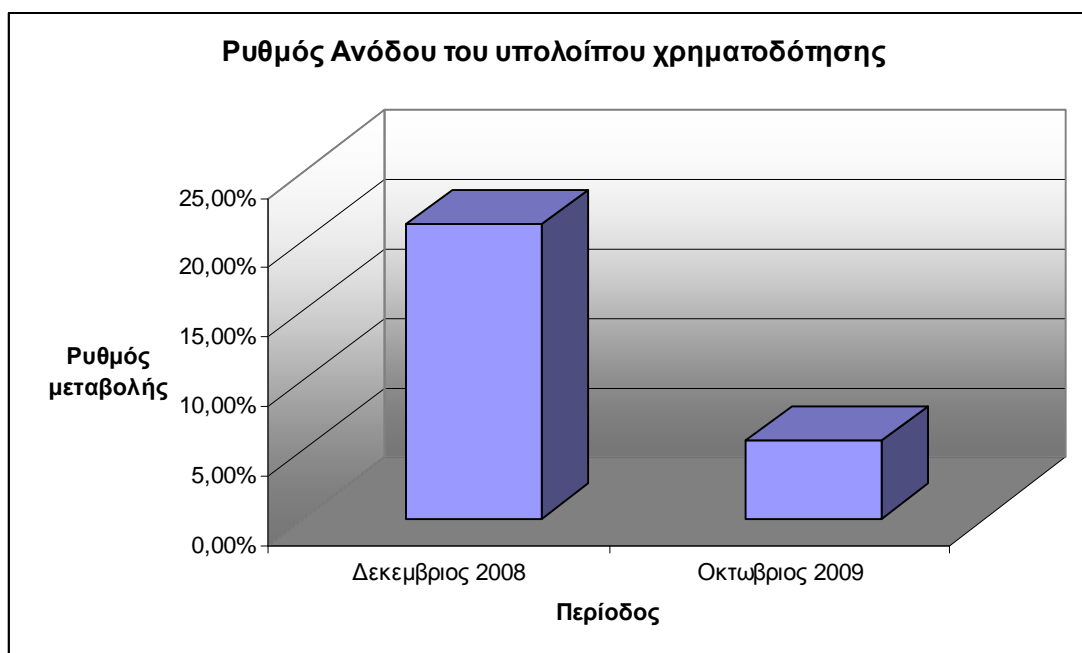

2.3.2 Κερδοφορία

Κατά το α' εξάμηνο του 2009 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2008, τα κέρδη προ φόρων του συνόλου των επιχειρήσεων του δείγματος που εξετάστηκε υποχώρησαν κατά 51,5%. Η εξέλιξη αυτή επηρέασε αναπόφευκτα τόσο το καθαρό περιθώριο κέρδους, όσο και τους δείκτες αποδοτικότητας των ιδίων και των συνολικών κεφαλαίων των επιχειρήσεων αυτών. Από την εξέταση των επιμέρους συνιστωσών της κερδοφορίας προκύπτει ότι η υποχώρηση των κερδών των επιχειρήσεων του δείγματος οφείλεται κυρίως στον περιορισμό του κύκλου των εργασιών τους (κατά 27% το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους έναντι της ίδιας περιόδου του 2008) και στη μεγαλύτερη μείωση των λειτουργικών και μη λειτουργικών εσόδων τους σε σύγκριση με τα λειτουργικά και μη λειτουργικά έξοδά τους. Για τους προσεχείς μήνες, τα αποτελέσματα των ερευνών συγκυρίας παρουσιάζουν ανάμικτες τάσεις όσον αφορά την εξέλιξη του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων, καθώς οι προσδοκίες για τις κατασκευές και το εμπόριο υποδηλώνουν σταθεροποίηση ή και ανάκαμψη του κύκλου εργασιών, ενώ εκείνες για τη βιομηχανία προμηνύουν καθοδική πορεία.

2.3.3 Χρηματοδότηση

Η δανειακή χρηματοδότηση των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων προέρχεται κατά κύριο λόγο από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα. Ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του υπολοίπου της χρηματοδότησης των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων από τα Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (NXI) παρουσίασε ραγδαία υποχώρηση το δεκάμηνο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου του 2009 (Οκτώβριος 2009: 5,6%, Δεκέμβριος 2008: 21,2%). **(Πίν. 6)** Η εν λόγω εξέλιξη συνδέεται, από την πλευρά της προσφοράς, με την υιοθέτηση από τα εγχώρια NXI αυστηρότερων όρων και κριτηρίων χρηματοδότησης και, από την πλευρά της ζήτησης, με την επιφυλακτικότητα των επιχειρήσεων ως προς την ανάληψη νέων επενδύσεων.

Πίνακας 6

Η τριμηνιαία καθαρή ροή χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα παρουσίασε μικρή αύξηση μεταξύ του α' και του β' τριμήνου του 2009 και περαιτέρω άνοδο το γ' τρίμηνο, παραμένοντας ωστόσο σε σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο από εκείνο που είχε καταγραφεί το 2008. Μικρή βελτίωση των συνθηκών άντλησης κεφαλαίων εκτιμάται ότι σημειώνεται το δ' τρίμηνο του έτους, λόγω της τάσης ομαλοποίησης που διαφαίνεται στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων, εξέλιξη που, αν επιβεβαιωθεί και στο μέλλον, θα διευκολύνει, εφόσον οι λοιποί παράγοντες παραμείνουν αμετάβλητοι, την παροχή πιστώσεων από τις ελληνικές τράπεζες. Επίσης, οι δείκτες των ερευνών συγκυρίας και τα αποτελέσματα της έρευνας τραπεζικών χορηγήσεων παρέχουν ενδείξεις επικείμενης μικρής αύξησης της ζήτησης επιχειρηματικών δανείων, η οποία ενισχύεται και από την παρατηρούμενη αποκλιμάκωση των επιτοκίων χορηγήσεων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις

2.3.4 Δανειακή επιβάρυνση

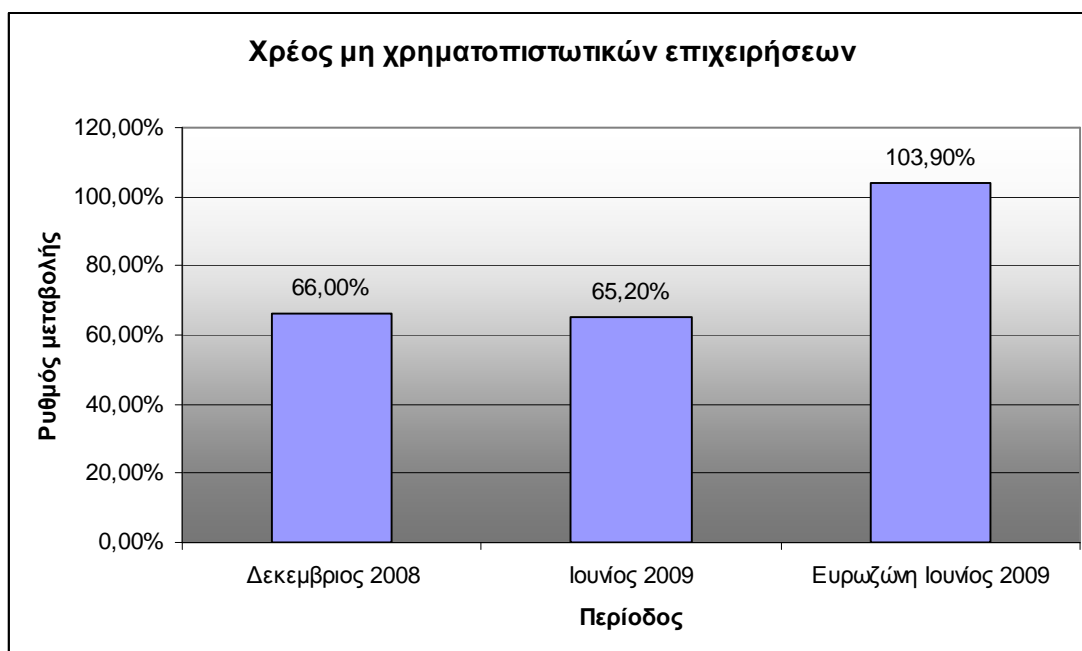
Ξένα Κεφάλαια

Ίδια Κεφάλαια

(Με τον δείκτη αυτό βλέπουμε τί ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων αποτελούν τα ξένα κεφάλαια και είναι ενδεικτικός του βαθμού προστασίας των πιστωτών από το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της . Όσο πιο χαμηλή είναι η τιμή του δείκτη τόσο πιο πρόθυμοι είναι οι πιστωτές να χορηγήσουν πρόσθετες πιστώσεις.)

Σύμφωνα με τα στοιχεία των εθνικών χρηματοπιστωτικών λογαριασμών, τον Ιούνιο του 2009 το χρέος των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ εμφάνισε οριακή υποχώρηση σε 65,2% (Δεκέμβριος 2008: 66,0%), ανακόπτοντας την ανοδική τάση των προηγούμενων ετών ενώ παρέμεινε σε επίπεδο σημαντικά χαμηλότερο από ότι στο σύνολο της ζώνης του ευρώ (Ιούνιος 2009: 103,9%). **(πίν.7)**

Στο σύνολο του εξεταζόμενου δείγματος επιχειρήσεων, τα ξένα κεφάλαια ως ποσοστό των συνολικών αλλά και των ιδίων κεφαλαίων παρέμειναν σχεδόν σταθερά τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα πέρυσι. Ωστόσο, η ικανότητα των εν λόγω επιχειρήσεων να εξυπηρετούν από τα κέρδη τους τις χρηματοοικονομικές τους υποχρεώσεις περιορίστηκε, γεγονός που αποτυπώνεται στην υποχώρηση του δείκτη κάλυψης χρηματοοικονομικών δαπανών καθώς τα κέρδη των επιχειρήσεων του δείγματος μειώθηκαν εντονότερα από ότι οι χρηματοοικονομικές τους δαπάνες. Η συγκρατημένη υποχώρηση των χρηματοοικονομικών δαπανών των επιχειρήσεων οφείλεται και στην αύξηση του ασφαλίστρου κινδύνου που ενσωματώθηκε στα επιτόκια χορηγήσεων από τις ελληνικές τράπεζες, λόγω των υψηλότερων επισφαλειών που αντιμετωπίζουν. Έτσι περιορίστηκαν οι μειώσεις των τραπεζικών επιτοκίων χορηγήσεων και αντίστοιχα η ελάφρυνση των δαπανών των επιχειρήσεων για χρεωστικούς τόκους.

Πίνακας 7

2.3.5 Ρευστότητα

ΓΕΝΙΚΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

Κυκλοφορούν Ενεργητικό
Βραχυχρόνιες Υποχρεώσεις

ΑΜΕΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα
Βραχυχρόνιες Υποχρεώσεις

(Ο δείκτης γενικής ρευστότητας ορίζεται ως ο λόγος της αξίας του βραχυπρόθεσμου (κυκλοφορούντος) ενεργητικού προς την αξία των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, ενώ ο δείκτης άμεσης ρευστότητας υπολογίζεται με όμοιο τρόπο, αφού αφαιρεθεί η αξία των αποθεμάτων από το βραχυπρόθεσμο ενεργητικό. Οι εν λόγω δείκτες παρέχουν ένδειξη της δυνατότητας των επιχειρήσεων να καλύψουν βραχυχρόνιες υποχρεώσεις εκποιώντας ευκόλως ρευστοποιούμενα περιουσιακά στοιχεία.)

Υποχώρηση εμφάνισε, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, και η ρευστότητα των επιχειρήσεων του δείγματος, καθώς οι δείκτες γενικής και άμεσης ρευστότητας διαμορφώθηκαν τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους σε χαμηλότερο επίπεδο από ότι τον Ιούνιο του 2008.

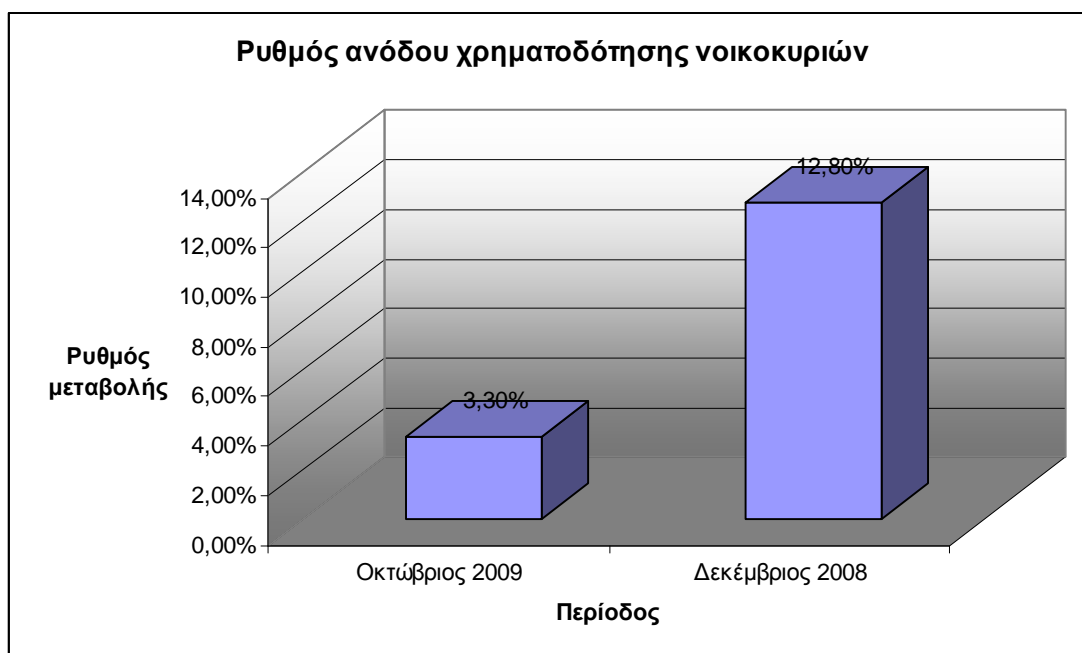
2.4 Η ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

2.4.1 Γενικά στοιχεία

Ανάμικτη ήταν η επίδραση των μακροοικονομικών μεγεθών στη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και συνεπώς στην ικανότητα εξυπηρέτησης των δανειακών τους υποχρεώσεων. Από τη μια πλευρά, η μείωση της απασχόλησης και η επιβράδυνση της ανόδου των μέσων αποδοχών και των λοιπών εισοδημάτων έχουν αυξήσει περισσότερο από ότι αναμενόταν την πιθανότητα αθέτησης των δανειακών υποχρεώσεων ορισμένων νοικοκυριών. Από την άλλη, η υποχώρηση των επιτοκίων χορηγήσεων έχει περιορίσει το κόστος εξυπηρέτησης των δανείων, ενώ η μέχρι στιγμής παρατηρούμενη μείωση των τιμών των κατοικιών δεν καθιστά πιθανή μια απότομη υποχώρησή τους στο μέλλον. Συνολικά πάντως, όσον αφορά το 2009 αλλά και το επόμενο έτος, αρνητική επίδραση στη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών αναμένεται να έχουν οι δυσμενείς προοπτικές για το εισόδημα, όπως άλλωστε και η διαφαινόμενη άνοδος των επιτοκίων κατά την επικείμενη έξοδο των οικονομιών της ζώνης του ευρώ από την ύφεση.

2.4.2 Πιστωτικές εξελίξεις και δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών

Ο ετήσιος ρυθμός ανόδου της χρηματοδότησης των νοικοκυριών από τα εγχώρια ΝΧΙ,22 συνεχίζοντας την πτωτική πορεία που ακολουθεί από το Φεβρουάριο του 2006, εμφάνισε σημαντική επιβράδυνση τους πρώτους δέκα μήνες του 2009 και διαμορφώθηκε σε 3,3% τον Οκτώβριο του 2009 (Δεκέμβριος 2008: 12,8%,). (**πίν. 8**)

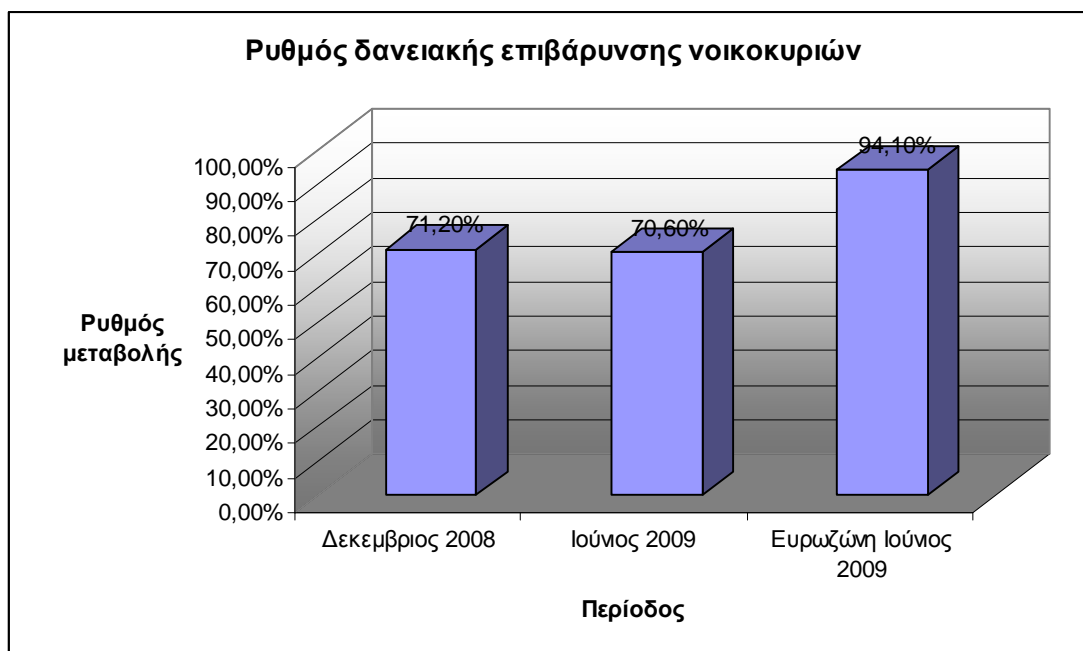

Πίνακας 8

Βραδύτερο ρυθμό επέκτασης σημείωσαν τόσο τα στεγαστικά (Οκτώβριος 2009: 4,0%, Δεκέμβριος 2008: 11,5%) όσο και τα καταναλωτικά δάνεια (Οκτώβριος 2009: 2,4%, Δεκέμβριος 2008: 16,0%), εξαιτίας παραγόντων της προσφοράς αλλά και της ζήτησης. Από την πλευρά της ζήτησης πιστώσεων, αρνητική επίδραση άσκησαν οι προσδοκίες των νοικοκυριών για επιδείνωση της οικονομικής τους κατάστασης και για υποχώρηση των τιμών στην αγορά ακινήτων.

Από την πλευρά της προσφοράς δανείων, οι δυσμενείς προοπτικές της οικονομίας και της αγοράς ακινήτων και η εκτιμώμενη από τις τράπεζες αυξημένη πιθανότητα μη εκπλήρωσης των δανειακών υποχρεώσεων των δανειοληπτών οδήγησαν σε αυστηρότερα κριτήρια και όρους χρηματοδότησης των νοικοκυριών.

Όσον αφορά τη δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών, στο τέλος του α' εξαμήνου του 2009 ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης (δηλαδή ο λόγος του χρέους προς το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών) μειώθηκε ελαφρά, για πρώτη φορά μετά από μακρά περίοδο ταχείας ανόδου και διαμορφώθηκε σε 70,6% (Δεκέμβριος 2008: 71,2%). Ο εν λόγω δείκτης παραμένει σε επίπεδο σημαντικά χαμηλότερο στην Ελλάδα από ότι στο σύνολο της ζώνης του ευρώ (Ιούνιος 2009: 94,1%,) **(πίν. 9)** και εκτιμάται ότι στο τέλος Δεκεμβρίου του 2009 θα υπερβαίνει ελαφρά το επίπεδο του τέλους Ιουνίου 2009.

Πίνακας 9

2.4.3 Κίνδυνος επιτοκίου για τα νοικοκυριά

Το μέσο επιτοκιακό κόστος δανεισμού των νοικοκυριών (ως ποσοστό του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματός τους), μετά τη συνεχή άνοδο που σημείωνε τα προηγούμενα έτη, το 2009 εμφάνισε πτωτική τάση. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται εξ ολοκλήρου στη μείωση των δαπανών για τόκους στα στεγαστικά δάνεια, κυρίως λόγω της σημαντικής υποχώρησης των επιτοκίων των νέων και των υφιστάμενων στεγαστικών δανείων στο διάστημα αυτό, ενώ η άνοδος του μέσου υπολοίπου των στεγαστικών δανείων ήταν περιορισμένη.

Η συνολική μέχρι σήμερα υποχώρηση των επιτοκίων έχει περιορίσει σημαντικά τον κίνδυνο τα νοικοκυριά να αντιμετωπίσουν δυσχέρειες κάλυψης των δαπανών τους για τόκους. Εκτιμάται ότι ο κίνδυνος αυτός θα παραμείνει χαμηλός και το 2010, παρά την αύξηση της πιθανότητας ανόδου των επιτοκίων.

2.4.4 Κίνδυνος εισοδήματος για τα νοικοκυριά

Ο κίνδυνος εισοδήματος ορίζεται ως η πιθανότητα επιδείνωσης της ικανότητας αποπληρωμής των χρεών των νοικοκυριών (με αρνητικές επιδράσεις στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος), η οποία μπορεί να προκύψει από τη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματός τους ή/και την απώλεια της θέσης εργασίας.

Η επιδείνωση του ελληνικού μακροοικονομικού περιβάλλοντος το 2009 και ιδίως η χειροτέρευση των συνθηκών στην αγορά εργασίας (με μείωση του αριθμού των απασχολούμενων ή του μέσου χρόνου εργασίας) και η επιβράδυνση της άνοδου του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος επηρεάζουν αρνητικά εφέτος την ευχέρεια ορισμένων νοικοκυριών να εξυπηρετούν το χρέος τους.

Η εξέλιξη αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου ότι ο κίνδυνος εισοδήματος αποτελεί μία από τις σπουδαιότερες παραμέτρους που επηρεάζουν την ικανότητα ομαλής αποπληρωμής των δανειακών υποχρεώσεων των νοικοκυριών. Η αύξηση του κινδύνου εισοδήματος είναι μεγαλύτερη από ότι αρχικά αναμενόταν (λόγω και της μεγαλύτερης αύξησης του ποσοστού ανεργίας σε 9,1% κατά μέσο όρο τους πρώτους εννέα μήνες του 2009, έναντι 7,6% την αντίστοιχη περίοδο του 2008), όπως έμμεσα συνάγεται, μεταξύ άλλων, και από τα αποτελέσματα της τελευταίας Έρευνας Τραπεζικών Χορηγήσεων του Οκτωβρίου 2009.

Η εφαρμογή αυστηρότερων κριτηρίων και όρων από τις τράπεζες στην κατηγορία των καταναλωτικών δανείων, κατά το γ' τρίμηνο του έτους, οφείλεται μερικώς στη δυσμενέστερη εκ μέρους τους αξιολόγηση του δυνητικού βαθμού φερεγγυότητας των δανειοληπτών, λόγω της συνεχιζόμενης χειροτέρευσης της χρηματοοικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών.

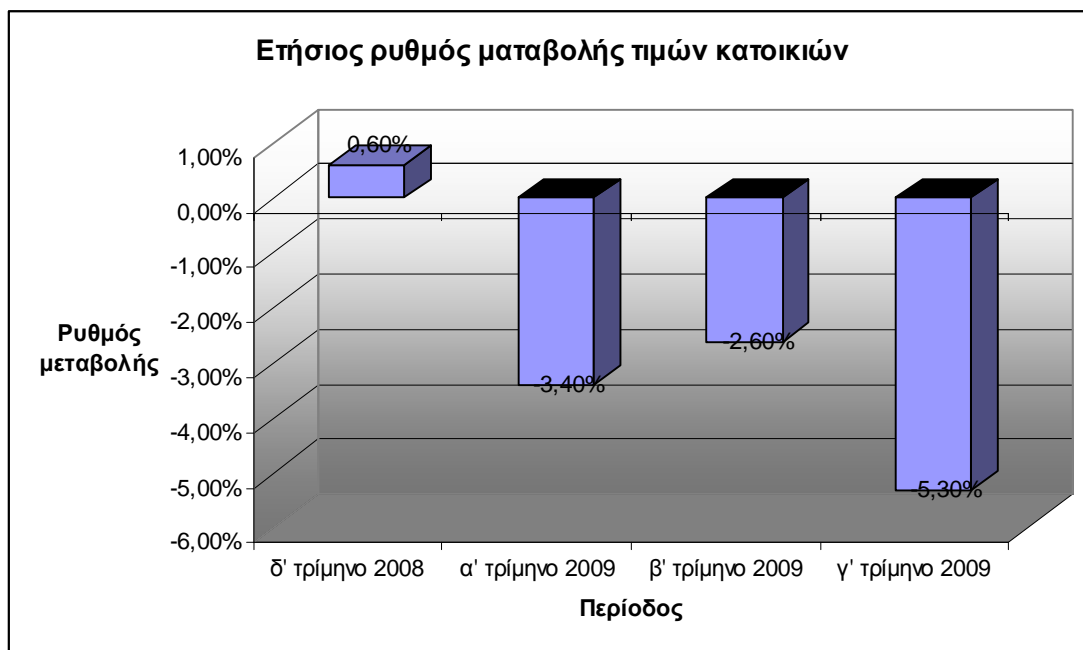
Για το τέλος του τρέχοντος έτους, αλλά και για το 2010, ο κίνδυνος εισοδήματος αναμένεται να ενισχυθεί, καθώς το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει περιορισμένη άνοδο (μάλλον μικρότερη από ότι το 2009), εν όψει και της διαφαινόμενης αύξησης της φορολογικής τους επιβάρυνσης, καθώς και του ενδεχομένου να συνεχιστεί (αν και λιγότερο έντονα) η υποχώρηση της απασχόλησης. Πάντως, οι πιέσεις που ενδεχομένως οδηγούν σε αδυναμία εκπλήρωσης των δανειακών υποχρεώσεων αφορούν ορισμένες ομάδες νοικοκυριών, για τις οποίες όμως εκτιμάται ότι το μερίδιο του χρέους τους στο συνολικό χρέος των νοικοκυριών προς τις τράπεζες είναι χαμηλό. Συνολικά, οι πιέσεις αυτές και η

παρατηρούμενη άνοδος του ποσοστού ανεργίας δεν επιτρέπουν εφησυχασμό όσον αφορά τον κίνδυνο αύξησης των επισφαλειών.

2.4.5 Κίνδυνος τιμών κατοικιών για τα νοικοκυριά

Από τις αρχές του 2006 οι θετικοί ρυθμοί μεταβολής των τιμών των κατοικιών στην Ελλάδα σημείωσαν σταδιακή επιβράδυνση η οποία συνεχίστηκε έως το τέλος του 2008. Από το α' τρίμηνο του 2009 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των τιμών των κατοικιών διαμορφώθηκε σε αρνητικά επίπεδα (σύνολο επικράτειας: γ' τρίμηνο 2009: -5,3%, β' τρίμηνο 2009: -2,6%, α' τρίμηνο 2009: -3,4%, δ' τρίμηνο 2008: 0,6%). **(πίν. 10)**

Πίνακας 10

Με δεδομένη τη μέχρι στιγμής ήπια και σταδιακή υποχώρηση των τιμών των κατοικιών, ο κίνδυνος απότομης διόρθωσης έχει περιοριστεί μετά και τη σταδιακή αποκατάσταση της ομαλότητας στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Επίσης, σε αντίθεση με τις αγορές άλλων χωρών της ζώνης του ευρώ, η ελληνική αγορά ακινήτων εκτιμάται ότι δεν παρουσιάζει χαρακτηριστικά σημαντικής υπερτίμησης.

Επιπλέον, ο λόγος του δείκτη τιμών των κατοικιών προς το δείκτη των ενοικίων μετά το γ' τρίμηνο του 2007 υποχώρησε σταδιακά, ακολουθώντας κυρίως την πορεία

αποκλιμάκωσης των τιμών των κατοικιών. Η μείωση του λόγου αυτού εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί με συγκρατημένους ρυθμούς και τα αμέσως επόμενα τρίμηνα.

2.5 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Τα εκτεταμένα μέτρα στήριξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της πραγματικής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στη σταθεροποίηση της παγκόσμιας οικονομίας. Στις προηγμένες οικονομίες υπάρχουν γενικά ενδείξεις σταθεροποίησης και σταδιακής ανάκαμψης, ενώ σε σημαντικές αναδυόμενες οικονομίες (π.χ. στην Κίνα και την Ινδία) σημειώνεται ήδη επιτάχυνση της ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας. Οι εξελίξεις αυτές δεν θα πρέπει ωστόσο να δημιουργούν αίσθημα εφησυχασμού, καθώς η αβεβαιότητα για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας παραμένει υψηλή. Η ομαλή έξοδος από την κρίση θα απαιτήσει σωστό σχεδιασμό από την πλευρά των αρχών, καθώς και αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επενδυτών και της εύρυθμης λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Σύμφωνα με το ΔΝΤ, το παγκόσμιο ΑΕΠ αναμένεται να επανέλθει σε θετικό ρυθμό το 2010 (3,1%), έναντι πτώσης το 2009 (-1,1%), με κινητήρια δύναμη τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες της Ασίας, ενώ στις προηγμένες οικονομίες προβλέπεται να σημειωθούν σαφώς χαμηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης. Στη ζώνη του ευρώ, όπου η ανάκαμψη προβλέπεται να είναι σταδιακή και βραδεία, σύμφωνα με τις προβολές των εμπειρογνομόνων του Ευρωσυστήματος ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ θα κυμανθεί μεταξύ 0,1% και 1,5% (ενώ το 2009 εκτιμάται ότι η μείωση θα είναι μεταξύ 3,9% και 4,1%).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ - ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η νέα τάση πραγμάτων όπως ήταν αναμενόμενο επηρέασε κατά πολύ και τις ελληνικές τράπεζες οι οποίες προσπαθούσαν μέσα από την αμηχανία τους να βρουν τί είναι αυτό που πρέπει να κάνουν για να είναι πιο ασφαλείς.

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε αναλυτικά στις εξελίξεις του τραπεζικού τομέα και το πώς διαμορφώθηκαν τα οικονομικά τους στοιχεία την περίοδο 2008 – 2009 όπως η αποδοτικότητα και η κεφαλαιακή επάρκεια.

Επίσης θα αναφερθούν οι κίνδυνοι και οι επισφάλειες που δημιουργήθηκαν και υπάρχουν ακόμα από την διεθνή αυτή οικονομική κρίση.

Τέλος θα γίνει αναφορά στις συνεταιριστικές τράπεζες που υπάρχουν σε όλη την ελληνική επικράτεια και πώς επηρεασθήκαν από την διεθνή κρίση.

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2009 επικράτησαν ανάμικτες τάσεις στην αποδοτικότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών εμπορικών τραπεζών και ομίλων, δηλαδή στα βασικά μεγέθη που προσδιορίζουν την ικανότητα των τραπεζών να απορροφούν χωρίς κλυδωνισμούς τις απροσδόκητες διαταράξεις του οικονομικού περιβάλλοντος. Η κερδοφορία των τραπεζών υποχώρησε σημαντικά, σε αντίθεση με την κεφαλαιακή επάρκεια η οποία ενισχύθηκε. Η κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζικών ομίλων παραμένει σε επίπεδο υψηλότερο του μέσου όρου των ευρωπαϊκών τραπεζικών ομίλων.

Όσον αφορά τους κινδύνους, αυξημένη ήταν η έκθεση στον πιστωτικό και τον κίνδυνο αγοράς, ενώ βελτίωση εμφάνισε ο κίνδυνος ρευστότητας.

Θετική συμβολή στα βασικά μεγέθη των εμπορικών τραπεζών και των ομίλων τους είχαν η υποχώρηση του κόστους άντλησης κεφαλαίων τους, οι ευνοϊκές συνθήκες που επικράτησαν στις αγορές κεφαλαίων και η αξιοποίηση των μέτρων ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας (Ν. 3723/2008).

Αντίθετα, αρνητικά επέδρασε η επιδείνωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, η οποία με τη σειρά της οδήγησε σε χειροτέρευση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών. Η εξέλιξη αυτή αντανακλάται στην αυξητική τάση του λόγου των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων. Επίσης, παρατηρήθηκε αισθητή υποχώρηση του ποσοστού κάλυψης των δανείων σε καθυστέρηση από συσσωρευμένες προβλέψεις. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Τράπεζα της Ελλάδος έχει συστήσει στις τράπεζες το σχηματισμό αυξημένων προβλέψεων.

Εκτός από τις εμπορικές τράπεζες, σημαντικές προκλήσεις, ιδίως σε ζητήματα που συνδέονται με τον πιστωτικό κίνδυνο και την κεφαλαιακή επάρκεια, αντιμετωπίζουν και οι συνεταιριστικές τράπεζες, οι δυσχέρειες των οποίων δεν μπορούν να αποδοθούν εξ ολοκλήρου στη σημερινή κρίση.

Στην παρούσα δυσμενή οικονομική συγκυρία επιβάλλεται να διαχειριστούν οι τράπεζες αποτελεσματικά τις επιπτώσεις της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας στη χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, σχηματίζοντας επαρκείς προβλέψεις και διενεργώντας διαγραφές δανείων.

Παράλληλα, λαμβάνοντας υπόψη ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει επανειλημμένως υπογραμμίσει ότι τα μη συμβατικά μέτρα σταδιακά θα αρθούν, οι τράπεζες θα πρέπει (ήδη ορισμένες φαίνεται να κινούνται προς την κατεύθυνση αυτή) να δώσουν προτεραιότητα στη βαθμιαία απεξάρτησή τους από το κυβερνητικό σχέδιο ρευστότητας και τα μέτρα στήριξης της ΕΚΤ μέσω άντλησης κεφαλαίων από εναλλακτικές πηγές.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να στοχεύουν στην ποσοτική και ποιοτική ενίσχυση της κεφαλαιακής τους επάρκειας. Στην κατεύθυνση αυτή, ήδη η Τράπεζα της Ελλάδος έχει συστήσει στις τράπεζες να επιδείξουν σύνεση ως προς το βαθμό συμμετοχής τους στο πρόγραμμα παροχής ρευστότητας δωδεκάμηνης διάρκειας της ΕΚΤ του μηνός Δεκεμβρίου, ώστε να διευκολυνθεί η έξοδός τους από τα έκτακτα και προσωρινά μέτρα του Ευρωσυστήματος όταν αυτά αποσυρθούν. Επισημαίνεται ότι η σύσταση αυτή δεν αποτελεί απαγόρευση και, πολύ περισσότερο, δεν συνδέεται με τα

ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου που οι τράπεζες έχουν στην κατοχή τους ή που επιθυμούν να αγοράσουν. Τέλος, θα πρέπει οι τράπεζες να ενισχύσουν το ρόλο των μονάδων διαχείρισης κινδύνων και να αναβαθμίσουν τα συστήματα μέτρησης και παρακολούθησης κινδύνων.

3.2 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ-ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ

Το ενεργητικό των ελληνικών εμπορικών τραπεζικών ομίλων συνέχισε να αυξάνεται και το 2009 και σε αυτό συνέβαλαν όλες οι επιμέρους κατηγορίες του. Ο ρυθμός ανόδου ωστόσο ήταν χαμηλότερος σε σχέση με προηγούμενα έτη, εξέλιξη που οφείλεται στην επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης. Όσον αφορά τη διάρθρωση του ενεργητικού, σημαντικότερο στοιχείο παραμένουν τα δάνεια, αλλά με επιβραδυνόμενο ρυθμό αύξησης, ενώ παρατηρείται το 2009 άνοδος των τοποθετήσεων σε ομόλογα (οι μετοχές αποτελούν πολύ μικρό μέγεθος του ενεργητικού).

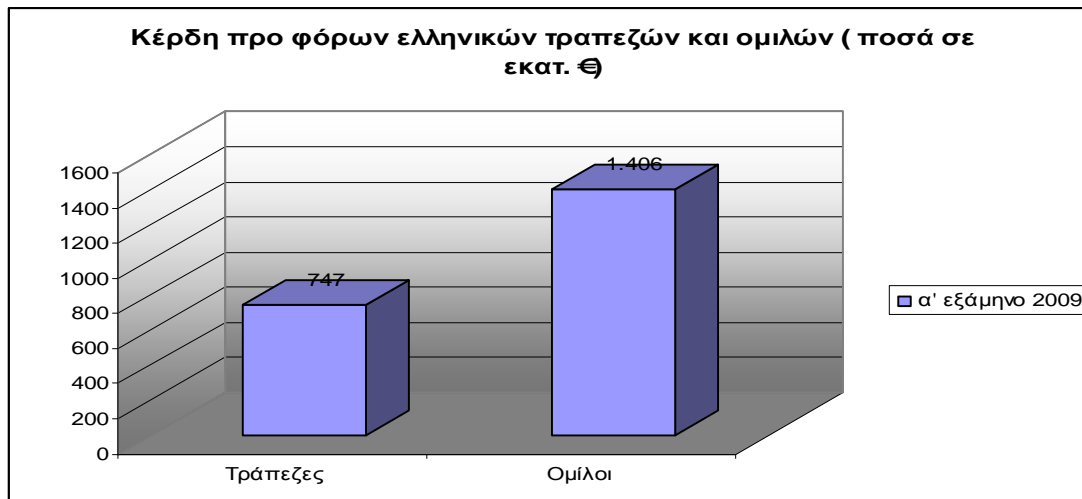
Παράλληλα, διατηρούνται τα χαμηλά ποσοστά απαιτήσεων έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων.

Όσον αφορά τη διάρθρωση του παθητικού, διατηρήθηκαν τα ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά του δανεισμού από το Ευρωσύστημα που παρατηρούνται από το 2008. Επιπλέον, οι καταθέσεις πελατών ως ποσοστό του παθητικού παρουσιάζουν συρρίκνωση, αν και αυξάνονται με βραδύ ρυθμό ως απόλυτο μέγεθος.

3.3 ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.3.1 Αποδοτικότητα

Τα κέρδη προ φόρων των ελληνικών εμπορικών τραπεζών και των ομίλων τους υποχώρησαν σημαντικά (κατά 50,3% και 44,8% αντίστοιχα) το α' εξάμηνο του 2009 σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2008 και διαμορφώθηκαν σε 747 εκατ. ευρώ για τις τράπεζες και σε 1.406 εκατ. ευρώ για τους ομίλους. **(πίν. 11)**

Πίνακας 11

Η μείωση της κερδοφορίας οφείλεται ουσιαστικά στις δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες που συνέχισαν να επικρατούν την περίοδο αυτή τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες χώρες όπου οι ελληνικές τράπεζες έχουν σημαντική παρουσία, με αποτέλεσμα να επηρεαστούν αρνητικά οι βασικές πηγές εσόδων των τραπεζών και να υπερδιπλασιαστούν οι προβλέψεις τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου (ζημίες αποζημίωσης).

Αναλυτικότερα, μικρή άνοδο εμφάνισαν το α' εξάμηνο του 2009, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2008, τα λειτουργικά έσοδα. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση των καθαρών εσόδων από χρηματοοικονομικές πράξεις, ενώ τα καθαρά έσοδα από τόκους και από προμήθειες μειώθηκαν. Στην ενίσχυση των εσόδων από χρηματοοικονομικές πράξεις συνέβαλαν κυρίως συναλλαγές, σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου, των οποίων οι τιμές σημείωσαν ανοδική τάση το β' τρίμηνο του 2009. Αντίθετα, τα καθαρά έσοδα από τόκους επηρεάστηκαν αρνητικά από τη σημαντική επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης προς τον ιδιωτικό τομέα (νοικοκυριά και επιχειρήσεις), την υποχώρηση των επιτοκίων των χορηγήσεων και την αύξηση των δανείων σε καθυστέρηση.

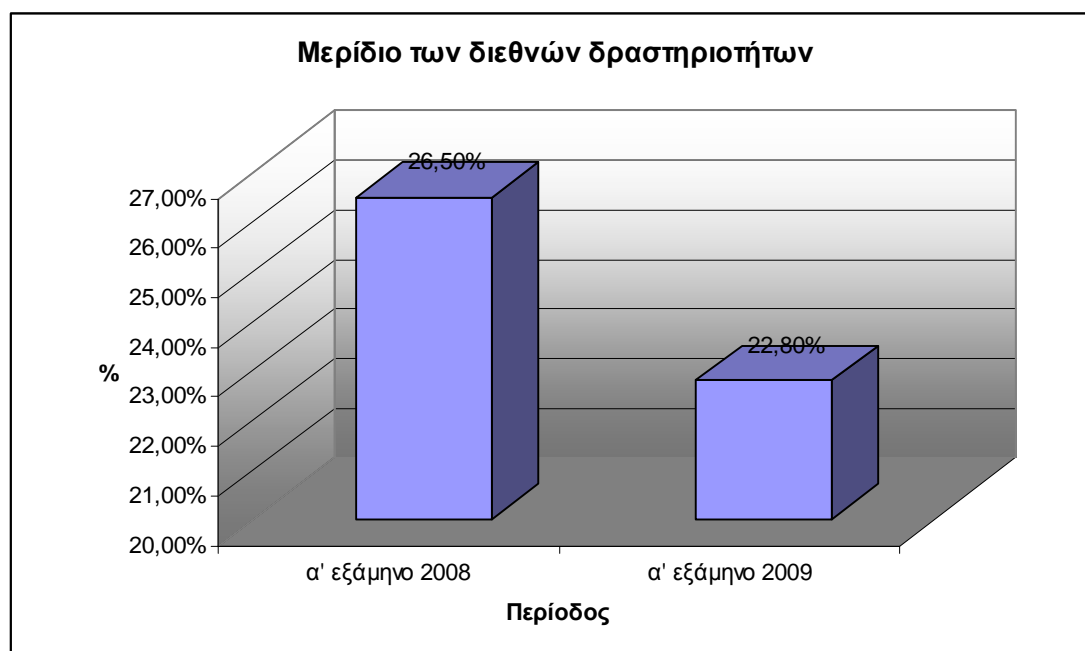
Οι παράγοντες αυτοί υπεραντιστάθμισαν τη μείωση των εξόδων για τόκους που προήλθε από την υποχώρηση του κόστους άντλησης κεφαλαίων. Στην υποχώρηση του κόστους αυτού συνέβαλαν τα μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας στο πλαίσιο του Ν. 3723/2008,5 η απεριόριστη παροχή ρευστότητας από την ΕΚΤ, η τάση προς ομαλοποίηση στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων το β' τρίμηνο του 2009 και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών προς τις ελληνικές τράπεζες.

Τα “λοιπά έσοδα” υποχώρησαν λόγω της μείωσης των εσόδων από μερίσματα, ασφαλιστικές εργασίες και διαχείριση ακινήτων. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, μειώθηκε το μερίδιο των καθαρών εσόδων από κύριες τραπεζικές εργασίες (τόκοι και προμήθειες) στα συνολικά έσοδα.

Όσον αφορά τα λειτουργικά έξοδα, οι τράπεζες συνέχισαν να καταβάλλουν προσπάθειες συγκράτησής τους, με αποτέλεσμα αυτά να εμφανίσουν μείωση ως ποσοστό του μέσου ενεργητικού

Ο υψηλότερος ρυθμός αύξησης των λειτουργικών εσόδων έναντι των λειτουργικών εξόδων συνέβαλε στη μείωση (δηλαδή τη βελτίωση) του δείκτη αποτελεσματικότητας (λειτουργικά έξοδα προς λειτουργικά έσοδα) κατά μία ποσοστιαία μονάδα περίπου. Καθοριστικό ρόλο στη μείωση της κερδοφορίας διαδραμάτισε η σημαντική αύξηση των προβλέψεων για την κάλυψη των ζημιών από δάνεια σε καθυστέρηση. Οι προβλέψεις αυτές αντιστοιχούσαν περίπου στο 1/3 των λειτουργικών εσόδων της εξεταζόμενης περιόδου.

Στους τραπεζικούς ομίλους που έχουν σημαντική παρουσία στο εξωτερικό, ο ρυθμός ανόδου των προβλέψεων για πιστωτικό κίνδυνο ήταν υψηλότερος στις διεθνείς τους δραστηριότητες. Ως προς τη γεωγραφική κατανομή των κερδών των τραπεζικών ομίλων με σημαντική διεθνή παρουσία, το μερίδιο των διεθνών δραστηριοτήτων στα συνολικά κέρδη προ φόρων διαμορφώθηκε σε 22,8% το α' εξάμηνο του 2009, μειωμένο έναντι του α' εξαμήνου του 2008 (26,5%). **(πίν. 12)**

Πίνακας 12

Απόρροια των τάσεων που περιγράφηκαν ήταν η επιδείνωση, κατά το α' εξάμηνο του 2009, των βασικών δεικτών αποδοτικότητας, δηλαδή του καθαρού περιθωρίου επιτοκίου, της αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) και ιδίων κεφαλαίων (ROE). Επιδείνωση του δείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού παρατηρείται στην πλειονότητα των τραπεζικών ομίλων, όπως μαρτυρεί η κατανομή τους κατά τάξη μεγέθους της αποδοτικότητας ενεργητικού, η οποία μετατοπίστηκε προς χαμηλότερες τάξεις μεγέθους. Πιο έκδηλη μετατόπιση της κατανομής σημείωσε ο δείκτης αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων εξέλιξη που οφείλεται στην αύξηση των λογιστικών ιδίων κεφαλαίων (δηλαδή του παρονομαστή του κλάσματος που λογίζεται ως δείκτης αποδοτικότητας).

Οι προοπτικές για την κερδοφορία των τραπεζών και των ομίλων τους σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα εξακολουθούν να περιβάλλονται από υψηλότερη του συνήθους αβεβαιότητα.

Σημαντικότεροι παράγοντες που αναμένεται να επηρεάσουν την κερδοφορία είναι:

- Οι μακροοικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες όπου δραστηριοποιούνται οι ελληνικές τράπεζες. Η υποτονικότητα της οικονομικής δραστηριότητας, για όσο χρονικό διάστημα διαρκέσει, θα συνεχίζει να συμπιέζει τη ζήτηση δανείων και να αυξάνει το ποσοστό των δανείων σε καθυστέρηση, ασκώντας έτσι συσταλτικές επιδράσεις στην κερδοφορία.
- Η εξέλιξη των συνθηκών στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων. Καθώς ένα σημαντικό τμήμα της κερδοφορίας των τραπεζών προέρχεται από χρηματοοικονομικές πράξεις και από το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο, η υψηλή μεταβλητότητα αποδόσεων στις αγορές συνεπάγεται υψηλή αβεβαιότητα για την εξέλιξη των καθαρών εσόδων.
- Η επανατιμολόγηση του πιστωτικού κινδύνου. Καθώς οι τράπεζες προσαρμόζουν τα πιστωτικά περιθώρια (δηλαδή τη διαφορά ανάμεσα στο επιτόκιο που εισπράττουν από τις χορηγήσεις τους και το κόστος που πληρώνουν για την άντληση

χρηματοδότησης) και τα επιτόκια των νέων χορηγήσεων στις νέες συνθήκες πιστωτικού κινδύνου, αναμένεται να επηρεαστούν θετικά τα περιθώρια κερδοφορίας τους.

- Ο περιορισμός των λειτουργικών εξόδων.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι περισσότερες τράπεζες έχουν ανακοινώσει αναστολή των σχεδίων επέκτασης του δικτύου τους, καθώς και υιοθέτηση προγραμμάτων περιστολής των λειτουργικών δαπανών, ενέργειες που αναμένεται να έχουν θετική επίδραση στην κερδοφορία.

Πίνακας IV.1 Αποτελέσματα χρήσεως ελληνικών εμπορικών τραπεζών και ομίλων(α' εξάμηνο 2008- α' εξάμηνο 2009)

	Τράπεζες			Τραπεζικοί όμιλοι		
	α' εξάμηνο 2008	α' εξάμηνο 2009	Μεταβολή %	α' εξάμηνο 2008	α' εξάμηνο 2009	Μεταβολή %
Λειτουργικά έσοδα	4.877	5.170	6,0%	7.347	7.686	4,6%
Καθαρά έσοδα από τόκους	3.901	3.628	-7,0%	5.454	5.394	-1,1%
– Έσοδα από τόκους	11.152	10.030	-10,1%	13.321	12.509	-6,1%
– Έξοδα τόκων	7.251	6.402	-11,7%	7.867	7.114	-9,6%
Καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες	976	1.542	58,0%	1.893	2.292	21,1%
– Καθαρά έσοδα από προμήθειες	631	579	-8,2%	1.293	1.032	-20,2%
– Έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις	-68	720	-	113	951	-
– Λοιπά έσοδα	414	242	-41,5%	488	309	-36,7%
Λειτουργικά έξοδα	2.627	2.728	3,8%	3.893	3.989	2,5%
Δαπάνες προσωπικού	1.573	1.625	3,3%	2.224	2.263	1,8%
Διοικητικά έξοδα	869	902	3,8%	1.355	1.372	1,3%
Αποσβέσεις	172	184	7,0%	290	324	11,7%
Λοιπά έξοδα	13	17	30,8%	25	29	16,0%
Καθαρά έσοδα (λειτουργικά	2.250	2.442	8,5%	3.457	3.704	7,1%

έσοδα – έξοδα)						
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο	749	1.695	126,3%	910	2.298	152,5%
Κέρδη προ φόρων	1.501	747	-50,2%	2.546	1.406	-44,8%
Φόροι	281	243	-13,5%	476	413	-13,2%
Κέρδη μετά από φόρους	1.221	503	-58,8%	2.071	994	-52,0%

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις ελληνικών εμπορικών τραπεζών με μετοχές εισηγμένες στο ΧΑ.

3.3.2 Κεφαλαιακή επάρκεια

(*Για τις διατάξεις σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων καθώς και για τη σύνθεση των ιδίων κεφαλαίων που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής τους επάρκειας βλέπε παράρτημα 3 “Κεφαλαιακή επάρκεια τραπεζών Βασιλεία II”)

Το α' εξάμηνο του 2009 η κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών εμπορικών τραπεζών και των ομίλων τους ενισχύθηκε σημαντικά. Η βελτίωση προήλθε κυρίως από τη σημαντική αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, ενώ το σταθμισμένο με βάση τον κίνδυνο ενεργητικό παρουσίασε οριακή μόνο αύξηση. Πέραν της ποσοτικής, ιδιαίτερη σημασία για τη σταθερότητα του συνολικού τραπεζικού συστήματος είχε και η παρατηρηθείσα ποιοτική βελτίωση των ιδίων κεφαλαίων.

Ιδιαίτερα θετική συμβολή στην ποιότητα κεφαλαίων των τραπεζών είχε η αύξηση του μεριδίου των βασικών κεφαλαίων στο σύνολο των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων. Θετικά επίσης συνέβαλε η εξαγορά υβριδικών τίτλων και δανείων μειωμένης εξασφάλισης σε τιμές σημαντικά χαμηλότερες της ονομαστικής, δεδομένου ότι η διαφορά της αξίας εξαγοράς από την ονομαστική αξία προστίθεται στα βασικά ίδια κεφάλαια. Σπουδαιότεροι παράγοντες που συνέβαλαν στην αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και των ομίλων τους το α' εξάμηνο του 2009 ήταν οι εξής:

- Έκδοση προνομιούχων μετοχών που διατέθηκαν στο Ελληνικό Δημόσιο βάσει του Ν. 3723/2008 (συνολικά 3,7 δισεκ. ευρώ στο τέλος του α' εξαμήνου).
- Ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου μίας τράπεζας (850 εκατ. ευρώ), καθώς και πώληση ιδίων μετοχών από δύο τράπεζες.
- Εσωτερική χρηματοδότηση με κεφάλαια προερχόμενα από την κερδοφορία του α'

εξαμήνου 2009 και τη μη διανομή μερίσματος σε μετρητά στους κατόχους κοινών μετοχών για την εταιρική χρήση του 2008.

- Ευνοϊκή επίδραση στα ίδια κεφάλαια από ανατιμήσεις μετοχών που κατέχουν οι τράπεζες.

Οριακή αύξηση εμφάνισε το σταθμισμένο με βάση τον κίνδυνο ενεργητικό. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στον περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης, με αποτέλεσμα να παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο τόσο το σταθμισμένο ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο ενεργητικό, το οποίο αποτελεί περίπου το 90% του συνολικού σταθμισμένου ενεργητικού όσο και το σταθμισμένο ως προς το λειτουργικό κίνδυνο ενεργητικό. Αντίθετα, αύξηση σημείωσε το σταθμισμένο με βάση τον κίνδυνο αγοράς ενεργητικό, λόγω μεγαλύτερης έκθεσης των τραπεζών σε στοιχεία που ενέχουν κίνδυνο αγοράς. Επειδή όμως τα στοιχεία ενεργητικού αυτής της κατηγορίας αποτελούν σχετικά μικρό τμήμα του συνολικού σταθμισμένου ενεργητικού, η αύξησή τους είχε μικρή μόνο επίδραση στο μέγεθος του τελευταίου.

Αποτέλεσμα της σημαντικής αύξησης των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων σε συνδυασμό με τη μικρή μόνο αύξηση του σταθμισμένου ενεργητικού ήταν η ενίσχυση τον Ιούνιο του 2009.

τόσο του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας

τράπεζες: 12,4%,

τραπεζικοί όμιλοι:10,9%

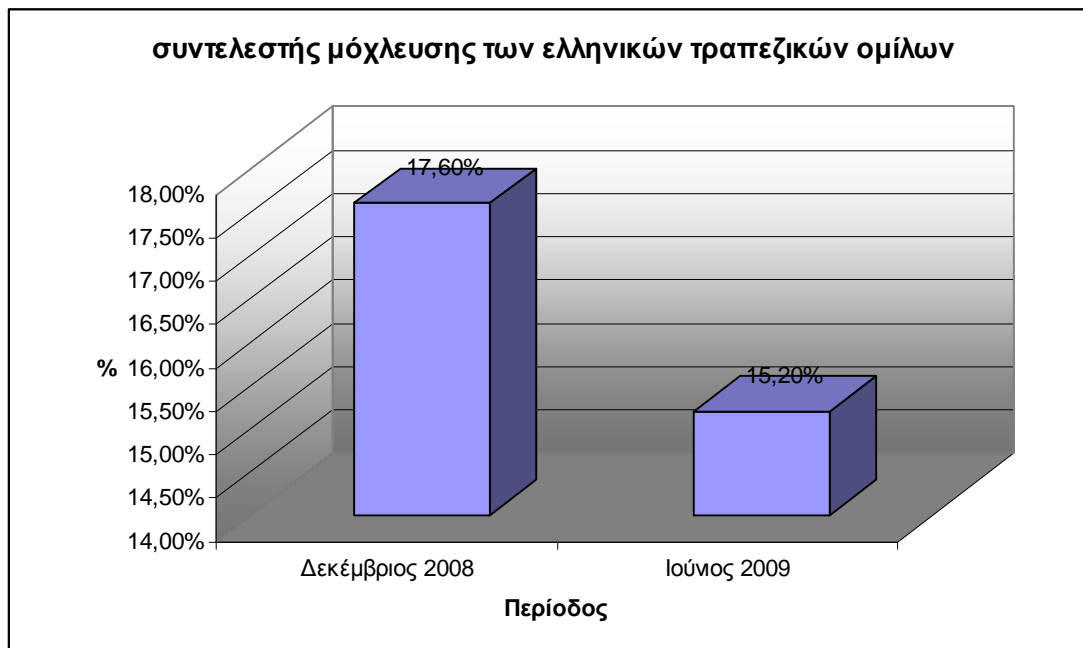
τόσο και του Δείκτη Βασικών Κεφαλαίων

τράπεζες: 10,6%,

τραπεζικοί όμιλοι:9,6%

Θετικό επίσης είναι ότι η βελτίωση του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΔΚΕ) υπήρξε γενικευμένη και δεν προερχόταν από συγκεκριμένες μόνο τράπεζες, όπως προκύπτει από την κατανομή των τραπεζικών ομίλων κατά τάξη μεγέθους του ΔΚΕ. Για τους τραπεζικούς ομίλους επισημαίνεται ειδικότερα ότι η βελτίωση του ΔΚΕ το α' εξάμηνο του 2009 είχε αποτέλεσμα το διπλασιασμό του "υπερβάλλοντος κεφαλαίου" που αυτοί διαθέτουν για την κάλυψη μη αναμενόμενων ζημιών. Το κεφάλαιο αυτό ανήλθε σε 8 δισεκ. ευρώ στο τέλος Ιουνίου του 2009, συνεισφέροντας θετικά στην τεκμαιρόμενη ικανότητα των ομίλων να απορροφήσουν απροσδόκητες διαταράξεις ή

κινδύνους. Επίσης, ο συντελεστής μόχλευσης των ελληνικών τραπεζικών ομίλων, δηλαδή ο λόγος ενεργητικού προς λογιστικά ίδια κεφάλαια, μειώθηκε τον Ιούνιο του 2009 σε 15,2 από 17,6 στο τέλος του 2008, λόγω της σημαντικής αύξησης (κατά 18%) των λογιστικών ιδίων κεφαλαίων και της συγκρατημένης ανόδου του ενεργητικού. (πίν. 13)

Πίνακας 13

Εκτιμάται ότι στο τέλος του 2010 η κεφαλαιακή επάρκεια του συνολικού τραπεζικού τομέα θα εμφανίσει περαιτέρω βελτίωση, καθώς μέχρι τις αρχές Νοεμβρίου 2009 πέντε ελληνικές εμπορικές τράπεζες είχαν ήδη ολοκληρώσει αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών συνολικού ύψους 2,2 δισεκ. ευρώ, ενώ σε εξέλιξη βρισκόταν η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και άλλων τραπεζών.

Μολονότι η τάση ενίσχυσης της ποιότητας των κεφαλαίων των τραπεζών μέσω αύξησης μετοχικού κεφαλαίου με την καταβολή μετρητών αποτελεί σαφώς θετική εξέλιξη, στην παρούσα φάση επιβάλλεται οι τράπεζες να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές στη διαμόρφωση της μεσοπρόθεσμης στρατηγικής τους όσον αφορά το επιθυμητό επίπεδο της κεφαλαιακής βάσης και τον τρόπο χρήσης των αντληθέντων κεφαλαίων, συνεκτιμώντας τις χρηματοπιστωτικές και μακροοικονομικές συνθήκες. Παρά τη διαφαινόμενη βελτίωση συνθηκών στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων, σημαντικές προκλήσεις παραμένουν. Η ανάγκη συνετής διαχείρισης των συνεπειών

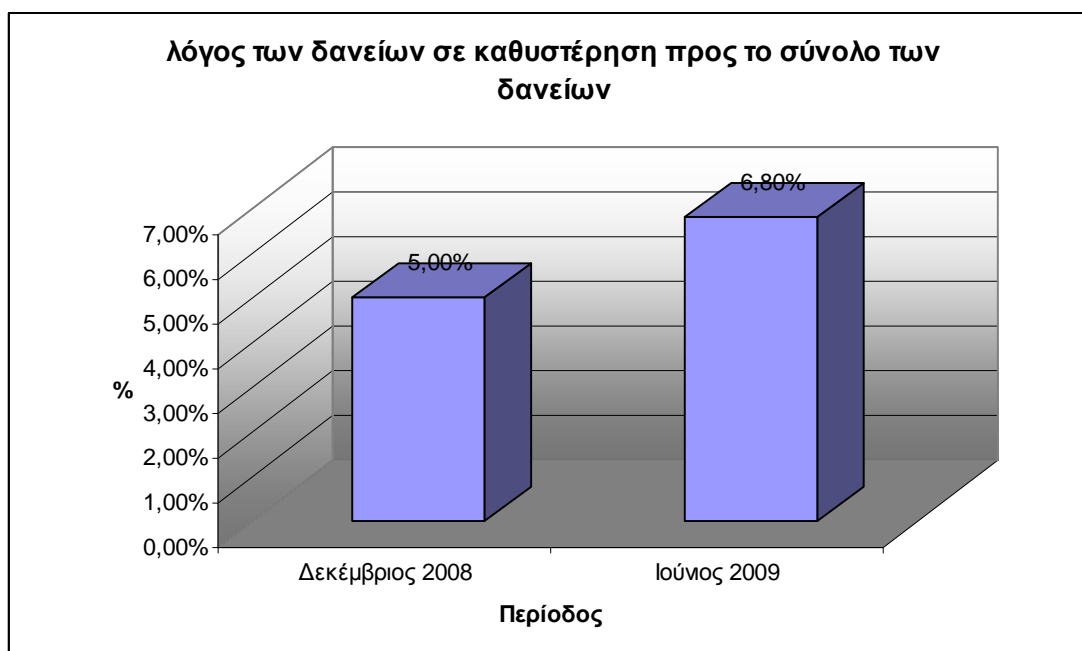
από την επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες όπου δραστηριοποιούνται οι ελληνικές τράπεζες επιβάλλει τη διατήρηση σημαντικών περιθωρίων κεφαλαίου, πάνω από τα ελάχιστα απαιτούμενα, μέσω ενίσχυσης μεταξύ άλλων της εσωτερικής χρηματοδότησης. Επιπλέον, στην παρούσα συγκυρία, προέχει η ενίσχυση της ικανότητας των τραπεζών να απορροφούν όχι μόνο τις ζημίες που μπορούν να προβλεφθούν αλλά και εκείνες που μπορεί να προκληθούν από τυχόν απροσδόκητες διαταράξεις. Λόγοι πρόνοιας, συνεπώς, επιβάλλουν σχετικό περιορισμό των μερισμάτων και διατήρηση επαρκών περιθωρίων “υπερβάλλοντος κεφαλαίου”. Επίσης, οι τράπεζες πρέπει να λάβουν υπόψη κατά τη χάραξη της στρατηγικής τους και τις διαφαινόμενες αλλαγές στο διεθνές εποπτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, οι οποίες έχουν δρομολογηθεί με στόχο την ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

Οι επικείμενες αυτές αλλαγές θα συνεπάγονται, μεταξύ άλλων, γενικά αυξημένες ποσοτικές και ποιοτικές απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας, αυξημένες προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο και ισορροπημένη χρήση των διαφόρων πηγών χρηματοδότησης.

3.4 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

3.4.1 Πιστωτικός κίνδυνος

Κατά το α' εξάμηνο του 2009 οι συμβατικοί δείκτες ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου των εμπορικών τραπεζών κατέγραψαν σχετική χειροτέρευση, καθώς η επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης συνέβαλε στην επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης τόσο των νοικοκυριών όσο και των επιχειρήσεων. Ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων αυξήθηκε σε 6,8% τον Ιούνιο του 2009 (Δεκέμβριος 2008: 5%). **(πίν. 14)**

Πίνακας 14

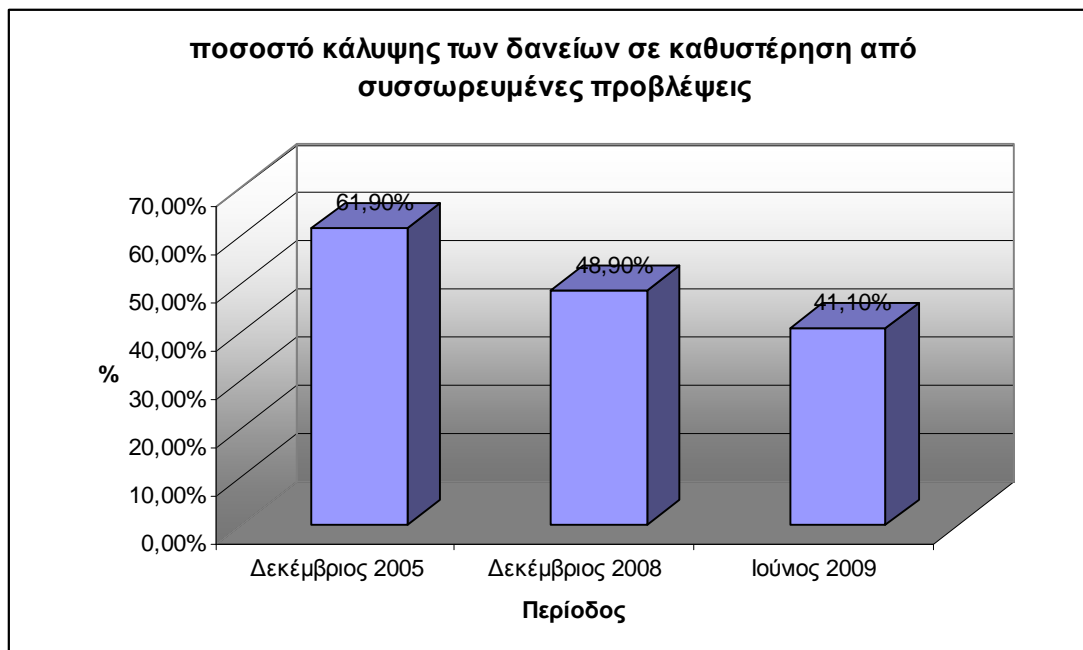
Αύξηση του ποσοστού των καθυστερήσεων παρατηρήθηκε σε όλες τις κατηγορίες δανείων, ιδίως όμως στα δάνεια προς επιχειρήσεις, κατηγορία στην οποία το 2008 το ποσοστό αυτό είχε σημειώσει βελτίωση. Σε ότι αφορά τη σε τριμηνιαία βάση ποσοστιαία μεταβολή του λόγου των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων, το δεύτερο τρίμηνο του 2009 παρατηρείται μικρή επιβράδυνση.

Αύξηση του ποσοστού καθυστερήσεων παρατηρήθηκε εφέτος στις περισσότερες τράπεζες, αν και με διαφορετική ένταση. Επίσης αυξημένος ήταν και ο λόγος των “καθαρών” καθυστερήσεων (δηλαδή της διαφοράς μεταξύ των δανείων σε καθυστέρηση και των συσσωρευμένων προβλέψεων για τον πιστωτικό κίνδυνο) προς το σύνολο τόσο των δανείων (Ιούνιος 2009: 4,0%, Δεκέμβριος 2008: 2,6%) όσο και των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (Ιούνιος 2009: 35,2%, Δεκέμβριος 2008: 26,1%

Σημειωτέον ότι, από το 2006 και μετά, παρατηρείται συνεχής υποχώρηση του ποσοστού κάλυψης των δανείων σε καθυστέρηση από συσσωρευμένες προβλέψεις. Το ποσοστό αυτό, από το σχετικά υψηλό επίπεδο (61,9%) που βρισκόταν στο τέλος του 2005, περιορίστηκε σε 48,9% στο τέλος Δεκεμβρίου του 2008. Το α' εξάμηνο του 2009 η πτωτική τάση συνεχίστηκε, με αποτέλεσμα το ποσοστό αυτό να διαμορφωθεί τον Ιούνιο του 2009 σε 41,1%.

Επίσης σημαντικά έχει υποχωρήσει και το ποσοστό κάλυψης των δανείων με διάρκεια καθυστέρησης μεγαλύτερη του έτους. Οι τάσεις αυτές υπαγορεύουν

αυξημένη εγρήγορση, ιδίως στην παρούσα δυσμενή οικονομική συγκυρία, εξαιτίας της οποίας αναμενόμενη θα ήταν μια περαιτέρω άνοδος των δανείων σε καθυστέρηση τόσο σε απόλυτους όρους όσο και ως ποσοστό του συνόλου των δανείων. Η Τράπεζα της Ελλάδος θεωρεί απολύτως απαραίτητη τη σημαντική περαιτέρω ενίσχυση του αποθέματος προβλέψεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, ώστε να βελτιωθεί ουσιαστικά ο βαθμός κάλυψης των δανείων σε καθυστέρηση. (πίν. 15)

Πίνακας 15

Ορισμένες τράπεζες, προκειμένου να διευκολύνουν τους πελάτες (νοικοκυριά και επιχειρήσεις) που αντιμετωπίζουν παροδικές δυσχέρειες στην εμπρόθεσμη εξυπηρέτηση υποχρεώσεων τους, προβαίνουν σε ρυθμίσεις οφειλών. Η Τράπεζα της Ελλάδος, αναγνωρίζοντας τη σημασία των ρυθμίσεων αυτών για τη μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και τη διαχρονική κατανομή της διαθέσιμης αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, έχει καθορίσει συγκεκριμένα κριτήρια για τον προσδιορισμό των ρυθμίσεων οφειλών λόγω οικονομικών δυσκολιών του οφειλέτη. Το α' εξάμηνο του 2009 οι τράπεζες είχαν προχωρήσει σε ρυθμίσεις δανείων ύψους περίπου 1,2 δισεκ. ευρώ.

Οι συσσωρευμένες προβλέψεις σχηματίζονται από τις διαδοχικές ανά περίοδο προβλέψεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου, αφού αφαιρεθούν οι διαγραφές δανείων

κάθε έτος. Σημειώνεται ότι οι τράπεζες κατέχουν σημαντικές εγγυήσεις και εμπράγματα εξασφαλίσεις, οι οποίες δεν λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό των ανωτέρω δεικτών, παρά το γεγονός ότι περιορίζουν σημαντικά τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές της ποιότητας του χαρτοφυλακίου των δανείων προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις δεν διαγράφονται θετικές. Ως εκ τούτου, είναι επιτακτική ανάγκη οι τράπεζες να σχηματίζουν αυξημένες προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο και να επανεξετάζουν συνεχώς την πολιτική πιστοδοτήσεών τους, ενισχύοντας παράλληλα τις μονάδες και τα συστήματα διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου που διαθέτουν.

3.4.2 Κίνδυνος αγοράς και λειτουργικός κίνδυνος

Το α' εξάμηνο του 2009, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2008, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς ήταν αυξημένες, κυρίως λόγω των επίσης αυξημένων τοποθετήσεων σε ομόλογα. Το γεγονός ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον κίνδυνο αγοράς αποτελούν μικρό μόνο μέρος (4,5%) του συνόλου των κεφαλαιακών απαιτήσεων δεν αναιρεί την ανάγκη προσεκτικής παρακολούθησης του κινδύνου αγοράς και υιοθέτησης συνετών επενδυτικών στρατηγικών. Όσον αφορά το λειτουργικό κίνδυνο, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψή του παρέμειναν στο ίδιο περίπου επίπεδο με εκείνο του τέλους του 2008 και ισοδυναμούν με το 8,1% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων.

3.4.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της κρίσης που έπληξε το χρηματοπιστωτικό σύστημα ήταν η σημαντική αύξηση του κινδύνου ρευστότητας, με το ουσιαστικό "κλείσιμο" των αγορών χρηματοδότησης των τραπεζών (δια- τραπεζική αγορά, τιτλοποίηση απαιτήσεων κ.λπ.). Σταδιακά, κυρίως από το β' τρίμηνο του 2009, εμφανίστηκαν ενδείξεις ομαλοποίησης στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων.

Στο τέλος του α' εξαμήνου του 2009 η ρευστότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος παρουσίαζε βελτίωση, η οποία αντανάκλαται αφενός στην αύξηση του δείκτη ρευστών διαθεσίμων και αφετέρου στη μείωση του δείκτη ασυμφωνίας ληκτότητας απαιτήσεων-υποχρεώσεων. Σπουδαιότεροι παράγοντες που συνέβαλαν

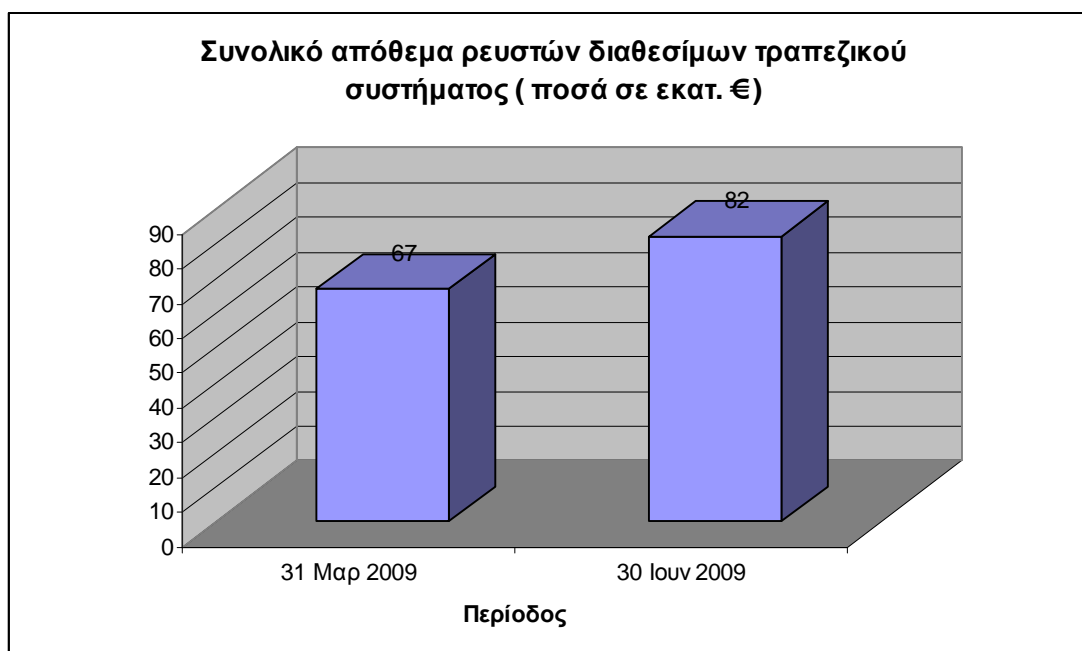

προς την κατεύθυνση αυτή ήταν η αύξηση των καταθέσεων και ο αυξημένος δανεισμός από το Ευρωσύστημα. Τα κεφάλαια που αντλήθηκαν από τις πηγές αυτές διοχετεύθηκαν σε άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, δηλαδή τοποθετήσεις σε ομόλογα και σε διατραπεζικές καταθέσεις. Αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών ήταν η μείωση του λόγου χορηγήσεων προς καταθέσεις και κατά συνέπεια η μείωση του χρηματοδοτικού ελλείμματος, δηλαδή της διαφοράς μεταξύ καταθέσεων και χορηγήσεων.

Ειδικότερα, την περίοδο αυτή αντλήθηκαν από τις τράπεζες 6,5 δισεκ. ευρώ μέσω τιτλοποιήσεων δανείων, 3,5 δισεκ. ευρώ μέσω έκδοσης καλυμμένων ομολογιών (covered bonds) και 3,4 δισεκ. ευρώ μέσω έκδοσης ομολόγων κύριου χρέους (δηλαδή χωρίς εξασφάλιση).

Σημειώνεται ότι η ρευστότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι διαχρονικά ισχυρή και σε αυτό συνέβαλε και η Τράπεζα της Ελλάδος μέσω της ενίσχυσης του ρυθμιστικού πλαισίου ρευστότητας. Με το πλαίσιο αυτό (ΠΔ/ΤΕ 2560/1.4.2005) θεσπίστηκαν υποχρεωτικοί δείκτες ρευστότητας με ελάχιστα όρια τα οποία πρέπει τα πιστωτικά ιδρύματα να τηρούν σε ατομική βάση.

Παράλληλα, λόγω και της σχετικά περιορισμένης ανόδου των χορηγήσεων, το συνολικό απόθεμα ρευστών διαθεσίμων του τραπεζικού συστήματος αυξήθηκε και στις 30.6.2009 ανήλθε σε 82 δισεκ. Ευρώ (31.3.2009: 67 δισεκ. ευρώ). Το μέγεθος αυτό ήταν επαρκές για να καλύψει το σύνολο των πιθανών εκροών που θα μπορούσαν να προκύψουν (με χρονικό ορίζοντα ληκτότητας τις 30 ημέρες) από τις διατραπεζικές καταθέσεις, τα ομόλογα έκδοσης των τραπεζών και τα 4/5 περίπου (31.3.2009: 2/5) των καταθέσεων προθεσμίας πελατών. **(πίν 16)**

Πίνακας 16

Στο αμέσως επόμενο διάστημα οι ελληνικές τράπεζες οφείλουν να διαφοροποιήσουν τις πηγές άντλησης κεφαλαίων και να περιορίσουν την εξάρτηση της ρευστότητάς τους από το Ευρωσύστημα και συνεπώς τον κίνδυνο αναχρηματοδότησης που θα ήταν ενδεχόμενο να αντιμετωπίσουν, όταν η ΕΚΤ ξεκινήσει τη σχεδιαζόμενη σταδιακή έξοδο από τα έκτακτα και προσωρινά μέτρα παροχής απεριόριστης ρευστότητας. Εν όψει αυτής της προοπτικής, η Τράπεζα της Ελλάδος υπέδειξε εγκαίρως στις τράπεζες να επιδείξουν σύνεση ως προς το βαθμό συμμετοχής τους στο πρόγραμμα παροχής ρευστότητας δωδεκάμηνης διάρκειας της ΕΚΤ του μηνός Δεκεμβρίου.

3.4.4 Κίνδυνοι και προοπτικές από την παρουσία στην Αναδυόμενη Ευρώπη

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση ανέκοψε προσωρινά την αναπτυξιακή δυναμική που παρουσίαζαν τα τελευταία χρόνια οι χώρες της Αναδυόμενης Ευρώπης. Στην παρούσα συγκυρία, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι με σημαντική παρουσία στην περιοχή μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος λόγω χειροτέρευσης της καθαρής χρηματοοικονομικής θέσης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών στις χώρες αυτές, και συνεπώς ανάγκη σχηματισμού αυξημένων προβλέψεων.
- Προοπτική μειωμένων λειτουργικών εσόδων, λόγω επιβράδυνσης της πιστωτικής επέκτασης και αναμενόμενης αύξησης των μη εκτοκιζόμενων δανείων.
- Ανάγκη διατήρησης επαρκούς ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας στις κατά τόπους επιχειρησιακές μονάδες (θυγατρικές και καταστήματα).

Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί τη σημαντικότερη μορφή κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι τραπεζικοί όμιλοι στην περιοχή, λόγω της φύσης των εκεί εργασιών τους, οι οποίες επικεντρώνονται κυρίως στην παροχή δανείων προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Το α' εξάμηνο του 2009, ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο δανείων των πιστωτικών οργανισμών της περιοχής που ανήκουν σε ελληνικούς τραπεζικούς ομίλους αυξήθηκε (Ιούνιος 2009: 5%, Δεκέμβριος 2008: 2,9%) και εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει περαιτέρω άνοδο κατά το β' εξάμηνο του 2009 εξαιτίας:

- (α) των αρνητικών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης στις περισσότερες χώρες,
- (β) της συμπιεσμένης ρευστότητας της οικονομίας, λόγω χαμηλού ή και αρνητικού ρυθμού επέκτασης των δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα και
- (γ) του υψηλού ποσοστού των δανείων που έχουν συναφθεί σε ξένο νόμισμα, σε συνδυασμό με τις μεταβολές της ισοτιμίας των τοπικών νομισμάτων έναντι του ευρώ.

Δεδομένου ότι περίπου το 1/3 των δανείων που έχουν χορηγήσει οι μονάδες των ελληνικών τραπεζικών ομίλων στην Αναδυόμενη Ευρώπη έχει συναφθεί σε ευρώ, η υποτίμηση των τοπικών νομισμάτων έναντι του ευρώ (κυρίως κατά το α' τρίμηνο του 2009) επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ποιότητα του δανειακού τους χαρτοφυλακίου. Πάντως, τα έως τώρα χαμηλά επιτόκια στη ζώνη του ευρώ αντισταθμίζουν ως ένα βαθμό τις επιπτώσεις από την υποτίμηση των νομισμάτων της περιοχής, καθώς οι τραπεζικοί πελάτες που έχουν συνάψει δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου σε ευρώ απολαμβάνουν σημαντικά χαμηλότερα επιτόκια δανεισμού από ό,τι αν είχαν συνάψει τα δάνεια σε τοπικό νόμισμα.

Η πτωτική τάση των συναλλαγματικών ισοτιμιών των περισσότερων χωρών της Αναδυόμενης Ευρώπης έναντι του ευρώ συνεχίστηκε και την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2009, αν και σε κάποιες χώρες (π.χ. Πολωνία και Τουρκία) ήταν

μικρή. Επιπροσθέτως, η μείωση της αξίας των εξασφαλίσεων των δανείων, λόγω της σημαντικής πτώσης των τιμών των ακινήτων σε ορισμένες χώρες, αυξάνει περαιτέρω τις αναμενόμενες ζημίες των τραπεζών από τα δάνεια σε καθυστέρηση και επομένως το κόστος του πιστωτικού κινδύνου. Μετά τα μέσα του 2010 ωστόσο, ενδεχόμενη ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας σε ορισμένες από τις χώρες της περιοχής θα μπορούσε να βελτιώσει τη χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, με αποτέλεσμα να βελτιωθεί η ικανότητα αποπληρωμής των υφιστάμενων δανείων και να τονωθεί η ζήτηση νέων δανείων, γεγονός που θα βελτίωνε σταδιακά την ποιότητα χαρτοφυλακίου των τραπεζών.

Λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες, καθώς και τις συστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, οι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι έχουν ήδη προσαρμόσει την πιστοδοτική τους πολιτική και την πολιτική προβλέψεων στις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί. Το α' εξάμηνο του 2009, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2008, οι τράπεζες σχημάτισαν τριπλάσιες προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο που απορρέει από τις διεθνείς τους δραστηριότητες, με αποτέλεσμα τα δάνεια σε καθυστέρηση να καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό από τις συσσωρευμένες προβλέψεις.

Δεδομένης της ευαίσθητης οικονομικής συγκυρίας στην περιοχή και των κινδύνων που αυτή συνεπάγεται, απαιτείται επαγρύπνηση, εντατικοποίηση των διαδικασιών παρακολούθησης των δανείων και διαρκής προσαρμογή της πιστοδοτικής πολιτικής και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων των τραπεζικών ομίλων στις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας και στις μεταβολές των συνθηκών στις κατά τόπους τραπεζικές αγορές.

Πριν από το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, η χρηματοδότηση της πιστωτικής επέκτασης στην περιοχή γινόταν σε μεγάλο βαθμό με δανεισμό από τις μητρικές τράπεζες. Σήμερα πλέον δίνεται μεγαλύτερη σημασία στην προσέλκυση καταθέσεων από τις τοπικές αγορές, μολονότι αυτές έχουν συνήθως υψηλότερο κόστος και η τοπική αποταμιευτική βάση είναι σχετικά περιορισμένη. Προς το παρόν, η αποδυνάμωση της πιστωτικής επέκτασης μειώνει τις ανάγκες χρηματοδότησης. Μεσοπρόθεσμα, η κάλυψη των αναγκών ρευστότητας των θυγατρικών τραπεζικών μονάδων στις χώρες υποδοχής και ο βαθμός χρηματοδότησής τους από τις μητρικές τράπεζες της χώρας προέλευσης πρέπει να εξετάζονται σε συνάφεια με το ρυθμό ομαλοποίησης των διεθνών αγορών χρήματος και κεφαλαίων και την ανάγκη απεξάρτησης των τραπεζικών ομίλων από την προσωρινή “μη συμβατική” χρηματοδοτική υποστήριξη της ΕΚΤ.

Όσον αφορά τις επιπτώσεις στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζικών ομίλων, σε ορισμένες περιπτώσεις οι μητρικές τράπεζες έχουν ήδη προχωρήσει σε κεφαλαιακή ενίσχυση των θυγατρικών τους. Σε επίπεδο τραπεζικών ομίλων, όπως προέκυψε και από την πρόσφατη άσκηση προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης της Τράπεζας της Ελλάδος βάσει σεναρίων που εκπονήθηκαν σε συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, υπάρχει ικανοποιητική επάρκεια κεφαλαίων, που θα επέτρεπε να απορροφηθούν τυχόν κραδασμοί ακόμη και σε περίπτωση σημαντικής επιδείνωσης της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου στις χώρες της Αναδυόμενης Ευρώπης. Σε επίπεδο τοπικών μονάδων, οι ανάγκες κεφαλαιακής ενίσχυσης πρέπει να αξιολογούνται τόσο εντός του σχεδιασμού των μελλοντικών κεφαλαιακών αναγκών του ομίλου (capital planning) όσο και με βάση τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις που καθορίζονται από τις κατά τόπους εποπτικές αρχές.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι η παροχή βοήθειας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την ΕΕ και άλλους διεθνείς οργανισμούς (όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης - EBRD, η Παγκόσμια Τράπεζα κ.ά.) ήταν καθοριστική για τη διασφάλιση της σταθερότητας των τοπικών τραπεζικών συστημάτων και τη σταθεροποίηση των οικονομιών των χωρών της Αναδυόμενης Ευρώπης. Επιπλέον, στο πλαίσιο του European Bank Coordination Process (που είναι γνωστό και ως “Πρωτοβουλία της Βιέννης”), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η ΕΕ ζήτησαν από τις μητρικές τράπεζες των οποίων οι θυγατρικές είναι συστημικά σημαντικές να διατηρήσουν τα ανοίγματά τους στις χώρες αυτές και, εάν χρειαστεί, να προβούν σε κεφαλαιακή ενίσχυση των θυγατρικών τους. Μέχρι το Σεπτέμβριο του 2009 είχαν υπογραφεί σχετικές δεσμεύσεις (commitment letters) για πέντε χώρες (Ρουμανία, Σερβία, Ουγγαρία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη και Λετονία), με συμμετοχή ελληνικών τραπεζών στις δύο πρώτες, όπου και έχουν παρουσία.

3.5 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι δεκαέξι συνεταιριστικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα αντιπροσωπεύουν το 1% του συνολικού ενεργητικού του εγχώριου τραπεζικού συστήματος. Το συνολικό ενεργητικό τους ανερχόταν σε 4,3 δισεκ. ευρώ στο τέλος Ιουνίου 2009, σημειώνοντας αύξηση κατά 15,4% σε σύγκριση με το Δεκέμβριο του 2008, λόγω κυρίως της σημαντικής απόδοσης των απαιτήσεων έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων (+171%). Αντίθετα, ο ρυθμός επέκτασης των χορηγήσεών τους σε ετήσια

βάση επιβραδύνθηκε (Ιούνιος 2009: 2,6%, Δεκέμβριος 2008: 20,3%). Στο ίδιο χρονικό διάστημα οι συνολικές καταθέσεις στις συνεταιριστικές τράπεζες αυξήθηκαν κατά 24,7%, φθάνοντας στο τέλος Ιουνίου σε 3,6 δισεκ. ευρώ.

Το α' εξάμηνο του 2009 τα κέρδη προ φόρων των συνεταιριστικών τραπεζών υποχώρησαν κατά 10,7% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2008 και διαμορφώθηκαν σε 25 εκατ. ευρώ. Οριακή υποχώρηση εμφάνισαν ο ΔΚΕ (Ιούνιος 2009: 14,7%, Δεκέμβριος 2008: 15,6%) και ο ΔΒΚ (Ιούνιος 2009: 14,2%, Δεκέμβριος 2008: 15,1%).

Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται στο γεγονός ότι ο ρυθμός αύξησης του σταθμισμένου με βάση τον κίνδυνο ενεργητικού (8,0%) ήταν υψηλότερος από τον αντίστοιχο των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (1,3%).

Σημαντική επιδείνωση παρατηρήθηκε στην ποιότητα του χαρτοφυλακίου του συνόλου των συνεταιριστικών τραπεζών, κυρίως λόγω της σχετικά μεγάλης αύξησης των καθυστερήσεων σε συνδυασμό με τη διατήρηση των υπολοίπων των δανείων στα επίπεδα του 2008, ενώ δεν πραγματοποιήθηκαν διαγραφές. Ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο δανείων τον Ιούνιο 2009 αυξήθηκε σε 9,8% (Δεκέμβριος 2008: 6,7%), κυρίως λόγω της αύξησης του ποσοστού καθυστερήσεων στα επιχειρηματικά δάνεια, τα οποία αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο τμήμα του χαρτοφυλακίου δανείων των συνεταιριστικών τραπεζών. Οι συσσωρευμένες προβλέψεις, παρά την αύξησή τους κατά 11% στη διάρκεια του α' εξαμήνου του 2009, τον Ιούνιο 2009 κάλυπταν μόνο το 44,7% των καθυστερήσεων (Δεκέμβριος 2008: 59,9%). Επιδείνωση σημείωσε επίσης ο λόγος των καθαρών καθυστερήσεων προς το σύνολο δανείων (Ιούνιος 2009: 5,4%, Δεκέμβριος 2008: 2,7%) και προς το σύνολο των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (Ιούνιος 2009: 35,3%, Δεκέμβριος 2008: 17,4%).

Οι εξελίξεις αυτές καθιστούν επιτακτική την ανάγκη λήψης μέτρων από τις συνεταιριστικές τράπεζες για την ουσιαστική βελτίωση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου τους. Απαιτούνται κυρίως αύξηση των προβλέψεων, πραγματοποίηση διαγραφών και βελτίωση των πιστοδοτικών κριτηρίων που αυτές εφαρμόζουν, μέτρα τα οποία συνεχώς επισημαίνει η Τράπεζα της Ελλάδος.

Καλύτερη εικόνα, κατά το α' εξάμηνο του 2009, παρουσίασε η εξέλιξη της ρευστότητας των συνεταιριστικών τραπεζών. Τόσο ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων (Ιούνιος 2009: 26,9%, Δεκέμβριος 2008: 18,2%) όσο και ο δείκτης ασυμφωνίας ληκτότητας απαιτήσεων– υποχρεώσεων (Ιούνιος 2009: 12,2%, Δεκέμβριος 2008:

7,1%) διαμορφώθηκαν σε επίπεδο άνω του ελάχιστου ορίου (20% και -20% αντίστοιχα), κυρίως λόγω της αύξησης των καταθέσεων και δευτερευόντως λόγω της περιορισμένης αύξησης των χορηγήσεων.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, λαμβάνοντας υπόψη ορισμένες ιδιαιτερότητες των συνεταιριστικών τραπεζών και ιδίως την περιορισμένη δυνατότητά τους για διασπορά των κινδύνων, έχει θεσπίσει κατ' αναλογία αυστηρότερους κανόνες σε επιμέρους πτυχές της εποπτείας τους.

Για τις συνεταιριστικές τράπεζες:

- Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας έχει ελάχιστο επιτρεπτό όριο 10% (το αντίστοιχο όριο για τις εμπορικές τράπεζες είναι 8%).
- Τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 15% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων του προηγούμενου τριμήνου (το αντίστοιχο όριο για τις εμπορικές τράπεζες είναι 25%).

Παρατηρείται η τάση το μεγαλύτερο μέρος των διαγραφών να πραγματοποιείται από τα πιστωτικά ιδρύματα στο τέλος του έτους.

Πρώτο εξάμηνο 2009: 8,7%, 2008: 5,8%.

- Ο δανεισμός από τη διατραπεζική αγορά δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 15% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων.

Τα προβλήματα που σήμερα αντιμετωπίζουν οι συνεταιριστικές τράπεζες δεν μπορούν να αποδοθούν εξ ολοκλήρου στη σημερινή κρίση, αλλά οφείλονται περισσότερο σε διαρθρωτικού τύπου αδυναμίες τους. Για το λόγο αυτό, η Τράπεζα της Ελλάδος συνιστά, και όπου κρίνεται αναγκαίο παρεμβαίνει, να ακολουθούνται χρηστές αρχές εταιρικής διακυβέρνησης, να εφαρμόζονται συστήματα παρακολούθησης των κινδύνων και της πορείας εξόφλησης των δανείων και να ενισχύεται η κεφαλαιακή τους επάρκεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΩΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για καλύτερη κατανόηση και επαλήθευση των όσων ειπώθηκαν στο 3^ο κεφάλαιο σκοπός της παρούσας ενότητας είναι να πραγματοποιηθεί χρηματοοικονομική ανάλυση των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών τεσσάρων μεγάλων Ελληνικών τραπεζών.

Για την χρηματοοικονομική ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και οικονομικές Καταστάσεις Αποτελεσμάτων χρήσεως για τα έτη 2007-2008-2009. Οι τέσσερις μεγάλες εμπορικές τράπεζες που επιλέχθηκαν βάση αξίας Ενεργητικού είναι οι εξής: η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank και η Euro Bank. Η χρηματοοικονομική ανάλυση των τραπεζών στηρίχθηκε στον υπολογισμό και στην ερμηνεία χρηματοοικονομικών δεικτών (Αποδοτικότητας, Ρευστότητας, Κεφαλαιακής Επάρκειας και ποιότητας Ενεργητικού).

Οι αριθμοδείκτες που υπολογίστηκαν είναι οι εξής:

- **Κερδοφορίας –Αποδοτικότητας**
  - Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)
  - Αποδοτικότητα Ενεργητικού (ROA)
  - Καθαρά Κέρδη προ Φόρων/ Ίδια Κεφάλαια
  - Καθαρά Κέρδη προ Φόρων/Σύνολο Ενεργητικού
  - Καθαρά Κέρδη προ Φόρων/(Χορηγήσεις&Καταθέσεις)
  - Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου

- Δείκτης Κόστους Εσόδων

- **Ρευστότητας**

- Χορηγήσεις/Καταθέσεις
- Σύνολο Ενεργητικού/ Σύνολο Χορηγήσεων

- **Κεφαλαιακής Επάρκειας**

- Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων/ Σύνολο Ενεργητικού
- Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων/Χορηγήσεις
- Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων/Καταθέσεις

- **Ποιότητας Ενεργητικού**

- Προβλέψεις/Λειτουργικά Έξοδα
- Προβλέψεις/Σύνολο Ενεργητικού

Στο παράρτημα 1 παρουσιάζονται τα βασικά οικονομικά μεγέθη των Ισολογισμών των τεσσάρων Εμπορικών τραπεζών (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, τράπεζα Πειραιώς, Alpha Bank και Euro Bank), που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών.

4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ

4.2.1 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ –ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

A.Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)

Ο δείκτης Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων υπολογίζεται ως ο λόγος των καθαρών κερδών μετά απο φόρους ως προς το σύνολο ιδίων κεφαλαίων. Αποτελεί το σημαντικότερο μέτρο σύγκρισης με ομοειδής επιχειρήσεις ή με τον κλαδικό μέσο όρο. Ο δείκτης αυτός μετρά την αποτελεσματικότητα και την σωστή χρησιμοποίηση

των απασχολούμενων κεφαλαίων καθώς και την επίδραση των φόρων στη διαμόρφωση των κερδών. Ένας χαμηλός δείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων αντανακλά ότι το πιστωτικό ίδρυμα πάσχει σε κάποιο τομέα του. Αντίθετα, ένας υψηλός δείκτης αποτελεί ένδειξη ότι το πιστωτικό ίδρυμα ευημερεί.

Σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο ο δείκτης παρουσιάζει σημαντικές μειώσεις εκτός από την τράπεζα Πειραιώς που κατά το έτος 2009 αυξάνεται ελάχιστα.

Ειδικότερα στην Εθνική τράπεζα ο δείκτης παρουσιάζει σημαντική μείωση φτάνοντας το 2009 στην μικρότερη τιμή του (3.05%). Αυτό οφείλεται στην αισθητή μείωση των καθαρών κερδών που μειώνονται κατά 689.607 το 2009 σε σχέση με το 2007 παρά μικρή αύξηση των Ιδίων Κεφαλαίων το 2009.

Τη διετία 2007-2008 ο δείκτης της τράπεζας Πειραιώς μειώνεται κατά 10.06 ποσοστιαίες μονάδες φτάνοντας στο (4.31%). Το 2009 υπάρχει μια μικρή ανάκαμψη του δείκτη κατά 0,19% λόγω της μικρής αύξησης των ιδίων κεφαλαίων και των καθαρών κερδών της.

Στην Alpha Bank παρατηρούμε μείωση κατά 2.57% το 2008 σε σχέση με το 2007 λόγω της πτωτικής πορείας των ιδίων κεφαλαίων και των καθαρών κερδών. Το 2009 ο δείκτης μειώνεται κι' άλλο φτάνοντας στο 8,97%. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ενώ τα ίδια κεφάλαια διπλασιάζονται ο ρυθμός αύξησης των καθαρών κερδών είναι πολύ μικρότερος.

Στη Euro Bank ακολουθείται η ίδια πτωτική πορεία του δείκτη φτάνοντας το 2009 στην ακραία τιμή του 0,00%. Αυτό συμβαίνει διότι η τράπεζα χρησιμοποίησε όλα της τα κέρδη για προβλέψεις για μελλοντικούς κινδύνους και αποθεματικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ROE)

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	13,99%	7,47%	3,05%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	14,37%	4,31%	4,50%
ALPHA BANK	16,68%	14,11%	8,97%
EURO BANK	15,04%	6,06%	0,00%

B.Αποδοτικότητα Ενεργητικού (ROA)

Ο δείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού υπολογίζεται ως ο λόγος των καθαρών κερδών προς το σύνολο του ενεργητικού. Δείχνει μια αξιόπιστη εικόνα για την αποδοτική ή όχι διαχείριση των πόρων της Τράπεζας. Συγκεκριμένα, ο δείκτης δείχνει σε ποσοστό επί τοις εκατό (%) τον βαθμό αξιοποίησης των συνολικών περιουσιακών στοιχείων του Πιστωτικού Ιδρύματος για την παραγωγή καθαρών κερδών. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο αποδοτικότερο καλείται το Πιστωτικό Ίδρυμα.

Ο δείκτης Αποδοτικότητα Ενεργητικού παρουσιάζει ιδιαίτερες μεταβολές στην εξεταζόμενη περίοδο 2007-2009 για το σύνολο των τραπεζών. Η χαμηλότερη τιμή παρουσιάζεται το 2008 στην Τράπεζα Πειραιώς (0,23%) ενώ στην Εθνική Τράπεζα το 2007 παρουσιάζεται η υψηλότερη τιμή.

Ο δείκτης της Εθνικής Τράπεζας κατά την τριετία 2007-2009 παρουσιάζει πτώση. Το 2009 παρουσιάζεται η μικρότερη τιμή του δείκτη(0,24%). Αυτό οφείλεται στην μείωση των καθαρών κερδών της και την σταδιακή αύξηση του ενεργητικού της.

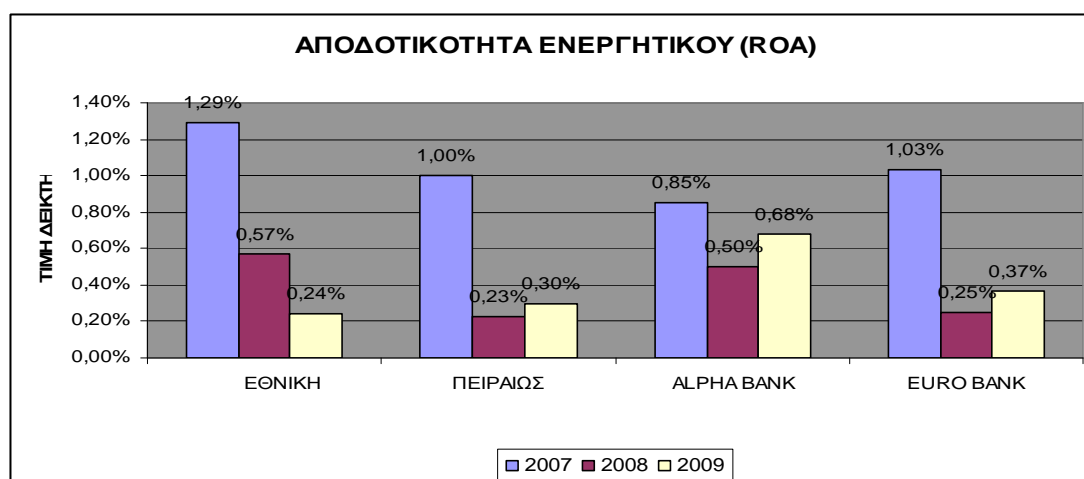
Ο δείκτης της Τράπεζας Πειραιώς το 2008 εμφανίζει μεγάλη μείωση (0,23%) σε σχέση με το 2007 εξαιτίας των χαμηλών κερδών της. Το έτος 2009 ο δείκτης ανακάμπτει καθώς αυξάνονται τα κέρδη του πιστωτικού ιδρύματος.

Κατά την διετία 2007-2008 ο δείκτης της Alpha Bank μειώνεται από 0,85% σε 0,50% και αυτό οφείλεται στην πτώση των καθαρών κερδών της και στο μη σωστό βαθμό αξιοποίησης του ενεργητικού της παρόλο που αυτό αυξάνεται. Το 2009 ο δείκτης παρουσιάζει μία βελτίωση της τάξεως του 0,18%.

Τέλος ο δείκτης της Euro Bank εμφανίζει μεγάλη πτώση το 2008 (0,25%), λόγω της μεγάλης αύξησης του συνολικού Ενεργητικού της και την μεγάλη πτώση των καθαρών κερδών της. Το έτος 2009 ο δείκτης είναι 0,00% λόγω του ότι τα καθαρά κέρδη είναι ελάχιστα σε σχέση με το σύνολο του ενεργητικού που εμφανίζεται αυξημένο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (ROA)

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	1,29%	0,57%	0,24%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,00%	0,23%	0,30%
ALPHA BANK	0,85%	0,50%	0,68%
EURO BANK	1,03%	0,25%	0,37%

Γ. Καθαρά κέρδη προ φόρων/ Ίδια Κεφάλαια

Ο αριθμοδείκτης Καθαρά Κέρδη προ φόρων προς τα Ίδια Κεφάλαια υπολογίζεται ως ο λόγος των καθαρών κερδών προ φόρων ως προς το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων που ήταν στη διάθεση του Πιστωτικού Ιδρύματος την εξεταζόμενη χρήση.

Ο δείκτης αυτός αντανακλά τη σωστή χρησιμοποίηση των ιδίων κεφαλαίων, από την πλευρά του Πιστωτικού Ιδρύματος για την παραγωγή κερδών καθώς και για την επίδραση των φόρων στη διαμόρφωση κερδών. Ο συγκεκριμένος δείκτης μπορεί να υπολογιστεί προ φόρων και μετά φόρων (ROE), έτσι ώστε να φανεί ξεκάθαρα η επίδραση της μεταβολής του φορολογικού συντελεστή στην απόδοση των μετοχών. Ο εν λόγω δείκτης, αφορά άμεσα τους μετόχους καθώς παρέχει πληροφορίες για την επιτυχή ή όχι τοποθέτηση και απόδοση των κεφαλαίων τους. Μια χαμηλή τιμή του δείκτη φανερώνει ότι προφανώς το Πιστωτικό Ίδρυμα πάσχει σε κάποιο τομέα του. Απ' την άλλη, μια υψηλή τιμή του δείκτη, πιθανών να οφείλεται σε μία αποδοτική διοίκηση, σε μια εύστοχη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων ή στις ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες που επικρατούν τη δεδομένη εξεταζόμενη περίοδο.

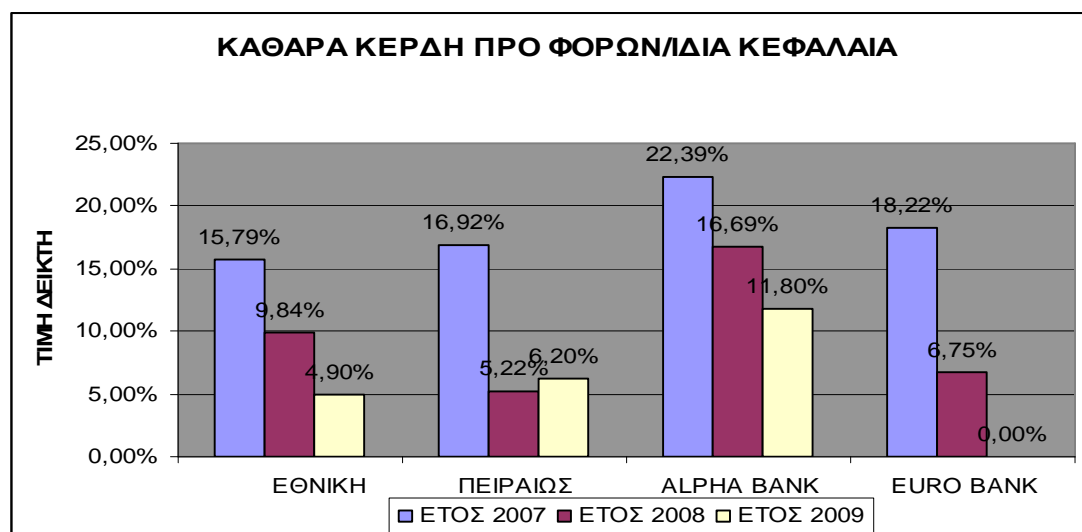
Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των δεικτών Καθαρά κέρδη προ φόρων/ Ίδια Κεφάλαια και Καθαρά κέρδη μετά φόρων/ Ίδια Κεφάλαια (ROE), για το σύνολο των τραπεζών την εξεταζόμενη τριετία 2007-2009 βλέπουμε την επίδραση του φορολογικού συντελεστή.

Η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ των δεικτών παρατηρείται στην τράπεζα Alpha Bank με ποσοστό 5,71%. Η διαφορά αυτή οφείλεται στην μείωση των καθαρών κερδών από 613,641€ σε 457,006€ εξαιτίας του φορολογικού συντελεστή. Η μικρότερη διαφορά εμφανίζεται στην Euro bank το 2008 με ποσοστό 0,69% εξαιτίας των μειωμένων κερδών και της μη σωστής χρησιμοποίησης των Ίδιων Κεφαλαίων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19: ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ / ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	15,79%	9,84%	4,90%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	16,92%	5,22%	6,20%
ALPHA BANK	22,39%	16,69%	11,8%

EURO BANK	18,22%	6,75%	0,00%
-----------	--------	-------	-------

Δ. Καθαρά Κέρδη προ φόρων / Σύνολο Ενεργητικού

Ο δείκτης Καθαρά κέρδη προ φόρων προς το Σύνολο Ενεργητικού δείχνει την αναλογία των Καθαρών Κερδών προ φόρων της χρήσης προς το σύνολο του Ενεργητικού. Ο δείκτης μετράει σε % την αποδοτικότητα των περιουσιακών στοιχείων του Πιστωτικού Ιδρύματος. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο πιο κερδοφόρο χαρακτηρίζεται το Πιστωτικό Ίδρυμα.

Παρατηρώντας τα αποτελέσματα των δεικτών Καθαρά κέρδη μετά φόρων/Σύνολο Ενεργητικού (ROA) και Καθαρά κέρδη προ φόρων/ Σύνολο Ενεργητικού, βλέπουμε ότι επηρεάζονται σε μικρό βαθμό από την επίδραση του φορολογικού συντελεστή.

Την υψηλότερη μεταβολή στους εξεταζόμενους δείκτες παρατηρούμε αναλογικά στην Εθνική τράπεζα τα έτη 2007-2009, τις τάξεως του 0,20%. Η μεταβολή αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι τα καθαρά κέρδη μειώνονται αισθητά από την επίδραση του φορολογικού συντελεστή.

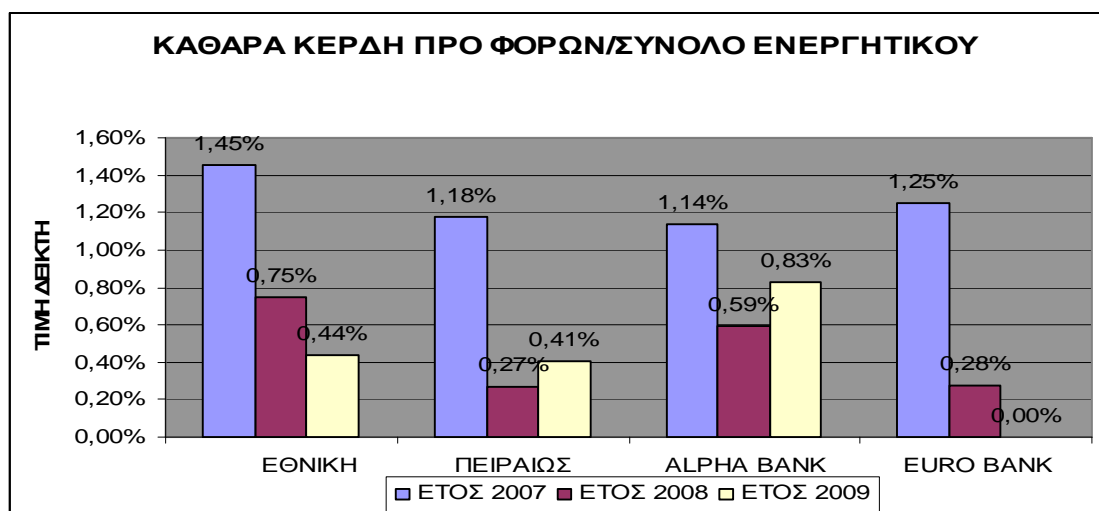
Στην τράπεζα Πειραιώς σημαντική είναι η μεταβολή των δεικτών το 2007 κατά 0,18% καθώς τα καθαρά κέρδη μειώνονται από 498.100€ σε 423.192€ μετά το φόρο. Τα έτη 2007 και 2009 στην τράπεζα Alpha Bank υπάρχει μεταβολή κατά 0,29% και 0,15% αντιστοίχως.

Τέλος στην Euro Bank η διαφορά των δεικτών κυμαίνεται στο 0,22% το 2007 καθώς η διαφορά στα κέρδη προ φόρων (613.641€) και μετά φόρων(457.006€) είναι 156.635€.

Η σύγκριση των δύο αυτών δεικτών μπορούν να δώσουν στον εκάστοτε επενδυτή πιο σαφή και πιο ασφαλή συμπεράσματα για την αποδοτικότητα των περιουσιακών στοιχείων του Πιστωτικού Ιδρύματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20:ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ / ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	1,45%	0,75%	0,44%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,18%	0,27%	0,41%
ALPHA BANK	1,14%	0,59%	0,83%
EURO BANK	1,25%	0,28%	0,00%

Ε. Καθαρά Κέρδη προ Φόρων/ (Χορηγήσεις & Καταθέσεις)

Ο δείκτης Καθαρά Κέρδη προ Φόρων προς (Χορηγήσεις & Καταθέσεις) υπολογίζει τα κέρδη του Πιστωτικού Ιδρύματος σε σχέση με το σύνολο των χορηγήσεων και των καταθέσεων, οι οποίες αποτελούν βασικές πηγές εσόδων μίας τράπεζας. Ο δείκτης και στις τέσσερις εξεταζόμενες τράπεζες παρουσιάζει

σημαντικές μειώσεις το έτος 2008 σε σχέση με το 2007, ενώ το 2009 υπάρχει μία μικρή αύξηση στις τράπεζες Πειραιώς και Alpha Bank.

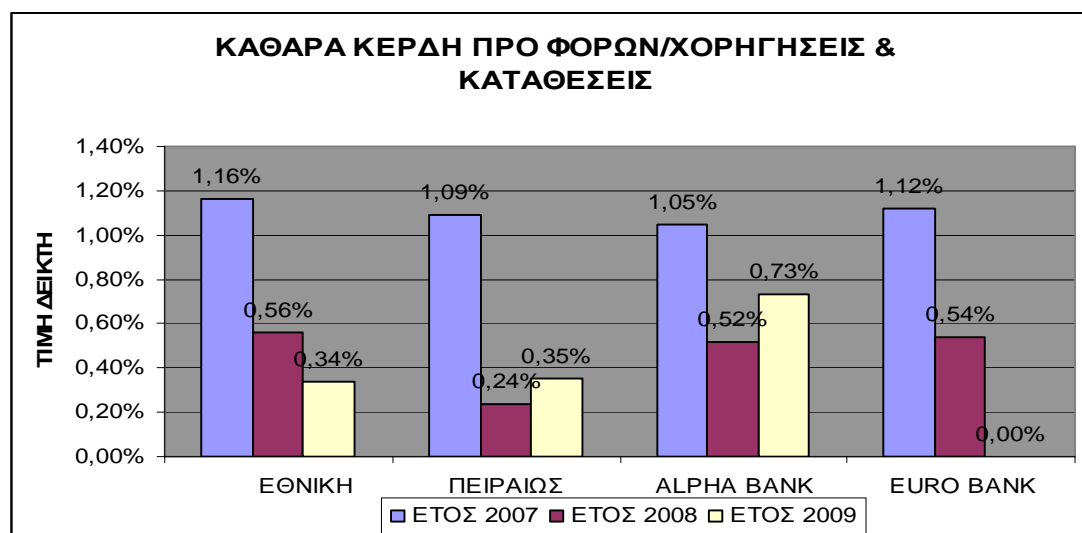
Συγκεκριμένα στην Εθνική Τράπεζα μειώνεται όλη την τριετία 2007-2009 φτάνοντας στο ποσοστό 0,34% σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό του 2007 που ήταν 1,16%. Αυτό οφείλεται στην κατακόρυφη μείωση των κερδών της αλλά και της αύξησης των χορηγήσεων και των καταθέσεων.

Στην τράπεζα Πειραιώς ο δείκτης μειώνεται κατά 0,85% το 2008 (από 1,09% σε 0,24%), ενώ ανακάμπτει το 2009 με την τιμή του να φτάνει το 0,35%. Η αύξηση του δείκτη το 2009 οφείλεται στο γεγονός ότι τα κέρδη προ φόρων αυξάνονται από 137.089€ το 2008 σε 200.774€ το 2009.

Την ίδια αυξομείωση του δείκτη με την τράπεζα Πειραιώς παρουσιάζει η Alpha Bank. Ο δείκτης μειώνεται σχεδόν στο 50%, ενώ λόγω της αύξησης των κερδών το 2009 βελτιώνεται κατά 0,21%. Στην Euro Bank ακολουθείται η ίδια πτωτική πορεία σε όλη την τριετία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ / ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ & ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	1,16%	0,56%	0,34%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,09%	0,24%	0,35%
ALPHA BANK	1,05%	0,52%	0,73%
EURO BANK	1,12%	0,54%	0,00%

Z. Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου

Ο δείκτης Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου υπολογίζεται ως ο λόγος των καθαρών εσόδων από τόκους προς το Κερδοφόρο Ενεργητικό και μετρά το τραπεζικό καθαρό εισόδημα από τόκους αναλογικά με το Κερδοφόρο Ενεργητικό. Ο δείκτης αντανακλά το πώς επιδρά το Κερδοφόρο Ενεργητικό, δηλαδή οι λειτουργικές δραστηριότητες της τράπεζας (επενδύσεις), στη δημιουργία εισοδήματος από τόκους. Οι αυξητικοί ρυθμοί του δείκτη αποτελούν ένδειξη τόσο για την πολιτική τιμών της τράπεζας όσο και για την ικανότητα δημιουργίας κερδών από λειτουργικές δραστηριότητες.

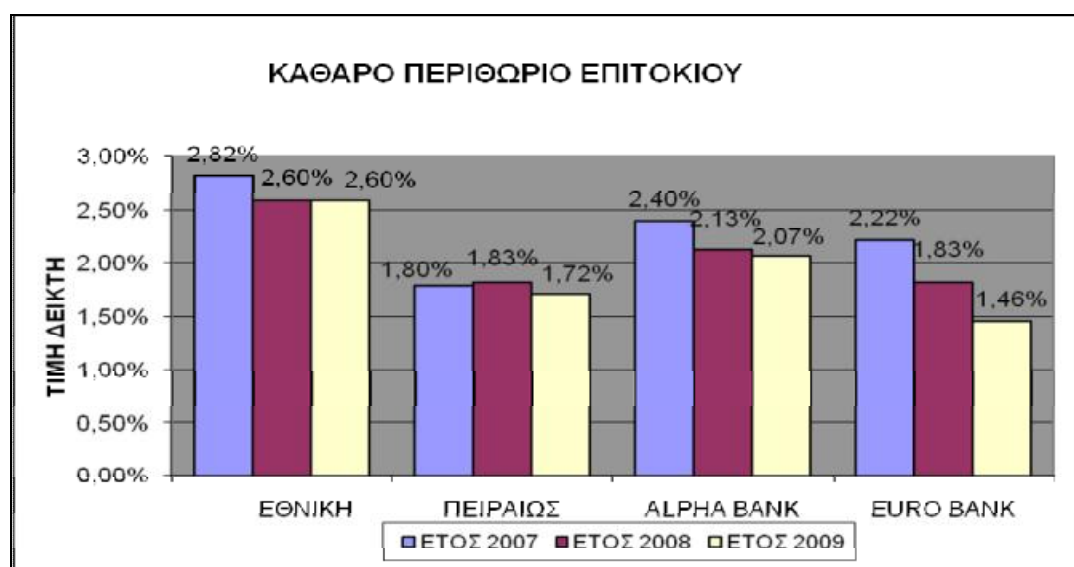
Στην τράπεζα Εθνική τη διετία 2007-2008 ο δείκτης μειώνεται από 2.82% σε 2.60% και παραμένει σταθερός με το ίδιο ποσοστό το 2009. Η μείωση αυτή οφείλεται στην μικρότερη αύξηση των καθαρών εσόδων από τόκους συγκριτικά με τα κερδοφόρα στοιχεία του ενεργητικού που ως ο παρανομαστής στον υπολογισμό του δείκτη μειώνει την τιμή του. Επίσης οφείλεται στο γεγονός ότι παρόλο που η τράπεζα το έτος 2008 αύξησε κατά πολύ τις χορηγήσεις της και τις καταθέσεις της σε σύγκριση με το 2007 τα καθαρά κέρδη της μειώθηκαν εξαιτίας των αυξημένων προβλέψεων.

Η τράπεζα Πειραιώς είναι η μοναδική από τις τέσσερις εξεταζόμενες τράπεζες που ο δείκτης το 2008 αυξάνεται σε 1,83% από 1,80% το 2007. Η μικρή αυτή αύξηση οφείλεται στο γεγονός ότι η αύξηση των εσόδων από τόκους το 2008 ήταν πολύ μεγαλύτερη από την αύξηση του κόστους. Το 2009 ο δείκτης μειώνεται κατά 0,11% φτάνοντας σε ποσοστό 1,72% καθώς υπήρξε μείωση στα καθαρά έσοδα από τόκους εξαιτίας των μειωμένων χορηγήσεων και των αυξημένων προβλέψεων.

Ίδια ακριβώς συμπεριφορά παρατηρείται και στις άλλες δύο τράπεζες του δείγματός μας Alpha Bank και Euro Bank που ο δείκτης σταδιακά μειώνεται από 2,40% το 2007 σε 2,07% το 2009 και από 2,22% σε 1,46% αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 22: ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	2,82%	2,60%	2,60%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,80%	1,83%	1,72%
ALPHA BANK	2,40%	2,13%	2,07%
EURO BANK	2,22%	1,83%	1,46%

Η. Δείκτης Κόστους Εσόδων

Ο δείκτης Κόστους Εσόδων δείχνει την σχέση μεταξύ των εξόδων και του όγκου των τραπεζικών εργασιών (εσόδων). Υψηλότερα έξοδα σε σχέση με τα έσοδα ενός Πιστωτικού Ιδρύματος, ως εκ τούτου μια υψηλή τιμή του δείκτη, φανερώνει χαμηλή κερδοφορία για το συγκεκριμένο Πιστωτικό Ίδρυμα.

Η μεγαλύτερη τιμή του δείκτη εμφανίζεται στην τράπεζα Πειραιώς το έτος 2008 με την τιμή του δείκτη να αγγίζει το 85,3% ενώ η μικρότερη τιμή του δείκτη εμφανίζεται στην τράπεζα Euro Bank με ποσοστό 41,31% το έτος 2007.

Συγκεκριμένα, στην Εθνική τράπεζα το έτος 2007 το ποσοστό κυμαίνεται στο 59,4% παρουσιάζοντας αυξητική τάση τα έτη 2008-2009. Το έτος 2008 η τιμή του δείκτη είναι 72,9% γεγονός που οφείλεται στην αύξηση των λειτουργικών εξόδων από 1.514.424€ σε 1.653.852€ σε σχέση με τα λειτουργικά έσοδα που μειώνονται από 2.546.279€ σε 2.267.026€. Σαν αποτέλεσμα έχουμε την μείωση των κερδών του Πιστωτικού Ιδρύματος κατά 398.681€. Η αύξηση του δείκτη συνεχίζει να αυξάνεται το

2009 φθάνοντας σε ποσοστό 84,6% όπου η κερδοφορία της τράπεζας μειώνεται στο ελάχιστο.

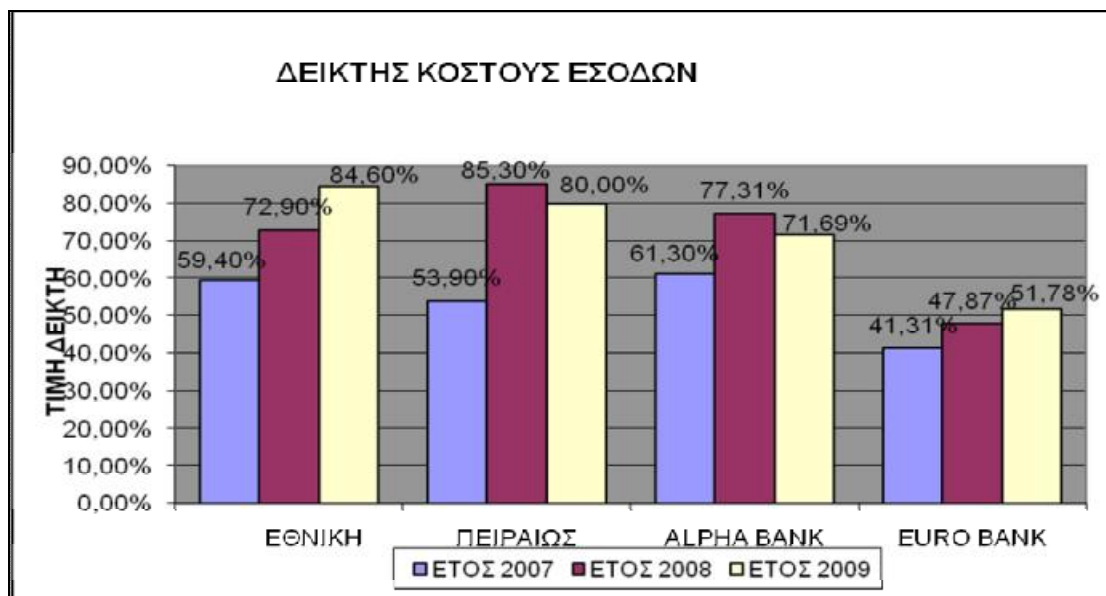
Στην τράπεζα Πειραιώς, η τιμή του δείκτη αυξάνεται κατά 31,4% το 2008 σε σχέση με το 2007 και παρατηρούμε όπως προείπαμε την χαμηλότερη κερδοφορία σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Η εξαιρετικά αυτή μεγάλη αύξηση του δείκτη οφείλεται στην αύξηση των εξόδων εφόσον το συγκεκριμένο έτος υπάρχει πολύ μεγάλη αύξηση των προβλέψεων. Το έτος 2009 παρατηρούμε μία μικρή βελτίωση της κερδοφορίας κατά 5,3% καθώς ο ρυθμός αύξησης των εξόδων είναι μικρότερος από το ρυθμό αύξησης των εσόδων.

Στην τράπεζα Alpha Bank, παρατηρείται η ίδια συμπεριφορά με την τράπεζα Πειραιώς. Καθώς η τιμή του δείκτη αυξάνεται το έτος 2008 κατά 16.01% και το έτος 2009 μειώνεται κατά 5.62 ποσοστιαίες μονάδες.

Τέλος στην τράπεζα Euro Bank ο δείκτης κυμαίνεται στα ίδια αυξητικά επίπεδα με την Εθνική τράπεζα καθώς το έτος 2008 αυξάνεται κατά 6.56% σε σχέση με το έτος 2007 και το έτος 2009 αυξάνεται κατά 3.91% σε σχέση με το 2008.

ΠΙΝΑΚΑΣ 23: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΣΟΔΩΝ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	59,4%	72,9%	84,6%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	53,90%	85,3%	80,0%
ALPHA BANK	61,3%	77,31%	71,69%
EURO BANK	41,31%	47,87%	51,78%

4.2.2. ΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

A. Χορηγήσεις/Καταθέσεις

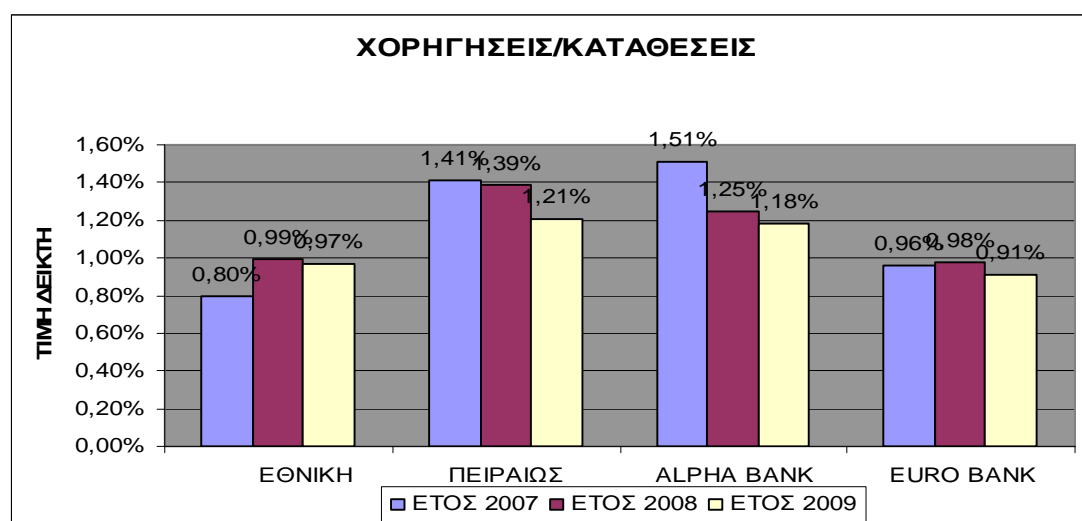
Ο δείκτης Χορηγήσεις προς Καταθέσεις είναι ενδεικτικός του πόσο καλά χρησιμοποιήθηκαν οι καταθέσεις στην Τράπεζα. Όσο αυξάνεται η σχέση των χορηγήσεων προς τις καταθέσεις, τόσο μειώνεται η ρευστότητα της Τράπεζας. Αντίθετα όσο μειώνεται η σχέση αυτή, τόσο αυξάνεται η ρευστότητά της και τόσο περισσότερο χρησιμοποιεί τα διαθέσιμά της.

Ο εξεταζόμενος δείκτης αυξάνεται στην Εθνική Τράπεζα και στην Euro Bank το 2008 σε σχέση με το 2007 κατά 0,19% και 0,02% αντιστοίχως. Αυτό οφείλεται, ότι τα δύο αυτά Πιστωτικά Ιδρύματα αυξάνουν τις χορηγήσεις τους στους πελάτες τους χρόνο με το χρόνο σε σχέση με τις καταθέσεις τους, ενώ παράλληλα δεν τοποθετούν παραγωγικά τα διαθέσιμά τους. Το 2009 ο δείκτης μειώνεται σε 0,97% για την Εθνική και 0,91% για τη Euro Bank εξαιτίας των μειωμένων χορηγήσεων σε σχέση με τις καταθέσεις τους.

Στην Τράπεζα Πειραιώς και Alpha Bank ο δείκτης μειώνεται συνεχώς γεγονός που σημαίνει ότι η ρευστότητα των Τραπεζών αυξάνεται. Συγκεκριμένα στην τράπεζα Πειραιώς ο δείκτης από 1,41% το 2007 φτάνει στο 1,21% το 2009 και στην Alpha Bank από 1,51% φτάνει το 1,18% την αντίστοιχη περίοδο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 24: ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ / ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	0,80%	0,99%	0,97%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,41%	1,39%	1,21%
ALPHA BANK	1,51%	1,25%	1,18%
EURO BANK	0,96%	0,98%	0,91%

Β. Σύνολο Ενεργητικού /Σύνολο Χορηγήσεων

Ο δείκτης Σύνολο Ενεργητικού προς το Σύνολο Χορηγήσεων δείχνει την αναλογία των δανείων που παρακρατεί η τράπεζα. Όσο η τιμή του εξεταζόμενου δείκτη τείνει στη μονάδα για μία τράπεζα τόσο αυξάνεται ο κίνδυνος για μειωμένα κέρδη σ' αυτήν. Η υψηλή αυτή επικινδυνότητα οφείλεται στην πιθανότητα καθυστέρησης αποπληρωμής των δανείων που σαν αποτέλεσμα έχει την διενέργεια προβλέψεων από το Πιστωτικό Ίδρυμα και την μείωση κερδών.

Στην Εθνική Τράπεζα η τιμή του δείκτη από 1,80% το έτος 2007 μειώνεται σε 1,51% το 2008 με αποτέλεσμα την μείωση της ρευστότητας καθώς αυξάνονται οι χορηγήσεις κατά 16.229.700€. Το έτος 2009 ο δείκτης αυξάνεται σε 1,59% διότι η

αύξηση του ποσού του Ενεργητικού ήταν πολύ μεγαλύτερη από την αύξηση των χορηγήσεων.

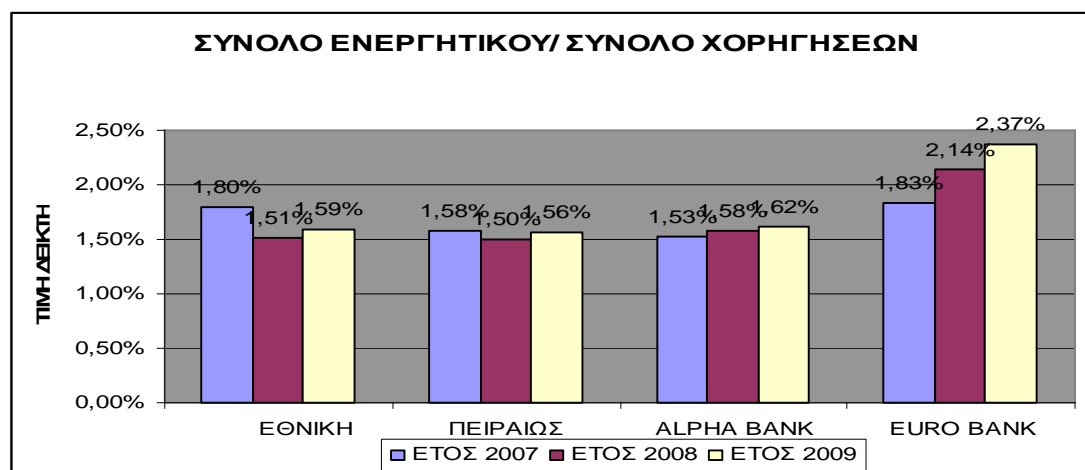
Η ίδια ακριβώς πορεία παρατηρείται στην τράπεζα Πειραιώς με την μείωση του δείκτη σε 1,50% το 2008 και την αύξησή του σε 1,56% το 2009.

Στην τράπεζα Alpha Bank ο δείκτης αυξάνεται από 1,53% το 2007 σε 1,58% το 2008. Αυτό οφείλεται στη μεγάλη αύξηση του Ενεργητικού κατά 12.699.038€ παρά την αύξηση των χορηγήσεων που κινήθηκε βέβαια σε χαμηλά επίπεδα.

Ομοίως και στην τράπεζα Euro Bank ο δείκτης παρουσίασε αύξηση σ' όλη την εξεταζόμενη τριετία φτάνοντας στο 2,37%, ποσοστό που αποτελεί και την υψηλότερη τιμή του δείκτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 25: ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ / ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	1,80%	1,51%	1,59%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,58%	1,50%	1,56%
ALPHA BANK	1,53%	1,58%	1,62%
EURO BANK	1,83%	2,14%	2,37%

4.2.3 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

A. Ίδια Κεφάλαια/ Σύνολο Ενεργητικού

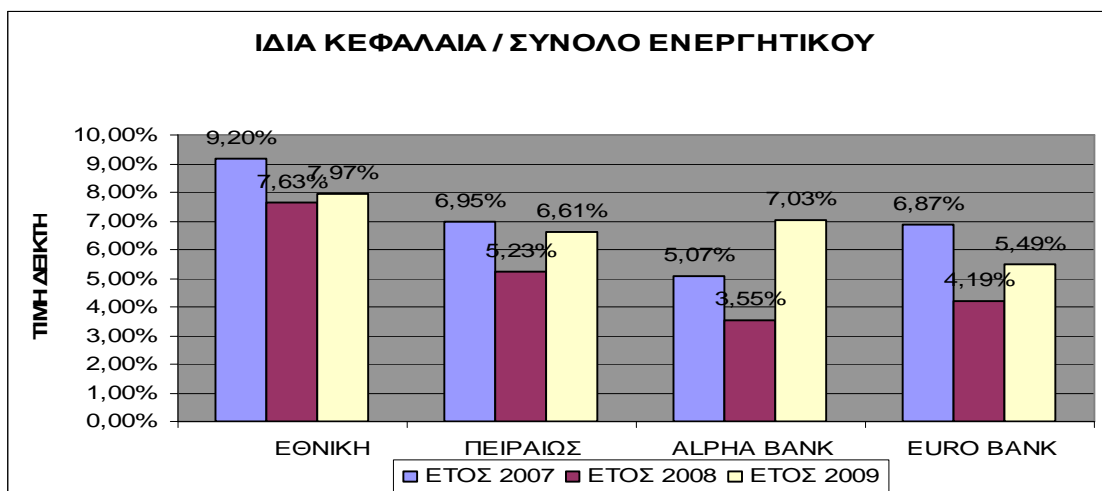
Ο δείκτης Ίδια Κεφάλαια προς το Σύνολο Ενεργητικού δείχνει τι ποσοστό του συνόλου των κεφαλαίων αποτελούν τα Ίδια Κεφάλαια. Μια υψηλή τιμή του δείκτη αποτελεί ένδειξη ότι η ανάγκη του Πιστωτικού Ιδρύματος για εξωτερική χρηματοδότηση είναι χαμηλή. Παράλληλα, ένας υψηλός δείκτης αυξάνει την αποδοτικότητα του συνόλου των κεφαλαίων.

Σε όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα που αναλύουμε παρατηρούμε μείωση του δείκτη το 2008 καθώς μειώνονται τα ίδια κεφάλαια και αύξηση του δείκτη το 2009 καθώς παρατηρείται αισθητή αύξηση των ιδίων κεφαλαίων.

Η μεγαλύτερη τιμή του δείκτη εμφανίζεται το έτος 2007 στην Εθνική τράπεζα με ποσοστό 9,20% αντίθετα η χαμηλότερη εμφανίζεται το 2008 στην Alpha Bank με ποσοστό 3,55% γεγονός που δείχνει την επιτακτική ανάγκη της τράπεζας για την ανεύρεση εξωτερικών πηγών χρηματοδότησης. Αξιοσημείωτο είναι όσον αφορά την προαναφερθείσα τράπεζα ότι η τιμή του δείκτη αυξάνεται σημαντικά το 2009 φτάνοντας σε ποσοστό 7,03% γεγονός που οφείλεται στον διπλασιασμό των ιδίων κεφαλαίων της τραπεζής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26: ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ / ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	9,20%	7,63%	7,97%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	6,95%	5,23%	6,61%
ALPHA BANK	5,07%	3,55%	7,03%
EURO BANK	6,87%	4,19%	5,49%

B. Ίδια Κεφάλαια/ Χορηγήσεις

Ο δείκτης Ίδια Κεφάλαια προς τις χορηγήσεις δείχνει το ποσοστό των χορηγήσεων σε σχέση με το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων της τράπεζας. Παρατηρώντας την εξέλιξη του εξεταζόμενου δείκτη παρατηρούμε ότι το 2008 ακολουθείται πτωτική πορεία και στις τέσσερις τράπεζες ενώ το έτος 2009 ο δείκτης αυξάνεται.

Στην Εθνική τράπεζα ο δείκτης από 16.52% το 2007 μειώνεται σε 11,53% το 2008. Η πτώση αυτή οφείλεται στη μείωση των ιδίων κεφαλαίων και στην αύξηση των χορηγήσεων κατά 16.229.700€. Το 2009 ο δείκτης αυξάνεται κατά 1,21% γεγονός που οφείλεται στη αύξηση των ιδίων κεφαλαίων από 6.433.786€ σε 7.359.728€.

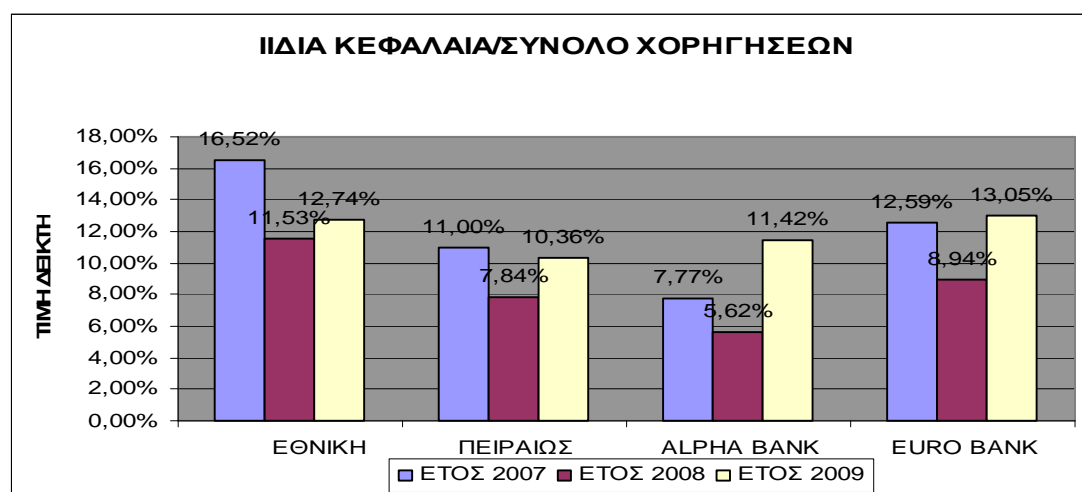
Στην τράπεζα Πειραιώς η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη μεταξύ του έτους 2008 και 2009 είναι σημαντική της τάξεως του 2,52% με αποτέλεσμα την βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειας της τράπεζας.

Στην τράπεζα Alpha Bank τη διετία 2008-2009 παρατηρείται η μεγαλύτερη αύξηση του δείκτη καθώς τα ίδια κεφάλαια σχεδόν διπλασιάζονται ενώ οι χορηγήσεις μειώνονται. Τέλος στην Euro bank ο δείκτης αυξάνεται από 8,94 σε 13,05%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 27: ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ / ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	16,52%	11,53%	12,74%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	11,00%	7,84%	10,36%
ALPHA BANK	7,77%	5,62%	11,42%
EURO BANK	12,59%	8,94%	13,05%

Γ. Ίδια Κεφάλαια/ Καταθέσεις

Ο δείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Καταθέσεις δείχνει το ποσοστό των καταθέσεων σε σχέση με το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων της Τράπεζας. Παρατηρώντας την εξέλιξη του εξεταζόμενου δείκτη παρατηρούμε ότι το 2008 ακολουθείται πτωτική πορεία σε όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα ενώ το έτος 2009 ο δείκτης αυξάνεται.

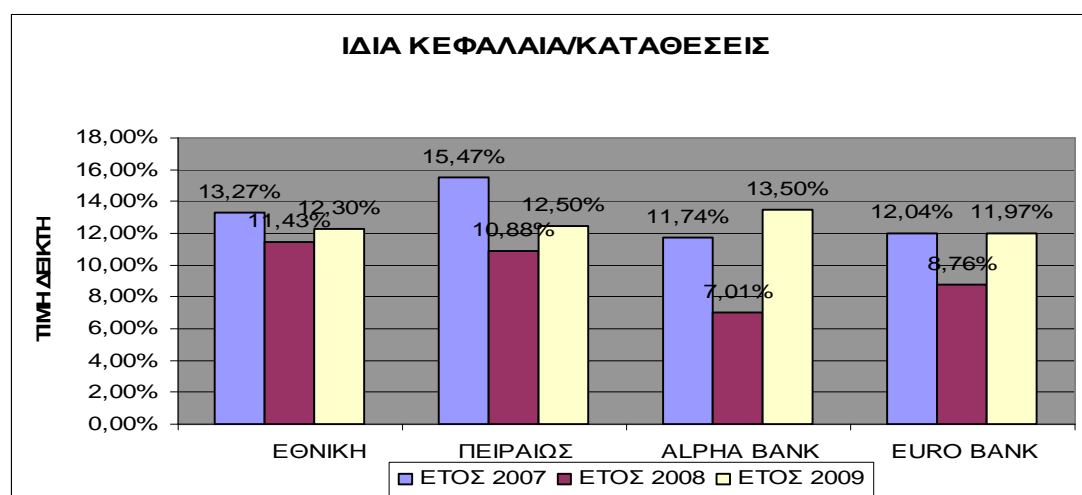
Στην Εθνική τράπεζα ο δείκτης μειώνεται κατά 1,84% το έτος 2008(11,43%) σε σχέση με έτος 2007 (13,27%). Η πτωτική αυτή πορεία πραγματοποιείται καθώς οι καταθέσεις αυξάνονται από 49.259.670€ το 2007 σε 56.291.053€ το 2008 και τα ίδια κεφάλαια μειώνονται κατά 102.135€. Το έτος 2009 ο δείκτης αυξάνεται και πάλι διότι τα ίδια κεφάλαια μεταβάλλονται από 6.433.786 το έτος 2008 σε 7.359.728 το έτος 2009.

Στην τράπεζα Πειραιώς τα ίδια κεφάλαια μειώνονται αισθητά με αποτέλεσμα την μείωση του δείκτη με ποσοστό 4,59% το 2008 (10,88%) σε σχέση με το 2007 (15,47%). Το 2009 ο δείκτης αυξάνεται καθώς αυξάνονται τα ίδια κεφάλαια και η μικρή αύξηση των καταθέσεων δεν μπορεί να επηρεάσει πτωτικά το δείκτη.

Στις τράπεζες Alpha Bank και Euro Bank ακολουθείται η ίδια ακριβώς αυξομείωση του δείκτη με αποτέλεσμα την αύξηση της κεφαλαιακής επάρκειας το 2009 σε αντίθεση με το 2008 όπου αυτή μειώνεται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 28: ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ / ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	13,27%	11,43%	12,3%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	15,47%	10,88%	12,5%
ALPHA BANK	11,74%	7,01%	13,5%
EURO BANK	12,04%	8,76%	11,97%

4.2.4 ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

A. Προβλέψεις / Λειτουργικά Έσοδα

Ο δείκτης Προβλέψεις / Λειτουργικά Έσοδα δείχνει το ποσό των λειτουργικών εσόδων που μπορούν να προβλεφθούν. Ο δείκτης και στις τέσσερις εξεταζόμενες τράπεζες το 2008 παρουσιάζει σημαντικές αυξήσεις σε σχέση με το 2007, ενώ αντιθέτως οι τιμές του δείκτη για το 2009 εμφανίζουν αυξομειώσεις.

Συγκεκριμένα, στην Εθνική Τράπεζα ο δείκτης από 12,16% το 2007 αυξάνεται σε 18,02% το 2008 και μειώνεται σε 15,5% το έτος 2009. Η αύξηση αυτή του δείκτη το 2008 οφείλεται στις αυξημένες προβλέψεις που διενεργεί η τράπεζα εξαιτίας των υπερδιογκωμένων χορηγήσεων και στη σχετικά μικρή αύξηση των λειτουργικών εσόδων. Το 2009 ο δείκτης μειώνεται κατά 2,52 ποσοστιαίες μονάδες εξαιτίας της αύξησης των λειτουργικών εσόδων.

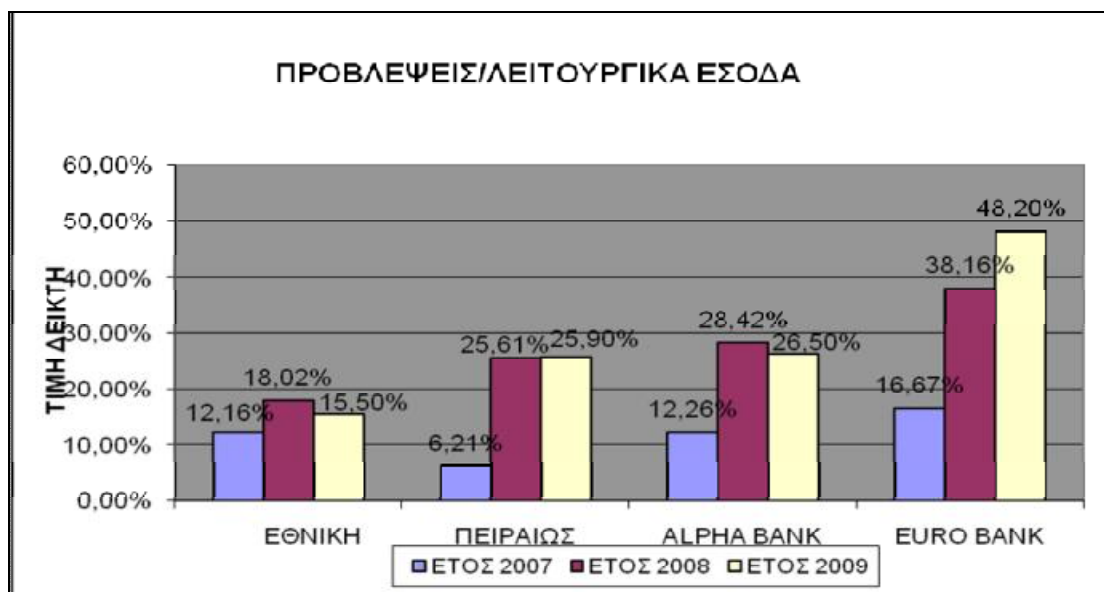
Στην τράπεζα Πειραιώς ο δείκτης τη διετία 2007-2008 αυξάνεται κατά 19,4% φτάνοντας στο 25,61%. Το έτος 2009 η αυξητική του πορεία συνεχίζεται φτάνοντας στο 25,9%. Η μεγάλη αυτή αύξηση του δείκτη το 2008 οφείλεται στο γεγονός ότι οι προβλέψεις σχεδόν τετραπλασιάστηκαν σε σχέση με το έτος 2007 ενώ υπήρξε και μείωση στα λειτουργικά έσοδα. Το 2009 ο δείκτης αυξάνεται κι' άλλο εξαιτίας του ότι ο ρυθμός αύξησης των προβλέψεων ήταν μεγαλύτερος σε σχέση με το ρυθμό αύξησης των λειτουργικών εσόδων.

Στην τράπεζα Alpha Bank ακολουθείται η ίδια πορεία με την Εθνική. Ο δείκτης αυξάνεται το 2008 κατά 16,16% σε σχέση με το 2007 φτάνοντας στο 28,42% από 12,26% ενώ το έτος 2009 ο δείκτης ξαναπέφτει στο 26,5%.

Τέλος στην τράπεζα Euro Bank τη διετία 2007-2009 παρουσιάζετε η μεγαλύτερη αύξηση που παρατηρείται στο δείκτη κατά 21,49% φτάνοντας το ποσοστό του 38,16% από 16,67% που ήταν το 2007. Το 2009 όπως και με την τράπεζα Πειραιώς ο δείκτης συνεχίζει να αυξάνεται κατά 10,04% φτάνοντας στο 48,2%. Η τεράστια αυτή αύξηση οφείλεται στον διπλασιασμό των προβλέψεων και σχεδόν στον υποτριπλασιασμό των λειτουργικών εσόδων το 2008.

ΠΙΝΑΚΑΣ 29: ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ / ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	12,16%	18,02%	15,5%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	6,21%	25,61%	25,9%
ALPHA BANK	12,26%	28,42%	26,5%
EURO BANK	16,67%	38,16%	48,2%

Β. Προβλέψεις/ Σύνολο Ενεργητικού

Μία υψηλή τιμή του δείκτη σημαίνει κακή ποιότητα του Ενεργητικού. Το γεγονός αυτό έχει επίπτωση στην Αποδοτικότητα, εφόσον υπάρχει μείωση των εσόδων από τόκους, επιβολή υψηλότερων προβλέψεων και μείωση των καθαρών κερδών. Ο δείκτης σε όλη την τριετία και στις τέσσερις εξεταζόμενες τράπεζες εμφανίζει σημαντικές αυξήσεις.

Συγκεκριμένα ο δείκτης στην Εθνική Τράπεζα από 0,44% το έτος 2007 αυξάνεται σε 0,48% και σχεδόν διπλασιάζεται το έτος 2009 φτάνοντας το ποσοστό 0,85%. Η

μεγάλη αυτή αύξηση οφείλεται στις αυξημένες προβλέψεις που διενεργεί η τράπεζα από 309.715€ που ήταν το 2007 σε 785.532€ το έτος 2009. Αντίκτυπο αυτού ήταν η κατακόρυφη μείωση των καθαρών κερδών της τράπεζας που σχεδόν υποτριπλασιάστηκαν το έτος 2009 σε σχέση με το 2007.

Στην τράπεζα Πειραιώς τη διετία 2007-2008 ο δείκτης αυξήθηκε κατά 0,32% φτάνοντας από 0,16% σε 0,48% εξαιτίας των διογκωμένων προβλέψεων από 67.096€ σε 239.876€. Το 2009 συνεχίστηκε η αυξητική πορεία με επιβραδέστερο ρυθμό φτάνοντας στο 0,53%. Οι προβλέψεις αυξήθηκαν ελάχιστα και τα κέρδη σημείωσαν μία μικρή άνοδο εξαιτίας της αύξησης των λειτουργικών εσόδων.

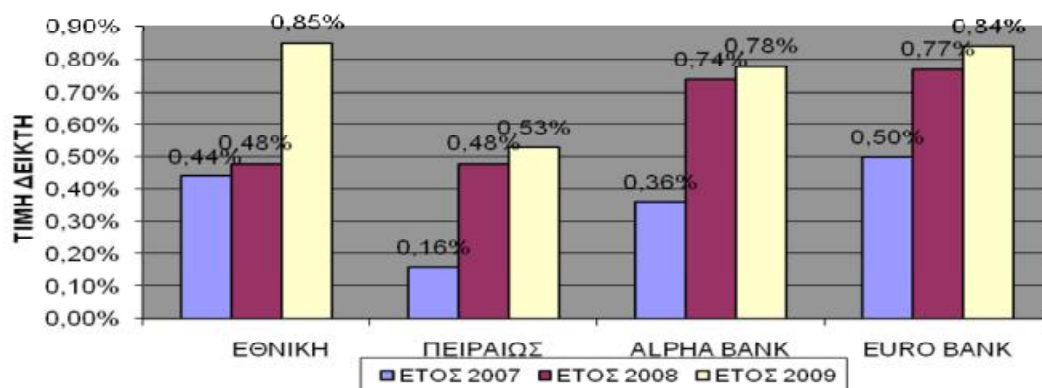
Η ίδια ακριβώς εξέλιξη παρουσιάζεται και στην τράπεζα Alpha Bank με μία μεγάλη αύξηση του δείκτη από 0,36% το έτος 2007 σε 0,74% το 2008 εξαιτίας των αυξημένων προβλέψεων μειώνοντας τα κέρδη από 457.006€ σε 334.238€, ενώ το 2009 ο δείκτης συνεχίζει να αυξάνεται με μικρότερο ρυθμό φτάνοντας σε ποσοστό 0,78%.

Τέλος, στην τράπεζα Euro Bank τη διετία 2007-2008 ακολουθείται η ίδια αυξητική πορεία φτάνοντας σε ποσοστό 0,77% από 0,50%. Το 2009 αξιοσημείωτο είναι ότι η τράπεζα στον Ισολογισμό της δεν παρουσιάζει καθόλου κέρδη επειδή παρακρατεί όλο το ποσό των καθαρών κερδών για τη διενέργεια προβλέψεων και την δημιουργία αποθεματικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 30: ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ / ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

ΕΤΗ	2007	2008	2009
ΤΡΑΠΕΖΕΣ			
ΕΘΝΙΚΗ	0,44%	0,48%	0,85%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,16%	0,48%	0,53%
ALPHA BANK	0,36%	0,74%	0,78%
EURO BANK	0,50%	0,77%	0,84%

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ / ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Υπό το βάρος της τρέχουσας παγκόσμιας κρίσης, αναζητούνται λύσεις τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Λύσεις που θα αποτελέσουν το έναυσμα για την αντιστροφή του δυσμενούς κλίματος και θα βοηθήσουν την παγκόσμια οικονομία να εισέλθει ξανά σε αναπτυξιακή τροχιά. Οι πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί έως σήμερα σε διεθνές επίπεδο μετά τη χρεοκοπία της Lehman Brothers, περιλαμβάνουν πακέτα δισεκατομμυρίων για την διάσωση, εγγύηση και ασφάλεια του τραπεζικού συστήματος, προγράμματα εξαγοράς υποτιμημένων στοιχείων από τους ισολογισμούς των τραπεζών, καθώς και αγορά εταιρικών ομολόγων από τις κυβερνήσεις των κρατών, σε μια προσπάθεια να επανέλθει η εμπιστοσύνη και η ομαλή ροή κεφαλαίων στην αγορά.

Στην προσπάθεια αυτή ενεργός είναι και ο ρόλος των κεντρικών τραπεζών. Σε αυτό το πλαίσιο, εντάσσεται και η μείωση του βραχυπρόθεσμου επιτοκίου από την Fed (εκτενή αναφορά στην οποία έχει ήδη γίνει) αρχής γενομένης το φθινόπωρο του 2007, περίοδος που πρωτοεμφανίστηκε η κρίση. Την τάση αυτή ακολούθησε τον φθινόπωρο του 2008 η ΕΚΤ συντονίζοντας, έστω και καθυστερημένα, και αφού η ύφεση πήρε γενικευμένες διαστάσεις, τις κινήσεις της με την αμερικάνικη κεντρική τράπεζα.

Συνοπτικά, τις έως τώρα πρωτοβουλίες, συνθέτουν η παροχή ρευστότητας στην αγορά, οι διευκολύνσεις προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και η αγορά κρατικών και εταιρικών ομολόγων με παράλληλη εξομάλυνση των πιέσεων που δέχεται η χρηματοδότηση των κρατών και των μεγάλων επιχειρήσεων. Πρωτοπόρες στις παραπάνω πρωτοβουλίες, τόσο σε κυβερνητικό επίπεδο όσο και επίπεδο κεντρικών τραπεζών, είναι οι ΗΠΑ.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι το τελευταίο χρονικό διάστημα, πολλές κυβερνήσεις, υπό την πίεση κοινωνικών ομάδων στο εσωτερικό τους, επιστρατεύουν τον κρατικό παρεμβατισμό προκειμένου να προστατεύσουν τα εγχώρια προϊόντα τους και να διαφυλάξουν τις θέσεις εργασίας, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις της πολιτικής αυτής στις εξαγωγές των κρατών και στο διεθνές εμπόριο (π.χ. η Γαλλία στην περίπτωση της αυτοκινητοβιομηχανίας).

Σύμφωνα με τις προβλέψεις, το παγκόσμιο εμπόριο αναμένεται να υποχωρήσει εντός του 2010, ενώ η καθαρή ροή κεφαλαίων προς τις αναδυόμενες αγορές

αναμένεται να κυμανθεί στα \$165 δις, αισθητά μειωμένη σε σύγκριση με το 2007, όπου ανήλθε στο ποσό των \$929 δις.

Το ζητούμενο λοιπόν είναι η κυριαρχία της ψυχραιμίας για την αποφυγή κινήσεων πανικού και υπέρμετρης αντίδρασης, που μπορεί να βλάψουν τις αρχές μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η επίτευξη συντονισμένης παγκόσμιας δράσης, με τη θεσμοθέτηση κανόνων διεθνούς εμβέλειας και αναγνώρισης. Οι προτεινόμενες λύσεις θα πρέπει να συνδέονται με τα αίτια της υφισταμένης κρίσης και να στοχεύουν στην αποφυγή παρόμοιων στρατηγικών που οδήγησαν την παγκόσμια οικονομία σε ανισορροπία, με χώρες ιδιαίτερα ελλειμματικές εξαρτώμενες σε μεγάλο βαθμό από την πορεία των πλεονασματικών χωρών.

Όσον αφορά την Ελλάδα, θα ήταν ωφέλιμο να ληφθούν υπόψη οι προσπάθειες που γίνονται παγκοσμίως για το σχεδιασμό της εγχώριας στρατηγικής. Εξάλλου, η Ελλάδα οφείλει να συντονίσει τις ενέργειες της με αυτές των υπόλοιπων χωρών της Ε.Ε, της οποίας αποτελεί μέλος.

Συγκριτικά με τα διεθνή ισχύοντα, οι υπηρεσίες που προσφέρει η χώρα μας είναι χαμηλού επιπέδου, μη προστιθέμενης αξίας και μη ανταγωνιστικές με άμεσο αποτέλεσμα τη μείωση των εξαγωγών των αγαθών και υπηρεσιών. Ένα σημαντικό ακόμη πρόβλημα είναι ότι ήρθαν στην επιφάνεια οι λανθασμένες πολιτικές επιλογές διαχείρισης του δημόσιου τομέα και η κατασπατάληση του δημόσιου χρήματος.

Συνεπώς, ως πρώτο μέτρο συνιστάται η ελληνική οικονομία να ξεπεράσει τις αδυναμίες που αντιμετωπίζει στο δημόσιο τομέα με νέα εκσυγχρονισμένα μέτρα εξυγίανσης του, να επαναπροσδιορίσει την οργάνωση και λειτουργία του ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερος και πιο παραγωγικός, να βελτιώσει την οικονομική και κοινωνική υποδομή, έτσι ώστε να θεμελιωθεί η μακροοικονομική σταθερότητα.

Το δεύτερο μέτρο που προτείνεται είναι η απλοποίηση του πολύπλοκου φορολογικού καθεστώτος της ελληνικής οικονομίας και η αντιμετώπιση των πολλών διαρθρωτικών εμποδίων που οφείλονται στη μεγάλη γραφειοκρατία και στην παραοικονομία.

Το τρίτο μέτρο είναι η προσέλκυση σημαντικών επενδύσεων στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, ενέργειας, μεταφορών, κατασκευών και ναυτιλίας και η διατήρηση του συγκριτικού της πλεονεκτήματος στους κατ' εξοχήν παραγωγικούς της κλάδους μέσω της διοχέτευσης κονδυλίων προς αυτούς. Με αυτόν τον τρόπο θα τονωθεί το επενδυτικό ενδιαφέρον, θα ισχυροποιηθεί η παραγωγική δραστηριότητα και κατά

συνέπεια η αγοραστική δύναμη των πολιτών. Οι προοπτικές ανάπτυξης των προαναφερθέντων τομέων σε νέες αναπτυσσόμενες αγορές, όπως αυτή της νοτιοανατολικής Ευρώπης, είναι ιδιαίτερα θετικές και μία αύξηση των μεριδίων στις εν λόγω αγορές με σωστή κατανομή, αποδοτική και αποτελεσματική διαχείριση των παραγωγικών της πόρων θα οδηγήσουν σε ευρύτερη ανάπτυξη της ελληνικής επιχειρηματικότητας, αντισταθμίζοντας σε σημαντικό επίπεδο την πτωτική πορεία των παραγωγικών της κλάδων.

Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί πως η μείωση της ανταγωνιστικότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται λόγω της ευρύτερης ύφεσης, προβληματίζει το σύνολο του επιχειρηματικού κόσμου σε μικροοικονομικό επίπεδο. Οι έλληνες επιχειρηματίες, που διοικούν επιχειρηματικά σχέδια τα οποία εδρεύουν στο ελληνικό κράτος, έχουν υιοθετήσει ένα περισσότερο τοπικό τρόπο διαχείρισης τους, τα οποία τους ωφελούν μόνο σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο. Η δημιουργική λογιστική, η μη τήρηση των διεθνών λογιστικών προτύπων από εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, η υψηλή φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή, καθώς επίσης και η ολοένα μεγαλύτερη διαπραγμάτευση των μεταχρονολογημένων επιταγών είναι ορισμένα από τα θέματα που επιβαρύνουν την ελληνική επιχειρηματική δραστηριότητα σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.

Η παρούσα οικονομική κρίση φέρνει τα παραπάνω προβλήματα στην επιφάνεια, έτσι το τέταρτο μέτρο που προτείνεται είναι η δημιουργία ενός σύγχρονου οργανωτικού πλαισίου αναδιάταξης της ελληνικής οικονομίας από την πλευρά της εκάστοτε κυβέρνησης σε συνεννόηση με τους έλληνες επιχειρηματίες.

Το πέμπτο μέτρο, που μπορεί να χαρακτηριστεί και ως μονόδρομος για την Ελλάδα, είναι η ένταξη της σε νέα επενδυτικά πλαίσια στήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και εσωτερικά χρηματοδοτικά προγράμματα για την ενίσχυση της αναπτυξιακής πορείας της χώρας, τη χρηματοδότηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων αλλά και νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Το έκτο μέτρο είναι η ενασχόληση με τον παραγωγικό τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος ο οποίος δεν έχει αξιοποιηθεί πλήρως από τους κυβερνώντες. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ΗΠΑ αποφάσισαν να στηρίξουν σημαντικό κομμάτι της ανάπτυξής τους στην «πράσινη οικονομία». Πράγματι, οι εναλλακτικοί τρόποι παραγωγής ενέργειας, η διαχείριση των απορριμμάτων, η εξυπηρέτηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων μέσα από το πρίσμα της προστασίας του

περιβάλλοντος αποτελούν ευκαιρίες δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και εισοδημάτων που θα δράσουν ενισχυτικά στη ζήτηση.

Το έβδομο και τελευταίο μέτρο που προτείνεται είναι η αύξηση των κονδυλίων στον τομέα της παιδείας, που πέραν όλων των προφανών ωφελειών που θα προκύψουν, θα αποτελέσει και μια σημαντική επένδυση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Κλείνοντας, θα πρέπει να τονιστεί ότι πάρα το μέγεθος και την ένταση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία, ο ορθός σχεδιασμός της οικονομικής και πολιτικής στρατηγικής θα βοηθήσει σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα να γίνουν ορατά τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✓ Αγγελόπουλος, Παναγιώτης Χ., *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό σύστημα*, Τόμος 1, Σταμούλης Α.Ε., Μάιος 2010.
- ✓ Bain, Keith/Howells, Peter, *Χρήμα, Πίστη, Τράπεζες. Μια Ευρωπαϊκή Προσέγγιση*, Τόμος 1, Μεταφραστές: Παναγιώτης Δασκαλάκης / Άννα Βασίλα / Τατιάνα Μιχαλά, Κριτική, Νοέμβριος 2009.
- ✓ Γεωργούτσος, Α., *Διαχείριση Κινδύνων και Κεφαλαιακή Επάρκεια Πιστωτικών Ιδρυμάτων*, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιανουάριος 2008.
- ✓ Γκίκας, Δημήτριος Χ., *Η Ανάλυση και οι Χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων*, Γ. Μπένου, Αθήνα, 2002.
- ✓ Δήμου, Νίκος, *Χρήμα, Τράπεζες και Στοιχεία Τραπεζικής*, ΕΛΛΗΝ, 2004.
- ✓ Κόντος, Γεώργιος, *Λογιστική τραπεζών και εταιρειών leasing και factoring*, Διπλογραφία, 2010.
- ✓ Κιντής, Σταύρος Α., *Συνεταιριστικές τράπεζες*, Σακκουλάς Εκδόσεις Α.Ε., 2004.
- ✓ Μελάς, Κ., *Εισαγωγή στην Τραπεζική Χρηματοοικονομική Διοικητική*, Εξάντας Εκδοτική Α.Ε., 2002.
- ✓ Μίρκος, Γεώργιος Τ., *Κράτος, Τράπεζα και Βιομηχανία*, Α. Α. Λιβάνης, 2010.
- ✓ Μπαλωμένου, Χρυσάνθη Κ., *Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα*, Παπαζήσης, 2003.
- ✓ Νιάρχος, Ν., *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων*, Σταμούλης, Αθήνα, 1994.

- ✓ Παναγόπουλος, Γιάννης, *Βασιλεία II: Περιγραφή και συνέπειες για το τραπεζικό σύστημα*, Κέντρο Προγραμματισμών και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕ.Π.Ε.), Δεκέμβριος 2007.
- ✓ Φίλιος, Βασίλειος, *Οικονομική των τραπεζικών επιχειρήσεων*, Interbooks, Αθήνα, 1994.
- ✓ Ψυχομάνης, Σπύρος Δ., *Οι τράπεζες και η εποπτεία τους*, Σακκουλάς Εκδόσεις Α.Ε., 2006.
- ✓ «Ενδιάμεση Έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα», Τράπεζα της Ελλάδος, Δεκέμβριος 2009.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- ✓ www.alphabank.gr
- ✓ www.ase.gr
- ✓ www.ate.gr
- ✓ www.banks.gr
- ✓ www.capital.gr
- ✓ www.citypress.gr
- ✓ www.economics.gr
- ✓ www.eurobank.gr

- ▼ www.euro2day.gr
- ▼ www.kerdos.gr
- ▼ www.naftemporiki.gr
- ▼ www.nbg.gr
- ▼ www.pireusbank.gr
- ▼ www.simerini.com
- ▼ www.tovima.gr
- ▼ www.trapezes.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Πίνακας 31: Στοιχεία Ισολογισμού Εθνικής Τράπεζας

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ			
	2007	2008	2009
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	39.568.570	55.798.270	57.725.824
ΚΕΡΔΟΦΟΡΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	64.260.876	78.887.082	85.305.673
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	71.058.950	84.286.079	92.255.966
ΠΑΘΗΤΙΚΟ & ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	49.259.670	56.291.053	59.465.459
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	6.535.921	6.433.786	7.359.728
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ			
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ	1.810.736	2.047.580	2.231.060
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	1.514.424	1.653.852	2.232.655
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	2.546.279	2.267.026	2.636.282
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	309.715	408.558	787.532
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	1.031.855	633.174	403.627
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	914.592	480.306	224.985

Πίνακας 32: Στοιχεία Ισολογισμού Τράπεζας Πειραιώς

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ			
	2007	2008	2009
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	26.762.959	33.482.618	31.245.446
ΚΕΡΔΟΦΟΡΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	43.525.758	46.307.975	45.396.127
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	42.343.311	50.212.997	48.922.004
ΠΑΘΗΤΙΚΟ & ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	19.030.022	24.109.587	25.729.695
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	2.944.285	2.623.827	3.238.154
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ			
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ	705.340	849.688	783.713
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	582.547	799.453	812.993
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	1.080.647	936.542	1.013.767
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	67.096	239.876	262.584
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	498.100	137.089	200.774
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	423.192	113.148	145.939

Πίνακας 33: Στοιχεία Ισολογισμού Alpha Bank

ALPHA BANK			
	2007	2008	2009
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	35.267.874	42.189.278	41.810.755
ΚΕΡΔΟΦΟΡΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	51.235.650	63.507.040	64.824.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	54.039.136	66.738.174	67.848.576
ΠΑΘΗΤΙΚΟ & ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	23.334.888	33.816.094	35.258.048
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	2.740.217	2.369.349	4.775.572
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ			
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ	1.227.658	1.350.506	1.344.212
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	973.433	1.347.670	1.438.142
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	1.587.084	1.743.073	2.005.848
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	194.587	495.382	532.300
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	613.641	395.403	567.706
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	457.006	334.238	428.657

Πίνακας 34: Στοιχεία Ισολογισμού Euro bank

EURO BANK			
	2007	2008	2009
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	37.235	43.570	42.015
ΚΕΡΔΟΦΟΡΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	66.254	83.715	90.929
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	68.272	93.065	99.856
ΠΑΘΗΤΙΚΟ & ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	38.939	44.467	45.807
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	4.687	3.895	5.486
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ			
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ	1.471	1.536	1.332
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	840	902	898
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	2.034	1.884	1.734
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	339	719	836
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	854	263	0
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	705	236	3

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Για την αντιμετώπιση της κρίσης, η Ελληνική Κυβέρνηση εκπόνησε ένα σχέδιο, αξίας **28€ δις**, αποτελούμενο από τρία σκέλη. Το πρώτο σκέλος αφορούσε στην συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών έως το ύψος των 5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η συμμετοχή αυτή υπήρξε η απαραίτητη προϋπόθεση, προκειμένου να εγκριθεί η συμμετοχή των τραπεζών και στα άλλα δύο σκέλη του σχεδίου. Το δεύτερο σκέλος προέβλεπε την παροχή των εγγυήσεων του Δημοσίου για τη σύναψη μεσομακροπρόθεσμων δανείων, από τις συμμετέχουσες τράπεζες, ύψους έως και 15δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ το τρίτο σκέλος περιλάμβανε την έκδοση ειδικών ομολόγων του Δημοσίου διάρκειας 3-5 ετών και ύψους έως 8 δισεκατομμυρίων ευρώ.

i) Το Πρώτο Σκέλος του Σχεδίου

Το πρώτο σκέλος του σχεδίου για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, προέβλεπε την συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου στη κεφαλαιακή διάρθρωση των εγχωρίων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων δια της απόκτησης *προνομιούχων μετοχών* των τελευταίων, οι οποίες είχαν απόδοση 10%, και τον διορισμό εκπροσώπων του στο Διοικητικό Συμβούλιο κάθε τράπεζας που θα αποφάσιζε να υπαχθεί στο πρόγραμμα. Ο εκπρόσωπος του Δημοσίου έχει δικαίωμα βέτο στον καθορισμό των αμοιβών και των μόνους των ανωτάτων στελεχών των τραπεζών, καθώς και στην πολιτική διανομής των κερδών. Για τις τράπεζες που θα συμμετέχουν στο σχέδιο, οι αποδοχές των ανωτάτων στελεχών -του Προέδρου, του Διευθύνοντος Συμβούλου, των Γενικών Διευθυντών, των Αναπληρωτών Γενικών Διευθυντών και των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου- δεν μπορούν να ξεπερνούν το σύνολο των αποδοχών του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Τα πάσης φύσεως μόνους καταργούνται κατά τη διάρκεια εφαρμογής του σχεδίου. Όσον αφορά τη διανομή κερδών, για τη διάρκεια εφαρμογής του σχεδίου, καμία από τις συμμετέχουσες τράπεζες δεν θα μπορεί να διανέμει ως μέρισμα στους μετόχους

ποσό μεγαλύτερο από 35% των συνολικών κερδών της. Το 65,35% είναι το ελάχιστο ποσοστό διανεμομένων κερδών που προβλέπει ο νόμος περί Ανωνύμων Εταιρειών.

ii) Το Δεύτερο Σκέλος του Σχεδίου

Η παροχή εγγυήσεων του Δημοσίου για τη σύναψη μεσομακροπρόθεσμων δανείων μέχρι και 15 δισεκατομμυρίων ευρώ είχε ως στόχο την συνέχιση της παροχής ρευστότητας από το πιστωτικό σύστημα στην ελληνική οικονομία για την κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων, των νοικοκυριών, των δημοσίων έργων που εκτελούνται με Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα. Συγκεκριμένα, οι τράπεζες με αυτές τις εγγυήσεις θα μπορούσαν, είτε για λόγους άντλησης και ενίσχυσης της ρευστότητας είτε για λόγους χρηματοδότησης παλαιότερου δανεισμού, να συνάψουν μεσομακροπρόθεσμα δάνεια διάρκειας 3-5 ετών ενώ έναντι προμήθειας 100-150 μονάδες βάσης, και αναλόγως του πιστωτικού κινδύνου που φέρει η κάθε τράπεζα. Η εφαρμογή και αυτού του σκέλους θα εποπτεύεται από το Συμβούλιο Εποπτείας Εφαρμογής.

iii) Το Τρίτο Σκέλος του Σχεδίου

Το τρίτο σκέλος του σχεδίου περιλάμβανε την έκδοση, ύψους έως 8 δισεκατομμυρίων ευρώ, από το Δημόσιο ειδικών ομολόγων, τα οποία αποκτώντας τα οι τράπεζες θα μπορούσαν να τα χρησιμοποιήσουν ως εγγύηση για δανεισμό. Αυτή λοιπόν η πρόσθετη ρευστότητα που θα προέκυπτε για τις τράπεζες θα διοχετευόταν στην χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και 66 στεγαστικών δανείων με ανταγωνιστικούς όρους. Το Συμβούλιο Εποπτείας Εφαρμογής θα παρακολουθεί την χορήγηση δανείων αλλά και τους όρους αυτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (ΒΑΣΙΛΕΙΑ II)

Με τις ΠΔ/ΤΕ 2587 (τροποποιητικές: απόφαση ΕΤΠΘ 278/1/19.12.2008 & ΠΔ/ΤΕ 2617/02.07.2009), 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596/2007 και ΠΔ/ΤΕ 2620/28.08.2009 (αντικατάσταση της καταργηθείσας ΠΔ/ΤΕ 2598/2007) ολοκληρώνεται, κατ' εξουσιοδότηση του ν.3601/2007, η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των εξειδικευμένων διατάξεων των Οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ σχετικά με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ΕΠΕΥ. Το νέο αυτό πλαίσιο, γνωστό και ως Βασιλεία II, καθιερώνει τους ακόλουθους τρεις θεμελιώδεις άξονες εποπτείας («Πυλώνες»):

- Θεσπίζονται νέες μέθοδοι προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που τα πιστωτικά ιδρύματα κατά κανόνα αντιμετωπίζουν στο πλαίσιο της άσκησης των δραστηριοτήτων τους και καθιερώνονται κεφαλαιακές απαιτήσεις και για το λειτουργικό κίνδυνο (Πυλώνας 1).
- Καθορίζονται οι αρχές, τα κριτήρια και η διαδικασία με την οποία καταρχάς τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα και κατ' ακολουθίαν η εποπτική αρχή (Τράπεζα της Ελλάδος) αξιολογούν την επάρκεια των κεφαλαίων και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος χωριστά, σε σχέση με τους πάσης φύσεως κινδύνους στους οποίους αυτό εκτίθεται ή ενδέχεται να εκτεθεί, πέραν από εκείνους που αντιμετωπίζονται στον Πυλώνα 1 (Πυλώνας 2).
- Καθιερώνονται υποχρεώσεις δημοσιοποίησης στοιχείων για την ενίσχυση της διαφάνειας και της πειθαρχίας της αγοράς με την παροχή στους ενδιαφερόμενους της δυνατότητας σύγκρισης τόσο της πολιτικής για τη διαχείριση κινδύνων, της κεφαλαιακής και οργανωτικής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, παρέχοντας έτσι κίνητρο για την βελτίωσή τους, όσο και των μεθόδων και πρακτικών που εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές (Πυλώνας 3).

Ορισμός ιδίων κεφαλαίων πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα

Με την ΠΔ/ΤΕ 2587/20-8-2007 :

α) Προσαρμόζεται το ισχύον πλαίσιο προς τις διατάξεις των πιο πάνω Οδηγιών ως προς τα στοιχεία και τη σύνθεση των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων, που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής τους επάρκειας και

β) κωδικοποιούνται οι προϊσχύουσες σχετικές διατάξεις, περιλαμβανομένων αυτών που αφορούν στην αναγνώριση των υβριδικών τίτλων (hybrids) ως στοιχείων ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών, καθώς και στην αφαίρεση από τα ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος των συμμετοχών και των δανείων που έχει χορηγήσει για την αγορά δικών του μετοχών, ώστε να αποφεύγεται ο διπλός υπολογισμός (double gearing) στα ίδια κεφάλαια του.

Με την ΠΔ/ΤΕ 2617/2.07.09 παρέχεται η δυνατότητα στην Τράπεζα της Ελλάδος να αξιολογεί τα δικαιώματα μειοψηφίας των ενοποιούμενων θυγατρικών εταιρειών των πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία θα περιλαμβάνονται στα Βασικά Ίδια Κεφάλαια του ομίλου. Επιπροσθέτως, με την εν λόγω Πράξη Διοικητή καθιερώνεται οι επαναγορές των τίτλων που συνυπολογίζονται στα εποπτικά ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων, σε απλή ή/και σε ενοποιημένη βάση, να τελούν υπό την έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Με την απόφαση ΕΤΠΘ 278/1/19.12.2008 παρέχεται στα Π.Ι. η δυνατότητα να συμπεριλάβουν στα Πρόσθετα στοιχεία των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων προνομιούχες μετοχές και εξαγοράσιμες μετοχές οι οποίες διέπονται από τις διατάξεις του ν. 2190/1920 μέχρι του ανώτατου ορίου 35% επί των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων του Π.Ι. Επιπλέον, οι προνομιούχες μετοχές οι οποίες κατέχονται από το Ε.Δ. σύμφωνα με τις διατάξεις του αρθ. 1 του ν. 3723/2008 που αφορά στα μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας των Π.Ι. θα συμπεριλαμβάνονται στα ίδια κεφάλαια μέχρι του ορίου 50% επί των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων.